DOSITHEI ARS GRAMMATICA

RECENSVIT

IOANNES TOLKIEHN

LIPSIAE
IN AEDIBVS DIETERICHIANIS
THEODORI WEICHER
MCMXIII

DOSITHEI
ARS GRAMMATICA

RECENSVIT

IOANNES TOLKIEHN

LIPSIAE
IN AEDIBVS DIETERICHIANIS
THEODORI WEICHER
MCMXIII

GEORGIO GOETZ

S

Praefatio.

Qua ratione Graeci posterioribus temporibus linguae latinae studuerint cum e Dosithei quae dicitur arte grammatica lucide appareat, eam haud indignam esse, quae quam plurimorum philologorum in manibus sit, harum rerum quo quis erit peritior, eo libentius concedet. Sed maiore pretio videtur constare alter septimi grammaticorum latinorum voluminis fasciculus, in quo inest liber ille a Keilio editus, quam ut a multis hominibus privatis comparari possit. Accedit, quod et a viro de hoc litterarum genere optime merito alterutrum eorum, qui ei praesto fuerunt, fontium non exhaustum esse iamiam videbimus et aliis adiumentis postea allatis textum multifariam emendari posse non est negandum.

His potissimum de causis nova haec editio in lucem prodit, quam non inutilem fore arbitror ad usum eorum, qui a studiis grammaticorum latinorum non prorsus abhorreant, atque ex ea magna me spes tenet eos quoque, qui graecae linguae perscrutandae operam dent, fructum aliquem capere posse.

Atque artem Dosithei non integram ad nos pervenisse iam pridem est intellectum. Cf. Jeep, Redeteile p. 14. Longe plurima fragmenta exstant in codice Sangallensi 902 (S), pauciora, at tamen satis magna in Harleiano 5642 (H) et in Monacensi 601 (M). Etiam in monasterio bobiensi, in plenissimo illo librorum horreo, exemplar quondam fuisse testimonio est index bibliothecae; cf. Becker,

Catal. biblioth. ant. 32, 414. Sed huius exemplaris alia adhuc nulla exstant vestigia. Nonnullae autem artis Dosithei particulae iam ante Keilium publici iuris factae sunt. Edidit enim anno 1862 Franciscus Oehler Mus. rhen. vol. XVII p. 58—65 usus Sangallensis apographo, quod Niebuhr olim confecerat, graecis omissis c. I—X et anno 1869 Hermannus Usener, qui ipse illum codicem adierat, caput quinquagesimum.

De tota vero Sangallensis parte, quae ad artem Dosithei pertinet, quam ipse descripserat, fusius disputavit Henricus Keil primum anno 1871, cum principem illius libri editionem Halae emitteret[1]), iterum anno 1880, cum editioni teubnerianae prooemium adderet. Quae ibi scientissime exposuit, hic repetere est supervacaneum. Lectiones autem codicis, qui ei decimo saeculo ineunte scriptus esse videbatur, ita ex illis editionibus in meam transtuli, ut eas, quae levioris essent momenti, omitterem.

Non eadem cura reliquias monacenses a viro doctissimo tractatas esse brevi perspexi, cum codicem illum consueta Bavariorum liberalitate in hanc urbem transmissum diligenter examinarem. Nam cum ipse se eas tantum lectiones, quae sibi memorabiles viderentur, adnotavisse dixit, tum nonnulla ibi vidi exstare, quae eum praeterierant. Continentur autem Monacensis, quem eadem fere aetate scriptum esse, qua Sangallensis codex scriptus est, Keilius praef. p. 366 affirmavit, fol. 67—82 hae artis Dosịthei partes:

1. XVIII 1 ενικος ως το *Singulr ut* — XXVIII 5 ως το λεγεται *iustissimus dr̄ omnium*
2. XXX 1 *αντωνοματα pronomina* εισιν ως το *sunt ut* — XXXVII 10 *bene apud Sacerdotem studetur*
3. XXXVIII 7 *Sunt ṇomina* — 8 ο αναισυντος

1) Cf. de hac editione Hagen, Liter. Centralbl. 1871, p. 1268—1270.

4. XL 1 σημασιαι *significationes* — 18 *neque* μητε
5. XLIII 1 *Sunt aduerbia* — 7 δικαιως iure
6. XLV 1 *Praepositiones quae accusatiuo* — 6 μετα *re reuocare*
7. LI 3 συνπλεκτικοι *copulatiuae* — 11 και τουγε *quāquā*
8. LXI 3 *Interiectiones* — *subsequitur uerbum*
9. LXII 1 *Uenit mihi in mentem* — LXIX 3 *aeneida uirgilii.*

Ex adnotationis criticae p. 406 et p. 408 efficitur fugisse Keilium XXXVII 8 (*inpersonalia participia non habent)* — 10 *(bene apud Sacerdotem studetur)* et XXXVIII 7 *(sunt nomina)* — 8 (ο αναισυντος); quod nimirum ideo factum esse manifestum est, quia illi loci in marginibus foliorum inferiorum 67r et 69v additi ad libros de orthographia pertinere videbantur. Praeterea Keilium LXI 3 (fol. 76v) propterea non respexisse existimandum est, quod prima horum versuum verba in Sangallensi alia sunt; in hoc enim scriptum videmus: *sed haec Graeci aduerbio applicant,* in Monacensi: *interiectiones greci aduerbio applicant.*

In singulis vero lectionibus referendis perraro eum peccavisse animadverti, velut XL 1 non σημασια sed σημασιαι traditur in M, LXVIII 4 non *profectus mea sententia,* sed *profectus sententia mea.* De iis, quae e libris qui sunt de orthographia deprompta librarius hic illic in marginibus foliorum adscripsit, me alio loco acturum esse spero.

Non ita multo postquam septimum grammaticorum latinorum volumen in lucem prodiit, Carolus Krumbacher Harleianum indagavit, de quo primum exposuit anno 1883 Actor. Acad. regiae bavar. philol. p. 193 sqq., deinde copiosius anno 1884 Mus. rhen. vol. XXXIX p. 348 sqq. Huius codicis lectiones a Krumbachero collatas et a

Georgio Goetz benignissime mecum communicatas[1]) inspicienti mihi cum verendum esset, ne ea, quae ille excerpserat, non sufficerent novae editioni parandae, ut de omnibus locis certior fierem, folia 9—23 et 34—39, quae penitus pernoscere mea magnopere intererat, in Museo britannico photographice depingendas curavi.

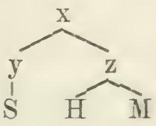
Insunt autem in Harleiano haec artis Dositheï capita:

1. I 1 *INCIPIT. GRĀMTICA. DOSITHI* Τεχνη γραμματικη *Ars grāmatica* — XII 2 εν τουτο. *In hoc tune clytemestre fedasti uiscera ferro*
2. XVIII 1 ενικος . ως το . *singulr ut* — XXVIII 5 ως το λεγεται *ut iustissim' đr omniū*
3. XXX 1 Αντωνοματα *Pronomina* εισιν ως το *sunt ut* — XXXVII 8 σε . *te* . αυτον . *illum*
4. XL 1 Σημασιαι *significatiōs* — 18 μετε *neq;*
5. XLIII 1 *Sunt aduerbia* — 7 δικαιως . *iure*
6. XLV 1 *Praepositiones quae accust cas̄.* — 6 μετα *Re. reuocare*
7. LI 3 Συνπλετικοι *copulatiuae* — 11 και τογε *quamquā*
8. LXI 3 *Interiectiones* — *subsequitur uerbum*
9. LXVIII 1 Ευθυμει . *Bono animo est* — 10 το της φιλιας δικαιον εμιανεν . *ius amicitiae uiolauit*
10. LXXI 1 *VERBA QVAE PASSIVA TANTVM EFFERUNTUR* — LXXVII 8 *dedico* αφοσιω

Ac vetustate quidem Harleianus, quem Krumbacher nono vel decimo saeculo adsignavit, Monacensi et Sangallensi fortasse antecedere videtur, bonitate non item. Propius eum abesse ab illo quam ab hoc facile est intellectu. Cum vero lectiones Sangallensis et Monacensis adeo inter se consentiant, ut iam Keilius non dubitaret, quin hi codices ex uno archetypo ducti essent, Krumbacher bene collegisse iudicabitur, tres illos libros arto inter se

1) Cf. Wochenschr. f. kl. Philol. XXVII (1900), p. 990 sq.

cognationis vinculo contineri. Quae sententia etiam mirum quantum ea re confirmatur, quod Harleianum quoque et Monacensem in monasterio Sancti Galli exaratos esse idem vir doctus manifestis nisus indiciis comprobavit. Itaque scripturae mendis atque lacunis diligenter perpensis Mus. rhen. vol. XXXIX p. 348 hoc stemma proponi posse contendit:

Id quoque ibidem recte animadvertit singulares Sangallensis lectiones non tam prope accedere ad codicem y quam lectiones Harleiani et Monacensis inter se congruentes ad codicem z neque tamen dici posse illum semper longius ab archetypo abesse quam hos.

Cum vero Harleianum et Monacensem haud raro inter se differre pateat, sequitur, ut unoquoque loco diiudicandum sit cuius codicis auctoritas summa esse videatur.

Maximam autem difficultatem ad genuina scriptoris verba indaganda afferunt ea quae de declinatione pronominum capitibus XXX—XXXIV traduntur. Quod quo melius intellegatur, satis erit unum exemplum posuisse. Sexta igitur tricesimi alterius capitis paragraphus in Sangallensi ita extat: ʻαλλος αλλου και αλλη αλλης και αλλο αλλου alius alia aliud pl. αλλοι αλλων και αλλαι αλλων και αλλα αλλων alii aliae alia'; sed in Harleiano et in Monacensi haec inveniuntur:

$\overline{M}$ [1])	alius	alius
	αλλος	αλλου
	alia	alius
	αλλη	αλλης

1) $\overline{F}$ *H*

	aliud	alius
P_1[1])	αλλο	αλλου
	alii	alior̄
	αλλοι	αλλω̄
	aliae	aliarū
	αλλαι[2])	αλλαιω̄
	alia	aliorum
	αλλα	αλλιον

Eodem modo cum in reliquis pronominibus percensendis codices se haberent, operae pretium non esse ratus varias lectiones ad unam omnes adnotare ad Keilium ita me applicavi, ut Sangallensis ordinem conservarem.

De graeco sermone Dosithei postmodo videbimus; iam hic scias volo, ne apparatus criticus meris nugis oneraretur, me Keilii exemplum esse secutum in graecis multa quae non tam ex diversitate scripturae quam ex neglegentia quadam vel vitio pronuntiationis nata sunt omittentis. Quin etiam non dubitavi in hac re non nunquam longius illo procedere. Neque enim ut perpauca afferam, quidquam referre puto in hoc vel in illo codice commutari inter se α et λ litteras (παηκτες, χ̧λιρω), δ et λ (διαδογιζομαι, επιτηλευω), η et ν (ηενοηται, εκφωνηθνσεται) aut scribi υηστερα, ληικιας pro ἡ ὑστέρα, ἡλικίας, alia id genus innumerabilia.

Haec de libris manuscriptis in medium proferre satis habeo; sed nonnulla addere haud ab re duxi, quae ad verba latina artis Dosithei redintegranda non parum valere nemo facile negaverit.

Recentiore enim memoria de multis rebus ad illam pertinentibus prorsus aliter quam quondam licebat iudicare didicimus. Hodie constat Dositheum cum enchiridion quasi

1) *om. H*

2) N̄ ϰ̧ *ante* αλλα *H*

quoddam componeret, quo Graeci ad linguae latinae studium incumbentes commode uterentur, Cominiani artem grammaticam in suam rem convertisse. Indidem Charisius, qui Cominiano praeceptore usus erat, multa se petivisse ipse aperte indicavit, quae quam late pateant, ego nuper pro mea parte conatus sum demonstrare. Eiusdem doctrinae vestigia persequi mihi licuit in Excerptis quae vocantur Bobiensibus et in idiomatibus, quae exstant in codice Parisino 7530 collecta, et in glossis quae falso Cyrilli esse dicuntur. Haec omnia uberius a me disputata invenies in libro, qui inscribitur Cominianus, qui Lipsiae anno 1912 prodiit; quae me iis, qui in his litteris multum et saepe versati sint, probavisse pergaudeo.

Unde efficitur, ut illis quoque quae modo enumeravi litterarum monumentis nonnihil adiuvemur ad artem Dosithei quoad eius fieri potest in antiquum statum restituendam. Quibus addi potest Diomedes grammaticus, cui exemplar Charisii minus corruptum praesto fuisse plus uno loco apparet. Scrupulum, quem in hac re Paulus Wessner sibi residere dixit[1]), alias fortasse ex animo eius evellere conabor.

Sed valde dolendum est, quod Keilius editione sua non omnia complexus est, quae in codice Neapolitano scripta non omnino videntur a Charisio aliena esse. Partem eorum quae pertinet ad caput duodeseptuagesimum Georgius Goetz ex Loewii apographo sed non imitatus compendia et additis numeris primum anno 1888 exprimendam curavit in Ind. lect. aest. Jen., deinde anno 1894 quinto glossariorum latinorum volumini inseruit. Ex iis autem, quibus respondent capita LXXI—LXXVII, Keilius ipse pauca quae a Georgio Thilone descripta habebat in adnotationem recepit.

---

1) Berl. phil. Woch. XXXII (1912), p. 1679.

Sed haec hactenus; nunc ad interpretationem graecam contemplandam transeamus. Quin huius auctor Dositheus ipse fuerit, iam dubium esse non potest, quoniam latinis verbis Cominiani artem adumbrari docuimus. «Sed», ut Keilii verbis utar, «primis tantum artis grammaticae partibus integra interpretatio addita est; post expositionem nominis graeca verba primum neglegentius latinis interposita, deinde prorsus omissa sunt». Quod utrum Dosithei consilio an incuria librariorum factum sit diiudicari non potest. Mihi quidem hoc probabilius videtur quam illud.

Qua vero aetate floruerit Dositheus, ut accuratius definiremus, nobis nondum contigit. Natione Graecum eum fuisse cum per se sit verisimillimum tum confirmatur locis nonnullis, velut capite tricesimo quinto, quo περὶ συνθέσεως μεσοπτώτων ὀνομάτων pauca addidit graeca lingua usus, et verbis quae scripta videmus X 5: ὡς ἡμεῖς λέγομεν καταχρηστικῶς; cf. XXXII 4 τὰ δὲ ἑλληνικὰ τοῦ πληθυντικοῦ ταῦτα, 16 ὁποῖον δὲ ὁποίου ἐν τοῖς ῥωμαϊκοῖς οὐ κλίνεται, LXVIII 5 'sexus δὲ κυρίως ἐπὶ γυναικῶν λέγεται', alia id genus. Quin etiam ipse patriam suam videtur significavisse, cum XXI 1 pro exemplis quae apud Cominianum invenerat 'Afer, Dacus' suo Marte Φρύξ Γαλάτης substitueret. Quare eum ex Asia Minore oriundum fuisse coniectura ducor ad suspicandum. Atque Christianorum doctrinam eum professum esse iam libri, qui Cominianus inscribitur, p. 96 disserui. Quodsi quis coniectare ausus erit grammaticum eundem esse atque Dositheum, scriptorem ecclesiasticum in Cilicia natum, cuius aetas in quartum saeculum fere medium incidit, de quo cf. Juelicher PWR V p. 1609, equidem non repugnabo, verumtamen a re incerta adsensionem cohibebo, dum graviora argumenta allata sint.

Rationem a Dositheo in verbis graecis latinisque collocandis susceptam Krumbacher Mus. rhen. vol. XXXIX

p. 356 sqq. tam diligenter explanavit, ut in Harleiano et Monacensi pristinum fere ordinem servari pro certo habeamus. De utroque autem codice possunt dici, quae Keilius praef. p. 366 sq. de Monacensi, quem solum noverat, in medium protulit: «In singulis», inquit, «paginis plerumque quattuor, raro plures vel pauciores laterculi versuum vicenorum et quaternorum [1]) ita scripti sunt, ut primum graeca, deinde in altero laterculo iuxta posita sint latina vocabula; interdum etiam . . . latina superscripta sunt graecis». Ab hac consuetudine in Harleiano non recedi animadvertimus nisi XXXIV 7 et LXXII—LXXVII, ubi latina verba graecis praeponuntur, paulo saepius, verumtamen satis raro in Monacensi; est praeter XXXIV 7 hisce locis; XL 4 *sat* ικανον — *affatim* κατακορως, XL 10 *quotienscumque* οσακισδηποτε — 12 *tunc* τοτε, XL 17 *mea* εμα — 18 *neque* μητε, XLIII 3 *iusto* δικαιως *merito* αξιως — 5 factu τω γενεσθαι, LI 4 *causales* αιτιολογικοι — 6 *tandem* δηαρα. Quodcontra in Sangallensi «graeca verba . . . cum latinis ita mixta sunt, ut singulis vel paucis latinis subiciatur graeca interpretatio». Sed hic quoque nonnulla prioris verborum collocationis vestigia relicta esse neminem fugiet, qui animum ad capita XXXI—XXXIV, quibus pronomina enumerantur, vel ad caput quadragesimum quintum, quo praepositiones tractantur, diligenter attenderit. Quae cum ita essent, artem Dositheí a me in capita ac paragraphos divisam ita disposui, ut graecorum verborum contextum ad sinistram habeas.

Jam hic locus est, ut de sermone quo usus est Dositheus inquiramus, quantum ad textum recte constituendum opus sit.

1) In Herleiano triceni bini versus esse solent.

Consentaneum est eum, qui non ante quartum p. Chr. n. saeculum medium fuerit, non solidam atque expressam atticae linguae imaginem reddere, sed talem prae se ferre sermonem, qualem eruditi id aetatis homines adhibere consueverant. Quod quam late pateat nunc omitto; satis habeo commemorare singula, quae ut uno in conspectu videamus optabile est.

Atque ut inde exordiar, *ι ἀνεκφώνητον* tribus locis servatam deprehendimus bis in H II 1 προσαιδεσθην (= προσᾴδεσθαι) atque X 7 αρισται et semel in S XXXVI 2 αποαιτητικηι.

Vocis *πλείων* prior syllaba semper longa est excepta forma πλέον, quae XL 3 (ω) et LXVIII 6 (S) invenitur II 2 codicibus H S πλεῖον atque πλειόνων et V 3 πλεῖον exhibentibus.

γίγνομαι non effertur nisi altera gamma deleta, velut γίνομαι γίνεται, variatur in formis verbi *γιγνώσκειν*, velut IV 3 γινώσκεσθαι et XXXVI 2 ἀναγιγνώσκω legimus.

ρσ ubique scriptum videmus, non *ρρ*: XVII 3 (ἀρσενικόν bis) 4 ἀρσενικῷ (bis) XXXII 12 (ἀρσενικόν).

ττ pro *σσ* non exstat nisi quattuor locis: VIII 3 X 8 (ἔλαττον) XIX 4 (παραφυλάττεται) 5 ἡττήθη. Accedit II 1, ubi S γλωττη H γλωσση praebet. Reliquis omnibus locis, quos enumerare longum est, codices in hac re consentire apparet.

Praepositiones, quae *elisionem* pati possunt, vocalibus sequentibus novissimam litteram deponere solent velut παρ' ἡμῖν, μεθ' ἡμέραν, καθ' ἑαυτά, ἐπ' ὀλίγον, δι' ἐκεῖνον, similia. Sed μετά praepositio videtur aliter se habere, ubi a genetivo ἄλλων excipitur. Legimus enim haec:

VII 5 μεταλλων *H* μετα αλλων *S*
VIII 5 μετα αλλων *H* μεταλλων *S*
VIII 1. 2. 3. 4 μετα αλλων *H S*

Unde efficitur, ut lectio μετὰ ἄλλων genuina sit. Κατά praepositio autem quamquam posteriorem α servavit ante vocalem XLIII 2 (κατὰ ἄκρον), tamen Keilium XL 5 pro tradita lectione καταδιαν recte κατ' ἰδίαν non κατὰ ἰδίαν scripsisse verisimile mihi est XLIII 3 in omnibus libris manuscriptis κατ' ἰδίαν exstare reputanti. XIX 2 ἀπὸ Αἰνείου et XXVII 4 ἀπὸ ἐπιρρήματος in ω obviam fiunt, cum postea scripta sint ἀφ' ἡμῶν XXX 1 ἀφ' ὑμῶν XXX 2 ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτῆς ἀφ' ἑαυτῶν XXXIV 7.

Praeter praepositiones ἀλλά coniunctio digna est quae respiciatur. De huius elisione nihil certi statui posse ex hisce locis discimus:

IV 3	ἀλλὰ ἐν ἐκείνοις *H*
	ἀλλ' ἐν ἐκείνοις *S*
XVI 3	ἀλλ' οὔτε *S*
XXVI 3	ἀλλὰ ὑπερτιθεῖ ω
	ἀλλ' ὑπερτιθῶ ω
XXVII 4	ἀλλὰ ἀπό ω
6	ἀλλ' ὅμως ω
XXVIII 1	ἀλλὰ οὗτος *HM*
	ἀλλ' οὗτος *S*

τοῦτ' ἔστιν quinquies reperimus XI 1 XXII 5 XXIV 2. 3 XXVII 4. His si addideris τοῦθ' ὅπερ V 5, ubi Keilius falso τοῦτ' ὅπερ scripsit, atque ἔσθ' ὅτε VIII 3 et XXXIX 3 bis positum, alia elisionis exempla ex arte Dosithei peti iam non poterunt.

Proximum est, ut κράσεως quae vocatur exempla proferamus. Quae non ita multa sunt. Habes igitur: XVII 4 τοὐναντίον — XXVII 7 in ω est ἐκ τοῦ ἐναντίου — XL 3 τοὐντεῦθεν 5 εἰς τοὐπίσω LI 6. 9 κἄν. Quod vero I 1 in H occurrit καναγνωσεων, hanc formam e ϗ (= καί) ἀναγνώσεων ortam esse probatur codice S και αναγνωσεως exhibente.

ν quod dicitur ἐφελκυστικόν paucissimis absolvere nobis licet. Etenim cum amplius centum septuaginta verborum

aut nominum aut adverbiorum formae occurrant, quibus illa littera adiungi possit, tum quattuor locis eam omnino non tradi permirum videtur neque abest suspicio, quin Dositheus sine ulla exceptione eam sive ante vocales sive ante consonantes usurpaverit. Itaque meum esse duxi XXIII 4 κάτεισιν XXIV 3 τοῦτ᾽ ἔστιν XXXVII 1 γεγόνασιν XL 6 ὕπερθεν contempta codicum auctoritate in textum recipere.

Neque οὕτως adverbii ultima littera unquam omittitur.

ἕνεκεν invenitur in enumeratione coniunctionum LI 4, ἕνεκα IX 4 et X 6 ante consonantes.

Iam transeuntibus nobis ad *declinationem* nominum et verborum haec notanda sunt:

Utrum Dositheus ὀρέων dixerit an ὀρῶν incertum est, cum alterum tradatur XV 3, alterum XXII 5.

XIII 1 βεβαίας legimus atque σύνθεται reliquis huius modi epithetis feminino genere carentibus. Etsi autem πλήρης nomen apud antiquos non nunquam indeclinabile esse non ignoro, tamen V 4 in hoc emendando Keilium sequi non dubitavi, quod eum locum gravius corruptum esse perspicuum est.

Quod contra a traditis lectionibus non recedens I 2 XII 1 XVII 6 XIX 3 τέτρασιν XXXVI 1 τέσσαρσιν XIX 7 τετράτῳ XII 6 τετάρτῳ XL 2 τετάρτην scripsi, cum quibus formis grammaticus ipse usus sit definiri non possit. Eodem modo iudicandum videtur de dativis δύο II 3 et δυσίν XX.

Pronomen *relativum* demonstrativi loco ponitur XV 4. 5 ἃ μέν — ἃ δέ — ἃ δέ et XVI 2. 3 ἃ μέν — ἃ δέ.

ὅδε pronomen abest a sermone Dosithei solum οὗτος adhibentis.

Pronominis *reflexivi* dativus αὑτῷ exstat LXVIII 2. 3, cum XXXIV 7 ἑαυτοῦ ἑαυτῆς ἑαυτῶν, reliqua deinceps declinentur.

II 1 offendimus in locutione *μιᾶς ἑκατέρας*, quae respondet latino pronomini 'uniuscuiusque'; I 1 VII 1 XV 2 'unusquisque' redditur graecis verbis εἷς ἕκαστος.

Verborum formas memorabiles litterarum ordine dispositas referam. Sunt hae:

ἀνοίγω LXXV 9
ἀποσυνιστῶ LXXVII 2
γεναμένων I 3 γεγόνειν, γεγόνεις reliqua deinceps XXXVII 2
εἴωθες LXVIII 5
εὕρατο LXVIII 2
ζέειν (*S* ζειν *HM*) XXXVI 1
ἤμην XXXVII 1. 2
κιχρῶ LXXVII 4
ῥήσσω, ἀπορρήσσω, διαρρήσσω, εἰσρήσσω, περιρρήσσω LXXV 13
ὑπερτιθῶ ὑπερτιθεῖ XXVI 3.

Ad extremum nonnullas res ad *constructionem* spectantes proponam:

Verba, quae ad pluralia neutri generis pertinent tam singulariter quam pluraliter efferuntur, modo consideres II 5: τὰ μονοσύλλαβα, ἅπερ ἂν θέσει μακρὰ εἴη, ὀξεῖαν ἕξουσιν προσῳδίαν. ἅτινα δὲ φύσει μακρὰ ἔσται, περισπωμένῃ προσῳδίᾳ ἐκφωνηθήσεται.

Neque diligentiorem se praestitit grammaticus in usu modorum. Iam plane novo more optativus adhibetur XVII 2 εἶδός ἐστιν ᾧ νοεῖται, ἢ κύριον εἴη τὸ ὄνομα ἢ προσηγορικόν, ubi etiam ἤ — ἤ animadvertas priorum saeculorum scriptoribus inusitatum. Multo vero gravius est, quod ἐάν, ὅταν, ὅσπερ ἄν modo subiunctivis modo finitivis modo optativis iunguntur; cf. XII 4 ὅταν φωνῆεντι ἐκτεταμένῳ ἐπιφέρηται φωνῆεν 3 ἐὰν δὲ δύο σύμφωνα εἰς δύο συλλαβὰς εἰσιν διῃρημένα II 6 ἐὰν ἡ προτέρα φύσει μακρὰ εἴη.

Sed cum magis e verborum graecorum delectu quam e rebus grammaticis Dositheum aetate posteriorem fuisse cognoscamus, vocabula quae apud eum exstant iuniora vel insolita indice complexus in fine opusculi addidi. In quibus reperiuntur quaedam nova atque inaudita, velut συνδρωπακίζω LXXVII 5, in quo verbo perperam mutando viri docti frustra desudaverunt. Nam cum Gl L II 218 inveniamus: 'δρωπακίζω pilo', ea, quae illo loco exstant 'συνδρωπακίζω compilo' recte se habere non est, quod fusius explicemus.

Haec habui, quae in praesentia de graeco Dosithei sermone in medium proferrem.

Restat, ut gratias agam quam plurimas Ottoni Rossbach, quod me in hac editione paranda consilio adiuvit, et Curtio Woldt, quod in plagulis corrigendis socium se mihi praebuit impigerrimum.

Dat. Regimontii mense Februario anni MCMXIII.

NOTARUM CONSPECTUS

S = codex Sangallensis 902 s. X in.

H = codex Harleianus 5642 s. IX/X.

M = codex Monacensis 601 s. X in.

ω = H M S inter se congruentes.

Char. = Charisius.

Exc. = Excerpta Bobiensia.

Diom. = Diomedes.

Comin. = Tolkiehn, Cominianus Lipsiae 1910.

p. 376. 377 K.

I. Τέχνη γραμματική ἐστιν γνῶσις διωρθωμένης ὁμιλίας
ἐν τῷ λέγειν καὶ ἐν τῷ γράφειν ποιημάτων τε καὶ ἀναγνώ-
σεως ἔμπειρος διδασκαλία. γραμματικός ἐστιν ὃς ἑνὸς ἑκά-
στου πράγματος τὴν δύναμιν καὶ τὴν κυριότητα δύναται σα-
2 φηνίσαι τῇ λαλιᾷ. τῆς τέχνης τῆς γραμματικῆς ἡ τάξις συνέ-
στηκεν μέρεσιν τέτρασιν, ἀναγνώσει διορθώσει ἐξηγήσει κρίσει.
3 ἀνάγνωσίς ἐστιν ποικίλη ἑκάστης γραφῆς ἐκφώνησις δουλεύουσα
τῷ ἀξιώματι τῶν προσώπων καὶ ἐκτυποῦσα τὸ σχῆμα τῆς ἑκά-
στου ψυχῆς. διόρθωσίς ἐστιν ἐπανόρθωσις τῶν πλανῶν τῶν
διὰ γραφῆς ἢ λέξεως γεναμένων. ἐξήγησίς ἐστιν ἀσαφῶν
διανοιῶν καὶ ζητήσεων διήγησις. κρίσις ἐστὶν ᾧ τὰ ποιήματα
4 καὶ τὰς λοιπὰς γραφὰς διαρτῶμεν καὶ διασταθμώμεθα. τῆς
τέχνης τῆς γραμματικῆς αἱ ἀρχαὶ ἀπὸ τῶν στοιχείων ἐγείρον-
ται, τὰ στοιχεῖα || τυποῦνται εἰς γράμματα, τὰ γράμματα συνά-
γονται εἰς συλλαβάς, συλλαβαῖς περιλαμβάνεται λέξις, αἱ λέξεις
συνάγονται εἰς μέρη λόγου, ὁ δὲ λόγος εἰς ἀρετὰς καὶ εἰς
ψόγους κάτεισιν.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΩΙΔΙΩΝ

II. Προσῳδία ἐστὶν μιᾶς ἑκατέρας συλλαβῆς ἴδιος [κύριος] ἦχος [τόνος], ὃν ἐν τῇ ἑλληνικῇ προσῳδίαν λέγουσιν [καλοῦσιν]. προσῳδία παρὰ τὸ προσᾴδεσθαι. προσῳδίαι ἐν τῇ ἑλληνικῇ

INCIPIT GRĀMTICA DOSITHEI *H* INCIPIT GRAMMATICA DOSITHI MAGISTRI *S* **2** σραφειν *H* καναγνωσεων *H* **5** συνεκτηκέν *S* **6** αναρνωσει *S* **7** ποκαιλη *H* **8** εκαστουχης *H* πλανων τινων δια *H S* *corr. Keil* **10** γραφιης *H* | γενομένων *Keil* εξηγεσις *H* εξεγρησις *S* | αποισι υφων *H* ακαφων *S* ασαφων *Keil an* ἀποκρύφων? **11** διωρεωσεως *H om. S* διήγησις *Keil* | ἐστίν *om. S* **12** διαρτομεθα *H* | διασταθμομεα *H alterum* τῆς *om. H* **13** στιχι *H* **14** τυποινται *H* **15** συλλαβαῖς *om. S emend. Keil* αι σιλλαβαι περιλαμβανεται εις λεξεις *H* cf. *W. f. kl. Phil. 1910, 990* **16** ὁ δὲ λόγος *om. H* **17** ψογοις *H* **19** προσδιō *H* | κυριον *H* κύριος, τόνος, καλοῦσιν *seclusi* **20** ἐν *om. S* | προσῳδίαν *om. S* **21** προσαιδεσθν *H* προσωδια *H* | ελληανικη *H*

I. Ars grammatica est scientia emendati sermonis
in loquendo et scribendo poematumque ac lectionis pru-
dens praeceptum. grammaticus est qui uniuscuiusque
rei vim ac proprietatem potest explanare loquela. artis 2
grammaticae officium constat partibus quattuor, lectione
emendatione enarratione iudicio. lectio est varia cuius- 3
que scripti pronuntiatio serviens dignitati personarum
exprimensque habitum animi cuiusque. emendatio est
recorrectio errorum, qui per scriptum dictionemve fiunt.
enarratio est obscurorum sensuum quaestionumque narratio.
iudicium est quo poemata ceteraque | scripta perpendimus
et discernimus. artis grammaticae initia ab elementis 4
surgunt, elementa figurantur in litteras, litterae coguntur
in syllabas, syllabis comprehenditur dictio. dictiones co-
guntur in partes orationis, oratio in virtutes ac vitia
descendit.

DE ACCENTIBVS

II. Accentus est unius cuiusque syllabae proprius sonus, quem Graeci προσῳδίαν dicunt. accentus quasi accantus. accentus in graeca lingua sunt VII, in latina V,

---

I. *Diom. 426, 12—427, 2* II.—IIII. *Diom. 430, 29—435, 21 Donat. 371, 1—372, 13 Explan. in Don. 524, 19—525, 17 Victor. 192, 14—194, 8 Audax 329, 12—331, 11*

---

2 *Locus corruptus, cf. W. f. kl. Ph. 1912, 477* 6 enarratione *H* narratione emendatione *Diom. cf. W. kl. Ph. ll.* 8 cuiusque animi *H* animi habitum cuiusque *Diom.* 9 per scripturam *Diom.* 11 DE IVDICIO Iudicium *S* | pemata *H* 12 et discernimus *om. S spatio vacuo relicto* 14 in syllabas *om. S* sillabae comprehenduntur dictionibus *H* syllabis comprehenditur dictio *S Diom. (Exc. cod. Paris. 7530)* 15 orationis *om. H* 18 accentum dicunt uocant *H* 19 adcantus *H*

γλώττῃ εἰσὶν ἑπτά, ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ πέντε, ὀξεῖα βαρεῖα περι-
2 σπωμένη μακρὰ βραχεῖα. ἐν παντὶ μέρει λόγου ῥωμαϊκοῦ ὁμοίως
ὥσπερ τοῦ ἑλληνικοῦ ἢ ὀξεῖαν ἢ περισπωμένην προσῳδίαν τί-
θεσθαι ἀναγκαῖόν ἐστιν, οὐ πλεῖον δὲ ἢ μίαν ἢ ταύτην ἢ
3 ἐκείνην. ἡ γὰρ βαρεῖα τίθεται ἐπὶ πλειόνων. ἡ ὀξεῖα ὁπότε
παρὰ τοῖς Ἑλληνικοῖς τρεῖς τόπους ἔχει, ⟨τὴν⟩ τελευταίαν καὶ
τὴν παρατέλευτον καὶ τὴν ταύτῃ ἔγγιστα συλλαβήν, παρ' ἡμῖν
δύο μόνον τόποις τίθεσθαι δύναται, ἐν τῇ παρατελεύτῳ συλ-
λαβῇ || ὡς τὸ [προανέγνως], ἢ ἐπὶ ταύτης, ἥτις τρίτη ἀπὸ τέ-
4 λους ἐστίν .ἡ περισπωμένη, ἐὰν τὸ μέρος τοῦ λόγου τριῶν
ἢ πλειόνων ἔσται συλλαβῶν, οὐ τίθεται, εἰ μὴ τὸν παρατέλευ-
5 τον τόπον δυνήσεται εὑρεῖν, ὡς τό .τὰ μονοσύλλαβα, ἅπερ
ἂν θέσει μακρὰ εἴη, ὀξεῖαν ἕξουσιν προσῳδίαν .ἅτινα δὲ φύσει
6 μακρὰ ἔσται, περισπωμένῃ προσῳδίᾳ ἐκφωνηθήσεται .ἐπὶ τῶν
δισυλλάβων, ἐὰν ἡ προτέρα φύσει μακρὰ εἴη τῆς ὑστέρας συνε-
σταλμένης, ἡ προτέρα περισπασθήσεται, ὡς τὸ [ὧρα Ῥώμη].
ἐὰν δὲ ἡ ὑστέρα ἐκτεταμένη εἴη, ἡ προτέρα, εἴτε μακρὰ εἴτε
βραχεῖα ἔσται, ὀξυτονηθήσεται ἐξ ἀνάγκης ὡς τό .καὶ εἰ
ἀμφότεραι βραχεῖαι εἶεν, ὀξυτονηθήσεται ἡ προτέρα, ὡς τό .
7 ἐν τοῖς τρισυλλάβοις ἢ τοῖς τετρασυλλάβοις ἢ ἅπερ ἂν πλείους
συλλαβὰς ἕξει, ἐὰν ἡ παρατέλευτος συλλαβὴ βραχεῖά ἐστιν, ἡ
ταύτην προάγουσα ὀξυνθήσεται, ὡς τὸ [Τούλλιος Ὁρτήνσιος].
8 ἐὰν ἡ παρατέλευτος θέσει μακρὰ εἴη, αὐτὴ τὴν ὀξεῖαν ἕξει

---

1 γλωσση *H* | ὀξεῖα βραχεῖα *om. H* **4** μίαν] κειαν *H* εκειαν *S corr. Keil* **5** ἐκείνην] εκειαν *HS corr. Keil* **6** εχει τεαειταιον (τελευτ. *H*) και τον παρατελευτο *HS corr. Keil* **8** ε τ̄η παρατελες *H* συλλαβῇ *om. H* **9** προαννεγνως *H seclusi* **11** παραταλ *H* **12** ωις *H* | ηπερᾱτεσι *H* **13** εχουσιν *H* **14** ειται *H* εσειται *S corr. Keil* **15** προτεραν *HS corr. Keil* **16** ὧρα Ῥώμη *secl. Keil* **18** εται *H* | ως το νωμος *H* **19** οξιτονιθνησεται *H* | ως το θεως *H* **20** τρισυλλ η τοις τετρασυλλ *H* **21** συλλαβάς *om. S* εχει *H* | ηται ταυτῑ *H* ταυτη *S* ταύτης *Keil* **22** ω . ο Τουλλιος *H* τό *om. S* Τούλλιος Ὁρτήνσιος *seclusi* **23** θσσει *H* | εχει *H*

acutus gravis circumflexus – longus ˘ brevis. in omni 2
parte latinae orationis, item ut graecae, aut acutum aut
circumflexum accentum poni necesse est. nec amplius quam
unum vel hunc vel illum. nam gravis ponitur in pluribus.
acutus cum apud Graecos tria loca teneat, ultimam et 3
paenultimam et ei proximam syllabam, apud nos duobus
tantum locis poni potest, in paenultima, ut praelegístis,
aut in ea || quae a fine sit tertia, ut praelégimus. cir- 4
cumflexus, si pars orationis trium aut amplius fuerit syl-
labarum, non ponitur nisi paenultimum locum poterit
invenire, ut turbâre. monosyllaba, quaecumque positione 5
longa fuerint, acutum habebunt accentum, ut píx. quae
natura longa erunt, circumflexo accentu pronuntiabuntur,
ut rês. in disyllabis, si prior natura longa erit posteriore 6
correpta, prior circumflectetur, ut hôra Rôma; si posterior
producta sit, prior, seu longa seu brevis fuerit, acuatur
necesse est, ut léges sálus; et si ambae breves sint,
acuetur prior, ut déus hómo. in trisyllabis tetrasyl- 7
labisve aut quae plures syllabas habebunt, si paenultima
brevis fuerit, quae eam praecedit acuetur. ⟨ut Tullius
Hortensius⟩; si paenultima positione longa fuerit, ipsa 8

---

1 accutus *S* | – *et* ˘ *om. H* 2 orationis latinae *S* | item] similiter *H* 3 circumflexus *H* 4 aut hunc *H* 5 accutus *S* | et peneultimum *S* 6 antepeneultimam *H* ultimum paenultimum antepaenultimum *Diom.* | syllabam *om. S Diom.* 7 potem *H* | praelegistis *H S* praelegisti *Keil, qui ubique accentus notas add.* que tertia a fine est *H* 12 fuerit accutum *S* acentus *H* | ut pix *om. H* quae autem *H* 13 erit *H S corr. Keil* 14 ut res *om. H* | dissillabis *H* 15 ora *H* hora Roma *om. S* 16 br. sit *H* 17 est ut *om. S* | salus *om. H* sal'u *S* 18 ut *om. S* | homo *om. H* | trissillabis *H* aut tetrasiłł *H* in trisyllabis autem et tetrasyllabis *Diom.* 19 habent *H* | peneultima *S* 20 ut Tullius Hortensius *add. Keil*

9 προσῳδίαν, τὴν προάγουσαν δὲ βαρεῖαν ποιήσει ὡς τό .ἐὰν
ἡ παρατέλευτος συλλαβὴ φυσικῶς ἐκτεταμένη ἔσται, οὕτως ὥστε
τὴν τελευταίαν βραχεῖαν εἶναι, τὴν παρατέλευτον προπερισπά-
10 σομεν, ὡς τό .ἐὰν δὲ μακρὰ εἴη ἡ τελευταία, τῇ παρα-
τελεύτῳ ὀξεῖαν δώσομεν προσῳδίαν, ὡς τὸ [Ἀθῆναι Φιδῆναι].

III. Τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα, ἐὰν τοῖς αὐτοῖς γράμμασιν
2 προφέρηται, ἑλληνικὰς προσῳδίας ἕξουσιν. καὶ γὰρ ὅταν λέ-
γωμεν Θυιάς Ναίς, τὴν ὀξεῖαν ἕξει ἡ ὑστέρα προσῳδίαν, καὶ
ὡς Θεμιστῶ Καλυψῶ τὴν τελευταίαν περισπᾶσθαι ὁρῶμεν, ὅπερ
ἑκάτερον ὁ ῥωμαϊκὸς λόγος οὐκ ἐπιδέχεται, εἰ μὴ πάνυ ἀραιῶς
χάριν τοῦ διελεῖν τὸν νοῦν, ὡς ἀπαντᾷ ὁ ergo σύνδεσμος, ἐν
3 ᾧ ἡ τελευταία περισπωμένη καταλαμβάνεται. ὁμοίως ὡς τὸ
ἐπίρρημα pone τῇ ὑστέρᾳ ὀξεῖαν ἀναδέχεται, ἵνα μὴ εἴη ῥῆμα.

IIII. Ἔστιν δὲ σημεῖον τῆς ὀξείας προσῳδίας I πλάγιον
εἰς τὸ μέρος τὸ δεξιὸν ἀναβαῖνον, τῆς βαρείας προσῳδίας ση-
2 μεῖον I πλάγιον εἰς μέρος τὸ δεξιὸν καταβαῖνον. τὴν περι-
σπωμένην σημειοῦται προσῳδίαν C κάτω βλέπον. τὴν μακρὰν
προσῳδίαν πλαγίῳ τῷ I γράμματι σημειοῦνται, βραχεῖαν C ἄνω
3 βλέποντι. ἀλλὰ ἐν ἐκείνοις τοὺς τόνους, ἐν τούτοις τοὺς χρό-
4 νους γινώσκεσθαι <ὁρῶμεν>. τὴν δασεῖαν τὸ H προσγεγραμ-

1 ὡς τό *om. S* **2** ἡ *om. H* | παρατ̄ελ σιλ̄λ̄ *H* **3** τελευταταν *H* | προπερισπασομενην *H* **4** εαm *H* **5** δωμε *H* | προσῳδίαν *om. H* | ως θνναφῖναι (η *suprascr.*) *H* **7** εχουσιν *H* | λεγομεν *H* **8** καί *om. H* **9** ορωμαι *H* **11** χάριν] χκαρι *H* καρα *S emend. Keil* **12** καταλαμβαναται *H* **13** pone *om. H* | τρυστερα *H* **15** αναβανον *H* | σιμιο̄ ἐστῑ ὶ ὶ πλαγιο *H* σημιουται προ̄ς (*'ut videtur deleta* ρ *littera' Keil*) I πλαγιο̄ *S* **17** ⌒ *H* **18** βραχιονα *H* **19** βλεπομτι *H* | αλλ *S* **20** ὁρῶμεν *add. Keil cf. Comin. p. 109*

acutum habebit accentum, praecedentem autem gravem
faciet, ut Catúllus. si paenultima naturaliter producta 9
erit, ita ut ultima brevis sit, paenultimam circumflectemus,
ut Cethêgus; si autem longa fuerit ultima, paenultimae 10
acutum dabimus accentum, <ut Athenae Fidenae>. |

III. Graeca nomina si isdem litteris proferentur,
graecos accentus habebunt. nam et cum dicimus <Thyias 2
Nais>, acutum habebit posterior, et cum <Themisto Kalypso>,
ultimam circumflecti videmus. quod utrumque latinus
sermo non patitur, nisi admodum raro sensus discernendi
gratia, ut occurrit ergo coniunctio, in qua posterior circumflexa
deprehenditur. item adverbium pone posteriore 3
acutum recipit, ne sit verbum.

IIII. Est autem forma acuti accentus I obliqua in
partem dexteram ascendens, gravis forma I obliqua in
partem dexteram descendens. circumflexum designat ac- 2
centum C deorsum spectans. longum accentum transversa
I littera notant, brevem C sursum spectante. sed in illis 3
sonos, in his tempora dinosci <vide>mus. aspirationem 4
H adscripta praestabit; si adscripta non erit, siccitatem·

---

1 accutum *H* | habet *H* **2** pen̄. sillaba *H* **3** fuerit *H* | peneultimum *S* | circumflectimus *H* **4** ut *om. S* | fuerit *H Diom.* erit *S* **5** accentum *om. H* | ut Athenae Fidenae *add. Keil* **7** etenim cum *H* Thyias Nais *add. Keil* **8** habet *H om. S* habebit *Oehler* accutum *S* et cum *om. H* | Themisto Calypso *add. Keil* **9** circumflectere videmur *H* **10** gratia discernendi sensus *H* **12** similiter ut aduerbium *H* | posterior *H* **13** ut non sit *H* **15** dextram *H utroque loco* | scandens *S cf. W. f. kl. Ph. 1911, 991* formaē I obliquaē *H* **16** descendens descendens *S* **17** spectantium *H* spectantum *S corr. Oehler* **19** sonus *HS corr. Oehler* addi noscimus *H* | videmus *ex Diom. 434, 6 restituit Keil* **20** asscripta *HS utroque loco* si autem non erit asscripta *H*

μένον παρέχει· ἐὰν δὲ μὴ εἴη προσγεγραμμένον, ψιλὴν ξηράν.
5 ταύταις προσβάλλουσιν τὴν ὑφέν, ὁπότε δύο ῥήματα ὡς εἰς
ἓν τῇ || ἐκφωνήσει συνάγομεν, καὶ τὸ σημεῖον αὐτῆς τοῦτο
ποιοῦσιν· ἑκατέρου ῥήματος τὰς ἔγγιστα συλλαβὰς ἐπικεκαμ-
6 μένῃ ὑποκάτωθεν ῥάβδῳ ζευγνύουσιν, ὡς ἔστιν .ὁμοίως καὶ
ἀπόστροφον ὁπόταν φωνῆεν τελικὸν ὑφαιροῦμεν. ταύτην οὕτως
σημειοῦνται· πρὸς τὸ ἄνω μέρος τοῦ συμφώνου, οὗ τὸ φωνῆεν
ὑφῄρηται, ἐπικεκαμμένον ῥαβδίον εἰς αὐτὸ βλέπον τιθέασιν ὡς .

ΠΕΡΙ ΣΤΙΓΜΗΣ

V. Στιγμή ἐστιν σιωπῆς σημεῖον, ἥτις ἐν τῷ ἀναγινώσκειν
δίδωσιν ἄδειαν τοῦ τὸ πνεῦμα ἀνακτήσασθαι, μὴ ἐν τῷ συν-
2 άπτειν ἐπιλείψῃ. αὗται τρεῖς εἰσιν, ὧν ἡ διαφορὰ τρισὶν νυγμαῖς
3 ἐν διαφόρῳ τόπῳ τεθειμέναις δηλωθήσεται. ὅπου πλήρης ἐστὶν
ἡ διάνοια, νυγμὴν παρὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ γράμματος τίθεμεν,
4 καὶ ἔστιν ἄνεσις τοῦ σχολάσαι ἐπὶ πλεῖον. ὅπου δὲ τῆς δια-
νοίας μηδέπω πλήρ<ους οὔσ>ης ἀναπνεῦσαι χρῄζουσιν, παρὰ
5 μέσον τὸ γράμμα δώσομεν νυγμήν. ὅπου δὲ πρὸς αὐτῷ τῷ
τέλει τοῦ ἀπαρτίσαι τὴν διάνοιαν οὕτως ἀπαρτῶμεν, ὥστε
εὐθέως τοῦθ' ὅπερ ἕπεται ὑποβαλεῖν ὀφείλομεν, παρὰ τὸ κάτω
μέρος τοῦ γράμματος τῇ νυγμῇ σημειούμεθα. ||

---

1 εἴη] ει *HS corr. Keil* **3** αυτη *HS corr. Keil* **4** ενγιστας *H* **5** υποκατθεν παρδω *superscripto* ραβδω *S corr. Keil* ὑποκάτωθεν—ὑφαιροῦμεν *om. H post* ἔστιν *Keil lacunam indicavit* **6** αναστροφον *corr.* ανοστροφον *S emend. Keil* | φωννη τελικο *S corr. Keil* **7** σηνιτουνται *H* | φωνεν *HS corr. Keil* **8** ραβδ τον *H* | αυτον *H* | ὡς εστιν *H* **10** αναγνόσκειν (ω *superscr.*) *H* **11** το του πνευματος *H* **12** επιλψει *H* **16** πληρης *HS corr. Keil* | χρηζουσεις *H* χρηζουσες *S corr. Keil* **18** ουτος *H* ουτω *S* **19** τουτ οπερ ω

his adiciunt hyphen, cum duo verba quasi in unum pro- 5
nuntiatione colligimus, et formam eius hanc faciunt: utri-
usque || verbi proximas syllabas inflexa subter virgula
iungunt, ut est '*Turnus ut ante‿volans*'. item apostrophon, 6
cum vocalem ultimam subtrahimus. hanc sic notant: ad
caput eius consonantis, cui vocalis subtracta est, inflexam
virgulam, quae ad eam spectat, apponunt, ut '*tanton*' *me
crimine dignum*.

DE DISTINCTIONE

V. Distinctio est silentii nota, quae in legendo dat
copiam spiritus recipiendi, ne continuatione deficiat. hae 2
tres sunt, quarum diversitas tribus punctis diverso loco
positis indicatur. ubi plenus est sensus, punctum ad caput 3
litterae ponimus et est liberum cessare prolixius. ubi 4
sensu nondum pleno respirari oportet, ad mediam litteram
dabimus punctum. ubi sub ipsum finem implendi sensus 5
ita suspendimus, ut statim id quod sequitur subicere de-
beamus, imam litteram puncto notamus. ||

V. *Diom. 437, 9—438, 12 Explan. in Don. 533, 28—534, 4 cf. Comin. 110 n. 1*

---

4 Turnus] *Verg. Aen. IX 47* 7 *tanton'*] *Verg. Aen. X 668*

---

1 yfen *HS* **3** syllabas *om. S* | subter—subtrahimus *om. H* **4** *post* volans *Keil lacunam indicavit, qua diastoles definitio excidisset* | apostrofon *S* **7** ut est tantonme *H* tantonus me *S* **8** crimine dignum *om. H* **12** in diverso loco *H* in *om. S Diom. Explan.* **13** qui *HS* ubi *Explan.* **15** sensum *S* **16** ubi autem sub ipso fine *H* | sensum *S* **18** ad imum litterae *H* imam litteram *S Explan.*

ΠΕΡΙ ΦΩΝΗΣ

VI. Φωνή ἐστιν ἀὴρ πεπληγὼς αἰσθητὸς ἀκοῇ τὸ ὅσον
2 ἐφ' ἑαυτῷ ἐστιν. πᾶσα φωνὴ ἢ ἔναρθρός ἐστιν ἢ ἄναρθρος.
ἔναρθρός ἐστιν ἡ γράμμασιν καταληφθῆναι δύναται. ἄναρθρός
ἐστιν ἥτις γράφεσθαι οὐ δύναται.

ΠΕΡΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

VII. Γράμμα ἐστὶν στοιχεῖον φωνῆς ἐνάρθρου. στοι-
χεῖόν ἐστιν ἑνὸς ἑκάστου πράγματος ἀρχή, παρ' οὗ λαμβάνεται
2 τὸ ἐπαύξημα καὶ εἰς ὃ ἀναλύεται. συμβαίνει [ἀντὶ τοῦ] ἑκάστῳ
γράμματι ὄνομα σχῆμα δύναμις. ὄνομά ἐστιν ᾧ προσαγορεύεται,
3 σχῆμα ᾧ σημειοῦται, δύναμις ᾗ ἰσχύει. τῶν γραμμάτων εἰσὶν
4 τὰ μὲν φωνήεντα, τὰ δὲ σύμφωνα. φωνήεντά ἐστιν ἃ καθ'
ἑαυτὰ ἐκφωνεῖται καὶ καθ' ἑαυτὰ συλλαβὴν ποιῆσαι δύναται.
5 ἔστιν δὲ τὸν ἀρθιμὸν πέντε, α ε η ι ο ω ου. ἐκ τούτων δύο ι καὶ
ου μετέρχονται εἰς τὴν τῶν συμφώνων δύναμιν, ὁπότε ἢ αὐτὰ
εἰς ἄλληλα ζεύγνυται ἢ μετὰ ἄλλων φωνήεσσιν ζεύγνυται, οἷον .
6 τῶν συμφώνων τὸ εἶδός ἐστιν διπλοῦν. ἔστιν γὰρ ἃ μὲν ἡμί-
7 φωνα, ἃ δὲ ἄφωνα. ἡμίφωνά ἐστιν, ἃ καθ' ἑαυτὰ μὲν ἐκφω-
νεῖται, || ἀλλὰ καθ' ἑαυτὰ συλλαβὴν ποιῆσαι οὐ δύναται. ἔστιν
8 δὲ τὸν ἀριθμὸν ἑπτά .ἐκ τούτων διπλοῦν ἐστιν τὸ X. συνέ-

---

5 ἐστιν *om. H* **9** ἀντὶ τοῦ *secl. Keil* **10** ονονα *H* **11** εσῑ *H* **12** *post* σύμφωνα *in H* αλλη^ν ^insonae αφω^τ να, καθ *H* **13** ἐνφωνειται *H* κατεαυτα *lineola ɔ per τ ducta H* | στλλαβην *H* **14** ι καὶ ου] ι.υ (superscr. κ) *H om. S correxi* **15** τῶν] ω̄ *H* | αυτη *HS corr. Keil* **16** μεταλλων *H* | φωνηεσιν (superscr. εντι) *H* | οιον Iουνο vāt *H* **18** ενφωνηιται *H* **19** κατεαυτα *lineola ɔ per ε ducta H* **20** το ξ (superscr. xi) *H*

DE VOCE

VI. Vox est aer ictus sensibilis auditu, quantum in
ipso est. omnis vox aut articulata est aut confusa; arti- 2
culata est quae litteris comprehendi potest; confusa est
quae scribi non potest.

DE LITTERIS

VII. Littera est elementum vocis articulatae. ele-
mentum est unius cuiusque rei initium, a quo sumitur in-
crementum et in quod resolvitur. accidunt uni cuique 2
litterae nomen figura potestas. nomen est quo appellatur,
figura qua notatur, potestas qua valet. litterarum 3
sunt aliae vocales, aliae consonantes. vocales sunt 4
quae per se proferuntur et per se syllabam facere
possunt. sunt autem numero V, a e i o u. ex his duae, 5
i et u, transeunt in consonantium potestatem, cum aut
ipsae inter se geminantur aut cum aliis vocalibus iun-
guntur, veluti Juno vates. consonantium species est 6
duplex. sunt enim aliae semivocales, aliae mutae. semi- 7
vocales || sunt quae per se quidem proferuntur, sed per
se syllabam facere non possunt. sunt autem numero VII,

VI. *Diom. 420, 8—15 Don. 367, 4—7 Explan. 519, 15—18 Victor. 189, 8—13 Audax 323, 4—8* VII.—X. *Char. 7, 5—11, 5 Diom. 421, 14—423, 33 Don. 367, 8—368, 18 Victor. 5, 14—29*

2 quanto *S* 3 inarticulata *corr.* confusa *H* confusa *S et omnes gramm.* 4 inarticulata *H* est *om. H* 6 littera *S cf. W. f. kl. Ph. 1910, 991* 10 litterae nomen figura *om. S* 12 aliae sunt *Char. Victor.* 13 syllabam *om. S* 14 ex quibus duo *H* harum *Char. Don. Victor.* ex his *S Diom.* 15 quando aut ipsae *H* cum autem ipse *S* cum *grammatici* 16 iunguntur *H Char. Don. Vict.* coniunguntur *S* 17 vates *om. H* 20 syllabam *om. S* | numero *om. S*

στηκεν γὰρ ἢ ἐκ τοῦ g καὶ s, ὡς τὸ rex regis, ἢ ἐκ τοῦ c
9 καὶ s, ὡς τὸ pix picis. διὰ τοῦτο γράμμα ✝ ἀρνεῖται. ἄφωνά
ἐστιν, ἃ οὔτε καθ' ἑαυτὰ ἐκφωνεῖσθαι δύναται οὔτε συλλαβὴν
10 ποιῆσαι. ἔστιν δὲ τὸν ἀριθμὸν ἐννέα .ἐκ τούτων περισσά
τισιν δοκιμάζεται τὸ k καὶ τὸ q, ὅτι τὸ c γράμμα τὸν τούτων
11 τόπον δύναται ἀναπληρῶσαι. καὶ τὸ h τῆς δασείας σημεῖον,
οὐχὶ γράμμα ὑπολαμβάνεται. τὸ υ δὲ καὶ τὸ ζ διὰ τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα προσβάλλομεν.

VIII. A γράμμα φωνῆεν, ὅπερ μὲν οὖν καθ' ἑαυτὸ ποιεῖ συλλαβὴν βραχεῖαν καὶ μακράν ὁμοίως δὲ συνεζευγμένον μετὰ ἄλλων καὶ προτασσόμενον καὶ μέσον καὶ ἐπὶ τέλους, ὡς τὸ Ahala· καὶ σημεῖον χρηματισμοῦ, ὁπότε Αὖλον μόνον ση-
2 μαίνει. e γράμμα φωνῆεν καθ' ἑαυτὸ ὀνομασθὲν ὁμοίως τε
μετὰ ἄλλων ζευχθὲν καὶ βραχείας ποιεῖ συλλαβὰς καὶ μακράς.
3 i γράμμα φωνῆεν ἔσθ' ὅτε μετερχόμενον εἰς τὴν τῶν συμφώνων
δύναμιν καθ' ἑαυτὸ οὐδὲν ἔλαττον καὶ μετὰ ἄλλων ἐζευγμένον
καὶ βραχείας ποιεῖ συλλαβὰς καὶ μακράς. σημεῖον ἀριθμοῦ,
4 ὁπότε ἕνα σημαίνει. o γράμμα φωνῆεν καὶ συστέλλεται καὶ
5 ἐκτείνεται καὶ μόνον καὶ μετὰ ἄλλων ζευγνύμενον. u γράμμα
φωνῆεν ‖ ἔσθ' ὅτε μετερχόμενον εἰς τὴν τῶν συμφώνων δύναμιν συστέλλεται καὶ ἐκτείνεται καὶ μόνον καὶ μετὰ ἄλλων συνεζευγμένον· σημεῖον ἀριθμοῦ, ὁπότε πέντε σημαίνει.

VIIII. F γράμμα σύμφωνον ἡμίφωνον ἄρχεται συλλαβὴν
2 προτασσόμενον καὶ φωνήεντος καὶ ἡμιφώνου, ὡς τό .l γράμμα

1 εκ του γ (g supra) καὶ σ (s supra) *H* | regis *om.* *S* 6 και τεοτο Η (⊢ supra) λασει (ας supra) *H* και τοντε δασειας *S* *corr.* *Keil* 7 δὲ *om.* *H* τὸ *ante* ζ *om.* *H* 9 κατεαυτο *lineola* ɔ *per* τ *ducta* 11 ως το αλα *HS* *corr.* *Keil* 14 ζευγθεν *H* 16 αλιτō *H* 21 μεταλλων *S* 23 Φ *H* συλλαβη *S* ἐν συλλαβῇ *Keil* 24 l *Keil* Λ Η *om.* *S*

f l m n r s x. ex his duplex est x. constat enim aut 8
ex g et s, ut rex regis, aut ex c et s, ⟨ut⟩ pix picis,
ideoque littera negatur. mutae sunt quae nec per se 9
proferri possunt nec syllabam facere. sunt autem nu-
mero VIIII, b c d g h k p q t. ex his supervacuae qui- 10
busdam videntur k et q, quod c littera harum locum
possit implere. h quoque aspirationis nota, non littera 11
existimatur. y et z propter graeca nomina admittimus.

VIII. A littera vocalis, quae quidem per se facit
syllabam brevem et longam itemque conexa cum aliis
tam praeposita quam media finiensque, ut Ahala; nota
etiam praenominis, cum Aulum sola significat. e littera 2
vocalis per se nominata itemque cum aliis iuncta et bre-
ves facit syllabas et longas. i littera vocalis interdum 3
transiens in consonantium potestatem per se nec minus
aliis sociata tam breves facit syllabas quam longas; nota
numeri, cum unum significat. o littera vocalis tam cor- 4
ripitur quam producitur et singularis et cum aliis copu-
lata. u littera vocalis non || numquam transiens in con- 5
sonantium potestatem corripitur produciturque et sola
et cum aliis coniuncta; nota numeri, cum quinque
significat.

VIIII. F littera consonans semivocalis incipit syllabam
tam praeposita vocali quam semivocali, ut flumen fons.

1 x (ix *supra*) *H* **2** ut *add. Oehler* **3** multae *H* **4** neque *H* syllabam *om. S* **6** quia *Victor.* | litteram *H* **10** syllabam *om. S* connexa *H* **11** etiam *HS* tam *Char. Diom.* | ut ala *H* | notetiam *H* **12** solum *HS* sola *Char. Diom.* **13** breue *S* **14** syllabas *om. S* **15** nec minus etiam cum aliis *H* **16** et br. f. s. et l. *H* etiam br. f. quam l. *S* tam *Oehler* **17** etiam *HS* tam *Char. Diom.* **20** etiam sola *H* etiam solo *S* et *Keil* **21** iuncta *H* **23** syllabam *om. S* in syllaba *Keil ex Char. et Diom.* **24** praeposita tam vocali quam *H* | ut *om. S*

σύμφωνον ἡμίφωνον ὑγρὸν καὶ προτάσσεται φωνηέντων ἐν συλ-
λαβῇ καὶ ὑποτάσσεται· προτάσσεται, ὁπότε laudem legem καὶ
τὰ τούτοις ὅμοια γράφομεν· ὑποτάσσεται, ὡς τὸ alma. ὑπο-
τάσσεται ὁμοίως συμφώνοις, ὁπότε Clodium ὀνομάζομεν. ὅταν
μόνον τίθεται, Lucium σημαίνει· ὁμοίως ἀριθμόν, ὁπότε
3 πεντήκοντα σημαίνει. m γράμμα σύμφωνον ἡμίφωνον ὑγρὸν
καὶ προτάσσεται φωνηέντων καὶ ὑποτάσσεται, ὡς τό .ὑπο-
τάσσεται δὲ καὶ συμφώνοις, ὁπότε λέγομεν· σημεῖον χρη-
4 ματισμοῦ, ὁπότε Μάρκον μόνον γεγραμμένον σημαίνει. n
γράμμα σύμφωνον ἡμίφωνον ὑγρὸν καὶ προτάσσεται τῶν
φωνηέντων καὶ ὑποτάσσεται, ὡς τό .ὁμοίως ὑποτάσ-
τάσσεται καὶ τοῖς συμφώνοις, ὡς τὸ Cnidius <Cynthius>.
σημεῖον χρηματισμοῦ, ὁπότε μόνον σημαίνει· ὁμοίως καὶ συμ-
φώνῳ ὑποτασσόμενον τῷ G Γναῖον, ὃν οἱ παλαιοὶ μὲν Γναίιον,
νῦν δὲ χυδαίως συντομώτερον || ἀκούομεν Γναῖον, καὶ ἐὰν ὀνό-
5 ματος ἕνεκα τίθεμεν. r γράμμα σύμφωνον ἡμίφωνον ὑγρὸν
καὶ προτάσσεται καὶ ὑποτάσσεται, ὡς τό .ὁμοίως συμφώνοις
6 ὑποτάσσεται, ὡς ἐν τῷ .s γράμμα σύμφωνον ἡμίφωνον καὶ
προτάσσεται φωνηέντων καὶ συμφώνων καὶ ὑποτάσσεται φω-
7 νήεσιν, ὡς τό .x γράμμα σύμφωνον ἡμίφωνον διπλοῦν ἐν
μέσῳ μόνον μέρει λόγου παρ' ἡμῖν φωνηέντων προτασσόμενον

---

1 προτασεται *H* | συλλαβα *H* **2** laudem legem *om. S* **3** γρα-φωμεν *H* | αλμα *H om. S* | ὑποτάσσεται *om. H* **4** Clodium *om. S* clodum *H* | ονομα^{ων}τ̣ομε̄ *H* **5** τιθῆται *Keil* | Lucium *om. S* **6** m *Keil* M *H om. S* **7** υποστασσεται *H* **8** δὲ *om. H* | χηματισμου *H* **9** σ^{η}ει μαισει *H* | n *Keil* N *H om. S* **10** προσταστ̄σ̄ *H* **11** φωνηεντων *H* υποστασσετας *H* **12** ως το σνιδιους *H om. S* **13** σημ̄ χηρμ̄ *S* | οποτεμονον τον αριθμον *H* | σῡφωνοις υποτασεται ως το Γναιō *H* συμφῑς υποτασσομενον τοῦ G *S corr. Keil* **16** τιθεμενοι *HS corr. Keil* | r *Keil* *PH om. S* **17** ὡς τό *om. S* **18** ως το εν το *HS corr. Keil* | s *Keil* C *H om. S* **19** φωνοις και σῡφωνοις οποτε υποτασσεται φω *S* φωνοις καὶ σῡφωνοις υποτασσεται φωνοις ως το *H corr. Keil* **20** x *Keil* Ξ *H om. S*

l littera consonans semivocalis liquida tam praeponitur 2
vocalibus in syllaba quam subiungitur: praeponitur, cum
laudem legem et his similia scribimus; subiungitur, tam-
quam alma; subiungitur item consonantibus, cum Clodium
nominamus. cum sola ponitur, Lucium significat; item
numerum, cum quinquaginta significat. m littera conso- 3
nans semivocalis liquida tam praeponitur vocalibus quam
subiungitur, tamquam monet commonet. subiungitur et
consonantibus, cum agmina dicimus; nota praenominis,
cum Marcum sola scripta significat. n littera consonans 4
semivocalis liquida tam praeponitur vocalibus quam sub-
iungitur, ut natus ante. item subiungitur et conso-
nantibus, ut Cnidius Cynthius. nota praenominis, cum
sola Numerium significat; item consonanti subiuncta G
Gnaeum, quem antiqui || Gnaevum, nunc volgo brevius
audimus Gnaeum, etiam si nominis causa ponimus. r lit- 5
tera consonans semivocalis liquida tam praeponitur voca-
libus quam subiungitur, ut ramus arma; item conso-
nantibus subiungitur, ut in Crasso. s littera consonans 6
semivocalis tam praeponitur vocalibus consonantibusque
quam subiungitur vocalibus, ut satis statis. x littera 7
consonans semivocalis duplex in media tantum parte

---

2 subiungitur *S Char. Diom.* subponitur *H* | cum *S Char. Diom.* quando *H* 3 subiungitur *S Char. Diom.* subponitur *H* subiungitur *altero loco om. H* 4 cum *S Char. Diom.* quando *H* | clodum *H* 8 subponitur *H* | commonet *om. H* 9 nota prenomen *S* 10 Marcum *om. S* 11 subiungitur *S Diom.* subponitur *H* 12 ut *om. S* | item *S* etiam *H* 13 ut *om. S* | cytnius *S om. H corr. Keil* | nota prenomen *S* 14 numerum *H* et consonantibus subiungitur ut gneum *H* consonantibus subiungitur c̄ gneum *S corr. Keil* 15 antiqui quidem *H* | Gnaevum *Keil* Gneium *H* Gnaeium *S* | uulgo *H* 16 si in nominis *S deleta altera* i *H* | ponimur *H* 17 et praeponitur uocalibus et subiungitur *S* 18 subponitur *H* 19 ut in *om. S* 20 et consonantibus *H* 21 subponitur *H*

ὡς τό ,ὁπότε δὲ καὶ ἐπὶ τέλους, ὡς τό .ἐν τοῖς ξένοις μόνον ὀνόμασιν πρῶτον τίθεται, ὡς ἐν τῷ Xantho ⟨Xenone⟩; σημεῖον δὲ ἀριθμοῦ, ὁπότε δέκα σημαίνει.

X. B γράμμα σύμφωνον ἄφωνον καὶ προτάσσεται φωνη-
έντων καὶ ὑποτάσσεται· προτάσσεται δὲ καὶ ἡμιφώνων, ὡς.
⟨ἐν⟩ τῷ Blesamio· ἔγγιστον τοῦ p γράμματος, καθ' ὃ πολ-
2 λάκις ἀλλάσσεται .c γράμμα σύμφωνον ἄφωνον καὶ προ-
τάσσεται φωνηέντων καὶ συμφώνων καὶ ὑποτάσσεται· καὶ ση-
μεῖον χρηματισμοῦ, ὁπότε μόνον Γάιον σημαίνει· ὁμοίως ἀριθμοῦ.
3 ὁπότε ἑκατὸν σημαίνει. d γράμμα σύμφωνον ἄφωνον καὶ προ-
τάσσεται τῶν φωνηέντων καὶ ὑποτάσσεται .ἔγγιστον τῶν ||
γραμμάτων τῶν συμφώνων τούτων ,ἃ ὑπεισέρχεται εἰς τὸν
τόπον τούτου ·σημεῖον χρηματισμοῦ, ὁπότε Δέκιμον σημαίνει,
4 ὁμοίως ἀριθμοῦ, ὁπότε πεντακοσίους σημαίνει. g γράμμα σύμ-
φωνον ἄφωνον καὶ προτάσσεται φωνηέντων καὶ ὑποτάσσεται,
5 ὡς τό .προτάσσεται δὲ καὶ συμφώνων ὡς ἐν τῷ .h κυ-

---

1 ὡς τό *priore loco om. S* **2** ονομασοιν *H* ονομασι *S* | ξαντο *H* Xenone *addidi* **4** B *om. S* | προτασσεται συμφωνοις *H* **5** ημιφωνοις *H* | ως το Βλεσαλλιο *H om. S* ἐν *addidi* τοῦ *om. H* **7** c *om. S* **8** ημιφωνοις και συνφωνοις *H* | καὶ *ante* σημεῖον *om. H* σημιο χρηματισμου (*corr.* αρηεμου) οποτε P σημαινει *H* χρηματισμοῦ—ἀριθμοῦ *om. S corr. Keil* **10** d *Keil* Δ *H om. S* | προτασσ φωνοις *H* **12** των συμφωνοις *H* | ἃ ὑπεισέρχεται—τούτου *om. H* **13** Δεκιον *HS correxi* **14** οποτε Φ σημαινει *H* | g *Keil* Γ *H om. S* **15** φωνοις *H* **16** ὡς τό *om. S* | συμφωνοις *H* h *om. S haud scio an* γράμμα *exciderit.* κιριο μεν *H* κιριοως μ̄ε *S*

locutionum apud nos vocalibus praeposita, ut fraxinus, aliquando finiens, ut vertex. in peregrinis tantum nominibus prima ponitur, ut in Xantho Xenone; nota numeri, cum decem significat.

X. B littera consonans muta tam praeponitur vocalibus quam subiungitur; praeponitur et semivocalibus, ut
in Blesamio; propinqua p litterae, qua saepe mutatur,
ut supponunt. c littera consonans muta tam praepo- 2
nitur vocalibus consonantibusque quam subiungitur, ut
capiens scelestus; nota praenominis, ⟨cum sola Gaium
significat; item⟩ numeri, cum centum significat. d littera 3
consonans muta tam praeponitur vocalibus quam subiungitur, ut datus additus; propinqua litteris consonantibus his, s c g l p r m t, || quae succedunt in locum eius,
ut ⟨asside⟩ accipe aggere alliga appara arripe ammitte
attende; nota praenominis, cum Decimum significat, item
numeri, cum quingentos significat. g littera consonans 4
muta tam praeponitur vocalibus quam subiungitur, ut
gere aggere; praeponitur et consonantibus, ut in agmine
magno grege glire. h proprie continens aspirationem re- 5

---

1 locutionis *H* loqutionum *S* locutionum *Diom.* **2** nomen *S* **3** in *om. S* | Xenone *om. H* **4** $\overset{\text{decem}}{\text{x}}$ *H* **6** praeponitur autem et *H* **7** in *om. H* **9** et consonantibus *H* | subponitur *H* | ut capiens scelestus *om. H* scaelestus *S* **10** nota numeri cum centum significat *H* nota praenom̄ cum centum significat *S corr. Keil Diomedem* (Gaium notat *pro* Gaium significat) *secutus* **13** ut datus additus *om. H* **14** his — attende *om. H* | c g l p r s t *Diom. idem ordo videtur fuisse apud Char.* **15** asside *add. Keil ex Diom.* | accipere *S* | amitte *S* **16** prenomen *S* | Decimum *Diom.* Decium *HS Char.* **17** quingenta *H* quingentos *S Diom.* **18** subponitur *H* **19** autem et *H* (*S* = *Char. Diom.*) **20** grege glire *om. H haud scio an post h* littera *exciderit* aspirationem continens *H* | continens aspirationem *S Char. Diom.*

ρίως μὲν δασεῖαν περιέχον, ἀναδεχθὲν δὲ χυδαίως, ὡς ἡμεῖς
λέγομεν καταχρηστικῶς, εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀφώνων πάντων
[δὲ] τῶν φωνηέντων προτάσσεται, οὐδενὶ ὑποτάσσεται εἰ μὴ
συμφώνοις, ὡς ἐν τῷ καὶ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς ὀνόμασιν, ὡς Θῆ-
6 βαι. k γράμμα σύμφωνον ἄφωνον σημείου μόνον ἕνεκα τίθεται,
7 ὅταν ἢ καλάνδας μόνον σημαίνει ἢ Καίσωνα .p γράμμα
σύμφωνον καὶ προτάσσεται φωνηέντων καὶ ὑποτάσσεται, ὡς ἐν
τούτοις ˙προτάσσεται καὶ συμφώνων, ὡς τὸ [κροτεῖ ἀριστᾷ]˙
σημεῖον χρηματισμοῦ, ὅταν μόνον Πούβλιον σημαίνει, καὶ ὅταν
τοῦ r προτασσόμενον λαὸν ῥωμαῖον καὶ ὑποτασσόμενον τῷ r
8 καὶ προτασσόμενον τοῦ c γράμματος .q || γράμμα σύμφω-
νον ἄφωνον ἐκ τῶν c καὶ u γραμμάτων συγκείμενον, σημεῖον
χρηματισμοῦ, ὁπότε μόνον σημαίνει, ὁμοίως καὶ τιμῆς ἢ ἀξιώ-
ματος, ὁπότε δηλοῖ, οὐδὲν δὲ ἔλαττον καὶ δῆμον, ὁπότε αὐτῷ
9 σημειούμεθα ˙μόνου τοῦ u γράμματος προτάσσεται. t γράμμα
σύμφωνον ἄφωνον καὶ προτασσόμενον φωνηέντων καὶ ὑποτασσό-
μενον, ὡς τὸ [ἤνεγκεν προσήνεγκεν]˙ προτάσσεται καὶ συμφώ-
νων, ὡς [τραβέα δοκός]˙ σημεῖον χρηματισμοῦ, ὁπότε μόνον
10 σημαίνει. τούτοις, ὡς ἐν τῷ ἀνωτέρω <εἴρηται>, συμβαίνει

---

1 ἀναδεχθὲν δὲ] αναλεχθεντα *H* αναδεχθεντα *S corr. Keil* **3** δε *del. Keil* | των φωνον *H* **4** ως εν το thasea *H* | τηβαι *HS* **5** k *om. S* | ενακα *HS corr. Keil* **6** ηοταν *HS corr. Keil* | κατονα *H* κατονεα *S corr. Keil* | p *Keil* Π *H om. S* **7** προτασσεται φωνοις και *H om. S corr. Keil* | ως το *H* **8** δε και *H* σῦφωνοις *H* σιμφις *S corr. Keil* | κροτεῖ ἀριστᾷ *seclusi* **9** publion *H om. S* **10** λαὸν ῥωμαῖον *om. S* | τοῦ r *HS corr. Keil* **11** γραμματος σημαινει *H* | q *om. S* **12** εκ του γραμματον (γραμματω *S*) *HS corr. Keil* **15** t *om. S* φωνοις *H* **16** συφωνοις *H* συμφοις *S corr. Keil* **17** ἤνεγκεν προσήνεγκεν *seclusi* **18** TPAVe ΔΟΚω *S om. H* τραβέα δοκός *Keil* **19** εἴρηται *add. Keil*

cepta volgo in numerum mutarum omnibus vocalibus
praeponitur, nulli subiungitur nisi consonantibus, ut in
Thrasea Thracia graecisque nominibus, ut Thebae. k lit- 6
tera consonans muta notae tantum causa ponitur, cum
aut kalendas sola significat aut Kaesonem aut kaput aut
kalumniam aut Karthaginem. p littera consonans tam 7
praeponitur vocalibus quam subiungitur, ut in his ponit
opponit; praeponitur et consonantibus, ut plaudit prandit;
nota praenominis, cum sola Publium significat, et cum r
praeposita populum romanum et subiecta r rem publicam et
praeposita c litterae patres conscripti. q littera consonans 8
muta ex c et u litteris || composita, nota praenominis,
cum Quintum sola significat, item honoris vel dignitatis,
cum quaestorem indicat, nec minus populum, cum ea no-
tamus Quirites. soli u litterae praeponitur. t littera 9
consonans muta tam praeponitur vocalibus quam sub-
iungitur, ut tulit attulit. praeponitur et consonantibus,
ut trabea Aetna; nota praenominis, cum sola Titum signi-

---

1 uulgo ut nos dicim̄ kataχριστος *H* | omnibus quidem uocalibus *H* quidem *om. S Diom.* **3** Thasea *HS corr. Oehler* | traicia *S* | et nominibus graecis *Diom.* nominibus nominibus *H* **4** aut cum *HS corr. Keil* **5** aut Katonē; kaput kalumniā karthaginē *H* Katonem *S* kasonem *Charisii Neapol.* Caesonem *Diom. restituit Keil* caput *S* **6** tam praeponitur vocalibus *om. S* **7** in his *om. H* **8** autem et *H* **9** prenom̄ *H* | et quando *H* **10** posita *S* | populum romanum p̄ et *S* **11** significat patres conscriptos *H* conscripti *S Char.* conscriptos *Diom.* **12** conposita *H* | praenom̄ *S* **13** cum sola significat Quintum *H, idem ordo qui in S est apud Char.* | honores uel dignitates cum indicat quaestorem *H* honores cum quaestorem cum quaestorem indicit[a] *S* **14** et populum *H* **15** Quirites notamus *H* | sola *HS corr. Oehler* **16** subicitur *H* **17** attulit *om. S* **18** aehtna *H* | nota numerum *H* nota praenom̄ *S* | Titium significat *S* significat Titium *H corr. Oehler*

p. 386. 387 K.

[προσέρχεται] διὰ τὰς ξένας λέξεις τὸ z καὶ τὸ y, ὡς ἐν Ζήνωνι καὶ Υακίνθῳ.

ΠΕΡΙ ΣΥΛΛΑΒΗΣ

XI. Συλλαβή ἐστιν στοιχεῖον φωνῆεν ἢ στοιχείων σύνοδος διά
τινος φωνήεντος συνειλημμένη, τοῦτ' ἔστιν στοιχείων ἐζευγμένη
ἐκφώνησις. συλλαβαὶ λέγονται ἀπὸ τῶν ἑλληνικῶν συλλήψεων.
2 αὗται δὲ ἢ βραχεῖαί εἰσιν ἢ μακραί. βραχείας συνεσταλμένον
φωνῆεν ποιεῖ, ἢ ὅταν προάγοντος συμφώνου γράμματος φωνῆεν
3 ἐπὶ τέλους συλλαβῆς συστέλλεται, μακρὰς ἐκτεταμένον. ἐν
τῇ βραχείᾳ συλλαβῇ χρόνος ἐστὶν εἷς, ἐν τῇ μακρᾷ δύο. ||
4 αἱ συλλαβαὶ ἢ φύσει μακραί εἰσιν ἢ θέσει. φύσει γί-
νονται μακραί, ὅταν καταμόνας τὰ φωνήεντα γράμματα ἐκ-
τείνηται, ὡς τὸ a <καὶ> e ἢ ὅταν δύο, ὡς τὸ ua, ἢ ὅταν
τρία, ὡς τὸ uae· θέσει δὲ ὅταν συνεσταλμένον φωνῆεν ἐπιφε-
ρόμενα ἔχῃ δύο σύμφωνα· καὶ ταῦτα ἢ ἐν τῇ αὐτῇ συλλαβῇ εὑρί-
σκεται, ὡς τὸ ars, ἢ ἐν τῇ πλησίον, ὡς τὸ amnis, ἢ εἰς δύο
5 συλλαβὰς διῃρημένα, ὡς τὸ arma. ἀλλὰ καὶ τὸ διπλοῦν στοι-
χεῖον x δύο συμφώνων τόπῳ λειτουργεῖ· καὶ τοῦτο δὲ καὶ ἐν
τῇ αὐτῇ συλλαβῇ εἴωθεν εἶναι, ὡς τὸ nox, καὶ ἐν τῇ πλησίον,
6 ὡς ἐν τῷ ἄξων. ὁμοίως καὶ φωνῆεν τόπῳ συμφώνου κείμενον,
ὡς τὸ <servus iniustus>.

---

1 προσέρχεται *om. H* | τὸ *ante* z *et* y *om. H* 2 Ζενονε και υιαζιντο *H* ἐν Ζήνωνι *om. S* ἐν τῷ Ζήνωνι *Keil* YACINTO *S* 4 συλλαβησεστη̄ *H* | φωνεσ̄ *H* 5 τουτεστι *S* 6 συνλημψεων *HS corr. Keil* 7 συνεσταμενο *HS corr. Keil* 8 ποιειν *HS corr. Keil* 10 εἷς *Keil* οις *HS* 11 αἱ *om. H* 13 ως τω a. e *H om. S* καὶ *add. Keil* 15 εχει *H* 16 αμνις *H om. S* 17 αρμα *H om. S* 18 τονω *S* καὶ τοῦτο — φωνῆεν *om. H* 19 αυτη τη *S corr. Keil* 20 τοπου *HS corr. Keil* 21 servus iniustus *add. Keil*

ficat. his, ut supra dictum est, accedunt propter pere- 10
grinas dictiones z et y, ut in Zenone et Hyazintho.

DE SYLLABA

XI. Syllaba est littera vocalis vel litterarum coetus
per aliquam vocalem comprehensus, hoc est litterarum
iuncta enuntiatio. syllabae dicuntur a graecis com-
prehensionibus. hae autem aut breves sunt aut longae. 2
breves correpta vocalis facit aut cum antecedente con-
sonante littera vocalis in fine syllabae corripitur, longas
producta. in brevi syllaba tempus est unum, in longa 3
duo. ||

Syllabae aut natura longae sunt aut positione. na- 4
tura longae fiunt, cum singulae vocales litterae produ-
cuntur, ut a et e, aut cum duae, ut ua, aut cum tres, ut
uae; positione autem, cum correpta vocalis sequentes habet
duas consonantes. et hae aut in eadem syllaba in-
veniuntur, ut ars, aut in proxima, ut amnis, aut in duas
syllabas divisae, ut arma. sed et duplex littera x duarum 5
consonantium loco fungitur. haec quoque et in eadem
syllaba solet esse, ut nox, et in proxima, ut axis. item 6
et vocalis loco consonantis posita, ut servus iniustus.

XI. *Char. 11, 9—23*

---

1 est *om. S* | accidunt *HS corr. Oehler* 2 yacintho *H* yacincto *S corr. Keil* 3 *Cf. Comin. 136 n. 3* 4 est litterarum uocalium aut litterarum coetus *H* coitus *Char.* | vel] aut *Char.* 5 conprehensus *H* 9 litterae uocalis *H* uocalib. *corr.* uocalis *S* | sillaba *H* syllaba *S corr. Keil* 12 natura fiunt longae *H* 14 ut a. e *H* | duo *H* | alit ua *S* | tria *H* 15 uocalibus *S* 17 ut *om. S* 18 ut *om. S* 19 haec quoque — vocalis *om. H* 21 ut *om. S* | iniustus *om. H* '*praestant idem et vocales litterae loco consonantium positae, i et u, ut servus iniustus*' *Char.* cf. *Jeep, Redeteile 118 n. 3*

ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΗΣ ΣΥΛΛΑΒΗΣ

XII. Κοιναὶ συλλαβαὶ γίνονται τρόποις τέτρασιν· πρώτῳ,
ἐὰν συνεσταλμένῳ φωνήεντι ἐπιφέρηται δύο σύμφωνα, ὧν τὸ
μὲν προηγούμενόν ἐστιν ἄφωνον, τὸ δὲ δεύτερον ὑγρὸν ἀμετά-
2 βολον. βραχεῖα γάρ ἐστιν ἐν τούτῳ ·μακρὰ δὲ ἐν τούτῳ,
3 ἐὰν δὲ δύο σύμφωνα εἰς δύο || συλλαβάς εἰσιν διῃρημένα, οὐ
γίνεται κοινή, ἀλλὰ θέσει μακρά, ὡς ἐν τῷ ἀνωτέρω ἀνηνέγ-
καμεν [τοῦτ᾽ ἔστιν] ·οὔτ᾽ ἐὰν ἡμίφωνον εἰς τὸ αὐτὸ μετὰ
4 τοῦ ἀμεταβόλου συνέλθῃ .ἑτέρῳ τρόπῳ γίνονται κοιναί,
ὅταν φωνήεντι ἐκτεταμένῳ ἐπιφέρηται φωνῆεν· βραχεῖα ἐν
τούτῳ ,μακρὰ δὲ οὕτως .φύσει γὰρ μακρόν ἐστιν τὸ ο στοι-
5 χεῖον, ὅπερ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἀντὶ βραχείας παρείληπται. τρίτῳ,
ὅταν βραχεία συλλαβῇ εἰς μέρος λόγου περαιουμένῃ ἐπιφέρηται
φωνῆεν· ἔστιν γὰρ <μακρὰ ἐν τούτῳ> .βραχεῖα ἐν τούτῳ .
6 τετάρτῳ τρόπῳ, ἐὰν λήγῃ εἰς σύμφωνον καὶ ἐπιφέρηται [ἡ] τὸ
h στοιχεῖον. ἔστιν δὲ βραχεῖα οὕτως ,μακρὰ δὲ οὕτως .

---

4 προτουμενο *H* 8 τοῦτ᾽ ἔστιν *secl. Keil* 12 παρελειπται *S corr. Keil* 13 περεουμενο *S corr. Keil* 14 μακρὰ ἐν τούτῳ *addidi* 15 ἡ *secl. Keil*

DE COMMVNIBVS SYLLABIS

XII. Communes syllabae fiunt modis IIII: primo, si
correpta vocalis excipiatur a duabus consonantibus, qua-
rum prior sit muta, sequens liquida. brevis enim est 2
in hoc,

tunc Clytaemestrae foedasti viscera ferro;

longa autem in hoc,

Cyclops, Aetnaeus cultor, Neptunia proles.

at si duae consonantes in duas syllabas fuerint divisae, 3
non fit communis, || sed positione longa, ut supra retulimus,
'*hoc erat alma parens*'; nec si semivocalis in unitatem
cum liquida veniat, ut sors. altero modo fiunt communes, 4
cum vocalis producta excipitur a vocali: brevis sic, '*te
Corydon o Alexi*', longa vero sic, '*Inoo Melicertae*'. na-
tura enim longa est o littera, quae supra pro brevi re-
cipitur. tertio modo, ubi brevis syllaba finiens partem 5
orationis a vocali ⟨excipitur⟩: est enim ⟨longa in hoc⟩,

hic, ait, et nostris inluserat advena regnis,

brevis in hoc,

itur in antiquam silvam, stabula alta ferarum.

quarto modo, si desinat in consonantem et excipiatur a 6
littera h [aut]: est enim brevis sic,

hic vir, hic est, tibi quem promitti saepius audis;

XII. *Char. 13, 17—14, 9 cf. Comin. 80sq.*

---

11 *Verg. Aen. II 664* **14** *Verg. Bucol. 2, 65 Georg. I 437* **18** *Verg. Aen. IV 591* **20** *Verg. Aen. VI 179* **23** *Verg. Aen. VI 791*

---

3 duobus *H* | quorum quidem prior *H* **10** fiet *Char.* | supra *cf. Comin. 81* **11** pares *S* **14** Inoo Melicertae] Omelicerte *S* **17** excipitur *e Char. add. Keil* | longa in hoc *e Char. add. Keil* **20** itur] item *S* **22** aut *secl. Keil*

ΠΕΡΙ ΛΕΞΕΩΣ

XIII. Λέξις ἐστὶν ἐκ συλλαβῶν ὡρισμένη μετὰ σημασίας
βεβαίας ῥῆσις . || τινὲς λέξεις εἰσὶν ἁπλαῖ, ὡς τό , τινὲς σύνθε-
2 ται . ἐκ τῶν συνθέτων λέξεών τινες γίνονται ἐκ δύο ἀπολει-
πόντων, ὡς τὸ [ἡμικέφαλον], ὁπότε νοεῖται ἡμίσεια κεφαλή·
τινὲς ἐξ ἀπολείποντος καὶ τελείου , ᾧ σημαίνεται ἐκτὸς θαλάσ-
σης· <τινὲς> ἐκ τελείου καὶ ἀπολείποντος, ὡς τὸ [κεραταύλης],
ὁπότε νοεῖται ὁ κέρατι ᾄδων· τινὲς ἐκ δύο τελείων .

ΠΕΡΙ ΛΟΓΟΥ

XIIII. Λόγος ἐστὶν στόματος ἀφεθεῖσα καὶ διὰ λέξεων
συντεταγμένη ἐκφώνησις, οἷον [ἐκ] στόματος λογισμὸς ἢ λόγος.
2 λόγου μέρη εἰσὶν ὀκτώ, ὄνομα ἀντωνυμία ῥῆμα μετοχὴ ἐπίρ-
ρημα πρόθεσις σύνδεσμος παρένθεσις· τισὶν δὲ δοκεῖ καὶ προ-
σηγορία.

---

3 βεβαια *S corr. Keil* **5** ἡμικέφαλον *seclusi* **7** τινὲς *add. Keil* οποτενοειται cornu canens κεραταυλης ο κερατα δων *S corr. Keil* κεραταύλης *seclusi* **8** εκδυο *S corr. Keil* **10** στοματα φεθεισα *S corr. Keil* **11** ἐκ *secl. Keil*

longa vero sic,

terga fatigamus hasta, nec tarda senectus.

DE DICTIONE

XIII. Dictio est ex syllabis finita cum significatione certa locutio, ut est dico facio. quaedam dictiones sunt simplices, ut facio, quaedam compositae, ut conficio. ex 2 compositis dictionibus quaedam fiunt ex duobus imperfectis, ut sinciput, cum intellegatur sematum caput; quaedam ex imperfecto et integro, ut est cismare, quo significatur citra mare; quaedam ex integro et imperfecto, ut est cornucen, cum intellegatur cornu canens; quaedam ex duobus integris, ut est omnipotens.

⟨DE ORATIONE⟩

XIIII. Oratio est ore emissa et per dictiones ordinata pronuntiatio, velut oris ratio. orationis partes sunt 2 octo, nomen pronomen verbum participium adverbium praepositio coniunctio interiectio; quibusdam videtur et appellatio.

—

XIII. *Char. 16, 28—17, 5* *Diom. 436, 9—17* XIV. *Exc. 534, 1—5* *Char. 152, 10—15* *Diom. 300, 19—27* *cf. Comin. 135*

2 *Verg. Aen. IX 610*

2 senectu *S* 8 ut est sinciput *Diom.* sincaput *S* 12 omnipotens *cf. Comin. 96 n. 2* 13 DE ORATIONE *add. Keil* 14 emissa *S* missa *grammatici*

p. 389. 390 K.

⟨ΠΕΡΙ ΟΝΟΜΑΤΟΣ⟩

XV. Ὄνομά ἐστιν μέρος λόγου μετὰ πτώσεως ἄνευ χρόνου πρᾶγμα ἐνσώματον ⟨ἢ ἀσώματον⟩ σημαῖνον κυρίως [ἢ ἰδίως]
2 ἢ κοινῶς· κυρίως, ‖ ὡς τό ,κοινῶς, ὡς τό .ὄνομα λέγεται, ὅτι ἓν ἕκαστον πρᾶγμα σημαίνει, ὡς παρασημείωσις ἀνῃρημένης τῆς μέσης συλλαβῆς διὰ συγκοπήν, ⟨ἢ⟩ ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἀρ-
3 χῆς. * τὰ ὀνόματα ἅπερ ἰδικῶς καὶ κυρίως λέγεται, ὁμοίως ἅπερ ἂν μονογενῆ καὶ μόνα ἐστίν, τῶν θεῶν ,ἀνθρώπων, ὡς
4 τό ,πόλεων ,ἐπαρχιῶν νήσων ὀρέων, ὡς τό ποταμῶν .τῶν κυρίων ὀνομάτων ἃ μέν εἰσιν χρηματισμοί, ἅτινα τῶν ὀνομάτων τῶν ἐθνικῶν προτάσσεται, ὡς .ἄλλα κύρια ἐθνικά, ἅτινα ἀπὸ τοῦ γένους καὶ τοῦ ἔθνους κάτεισιν .ἃ
5 δὲ συνώνυμα, ἃ τοῖς ὀνόμασιν τοῖς ἐθνικοῖς ὑποτάσσεται, ὡς τό ,συντάσσεται γὰρ οὕτως .ἃ δὲ παρώνυμα, ἃ τοῖς συνωνύμοις ἔκ τινος λογισμοῦ ἢ ἀρετῆς προσβάλλεται καὶ τὰ τούτοις ὅμοια.

XVI. Προσηγορικὰ ὀνόματά εἰσιν, ἅτινα γενικῶς καὶ
2 κοινῶς λέγεται. ταῦτα εἰς δύο εἴδη διαιρεῖται. ἃ μὲν γὰρ

---

1 ΠΕΡΙ ΟΝΟΜΑΤΟΣ *add. Keil* **3** ἢ ἀσώματον *add. Keil* ἢ ἰδίως *seclusi* **5** οτιενεκαστον πραγμα *bis scriptum in S* | ανηρηγμηνης *S corr. Keil* **6** ἢ *add. Keil* **7** ΤΟΥΝΟΤΑΤ̄ *in S ante* τὰ ὀνόματα *idem videtur esse, quod* 'nota tamen' **8** απερᾱ *S* ἅπερ *Keil* **12** εθνικωυς κατυσιν *S corr. Keil* **13** α τους ονομασιν τοις εθνικους *S corr. Keil* **14** τους συνονυμους *S corr. Keil*

⟨DE NOMINE⟩

XV. Nomen est pars orationis cum casu sine tem-
pore rem corporalem ⟨aut incorporalem⟩ significans pro-
prie communiterve; proprie, ⟨ut⟩ Roma Tiberis, commu-
niter, ⟨ut⟩ civitas flumen. nomen dicitur, quod unam 2
quamque rem notat, quasi notamen sublata media syllaba
per syncopen, vel a graeca origine παρὰ τὸ ὄνομα. [nota 3
tamen] * nomina quae specialiter proprieque dicuntur,
item quae unica et sola sunt deorum, ut Juppiter, homi-
num, ⟨ut⟩ Romulus, urbium, ut Roma, provinciarum, ut
Africa, insularum, ut Sicilia, montium, ⟨ut⟩ Apenninus
Pyrenaeus, fluminum, ut Pactolus. propriorum nominum 4
alia sunt praenomina, quae nominibus gentiliciis prae-
ponuntur, ⟨ut⟩ Marcus Publius; alia propria gentilicia,
quae a familia et gente descendunt, ut Porcius Cornelius;
alia cognomina, quae nominibus gentiliciis subiunguntur,
⟨ut⟩ Cato Scipio. ordinantur enim sic, Marcus Porcius 5
Cato, Publius Cornelius Scipio; alia agnomina, quae co-
gnominibus ex aliqua ratione aut virtute adduntur, ut
Africanus Creticus et his similia.

XVI. Appellativa nomina sunt quae generaliter
communiterque dicuntur. haec in duas species dividuntur. 2

XV. *Exc. 533, 6—537, 14 Char. 152, 16—157, 22*

---

1 DE NOMINE *add. Keil* 3 aut incorporalem *Exc. Char. add. Keil* | propriae communiter. ae propriae *S* proprie communiterve proprie *Char. Exc.* 4. 5 ut *Char. Exc. add. Keil* 7 nota tamen *cf. Jeep Mus. rhen. XLIV (1889) 25 sq. Quae exciderint apparet ex Exc. 533, 11 'nomina aut propria sunt aut appellativa: propria sunt nomina quae specialiter' e. q. s.* 10. 11 ut *add. Keil* 11 Appenninus *Exc.* 14 ut *Char. Exc. add. Keil* 17 ut *Char. Exc. add. Keil* 18 agnomina *Char. Exc.* | cognomina *S*

αὐτῶν σημαίνει πράγματα ἐνσώματα, ἅτινα καὶ ἰδεῖν καὶ ὧν
ἅψασθαι δυνατόν, καὶ παρά τινων ἐπικλήσεις προσαγορεύονται,
ὡς τὸ ἄνθρωπος δένδρον βόσκημα, ἅτινα || ἡμεῖς ἐνσώματα κα-
3 λοῦμεν. ἃ δὲ καὶ παρά τινων προσηγορίαι λέγονται καὶ ἔστιν
ἀσώματα, ἅτινα τῷ νῷ μόνον καταλαμβάνεται, ἀλλ᾽ οὔτε
ἰδεῖν οὔτε ἅψασθαι αὐτῶν δυνατόν, ὡς ἔστιν εὐσέβεια δικαιο-
σύνη κόσμος ἀξίωμα εὔροια διδασκαλία. ταῦτα ἡμεῖς προση-
γορικὰ λέγομεν.

XVII. Τῷ ὀνόματι συμβαίνει ταῦτα, εἶδος γένος σχῆμα
2 ἀριθμὸς πτῶσις. εἶδός ἐστιν ᾧ νοεῖται, ἢ κύριον εἴη τὸ ὄνομα
3 ἢ προσηγορικόν. γένη τῶν ὀνομάτων εἰσὶν τέσσαρα, ἀρσενικόν
<θηλυκὸν οὐδέτερον κοινόν. ἀρσενικόν ἐστιν οὗ προτάσσεται
οὗτος, ὡς οὗτος ὁ διδάσκαλος>· θηλυκόν ἐστιν οὗ προτάσσεται
αὕτη, ὡς αὕτη ἡ σχολή· οὐδέτερόν <ἐστιν> οὗ προτάσσεται
τοῦτο, ὡς τοῦτο τὸ σκρίνιον· κοινόν ἐστιν οὗ προτάσσεται ὁ
4 καὶ ἡ καὶ τό . ἔστιν καὶ ἐπίκοινα ὀνόματα, ἃ οἱ Ἕλληνες
προσαγορεύουσιν, ὁπότε ὅπερ ἀναγκαίως ἀρσενικῷ γένει ἐκφω-
νεῖται καὶ θηλυκῷ νοεῖται, ἢ τοὐναντίον <ὅπερ> θηλυκῷ ἐκ-
φωνεῖται καὶ ἀρσενικῷ παραλαμβάνεται, ὡς τὸ στρουθός ἀετός
5 χήν γαλῆ. σχήματα τῶν ὀνομάτων ἐστὶν δύο, ἁπλοῦν καὶ
6 σύνθετον, ἁπλοῦν ὡς τό . συντίθεται δὲ ὀνόματα τρόποις
τέτρασιν· ἐκ δύο τελείων, ὡς τὸ προάστειον· ἐκ δύο ἀπολει-
πόντων, || ὡς τὸ [τεχνίτης], ἐκ τελείου καὶ ἀπολείποντος, ὡς τὸ

---

2 ἐπικλησις προσαγορευεται *S corr. Keil* **12** θηλυκὸν—διδάσκαλος *add. Keil* **14** ἐστιν *add. Keil* **16** ἃ οἱ *Keil* αιο *S post* Ἕλληνες *Keil* ἐπίκοινα *add.* **18** ὅπερ *add. Keil* **21** ἁπλοῦν *Keil* απα *S* | σύνθετα *S corr. Keil* | τραποις *S corr. Keil* **23** τεχνίτης *seclusi*

alia enim significant res corporales, quae videri tangique
possunt, et a quibusdam vocabula appellantur, ut homo |
arbor pecus, quae nos corporalia vocamus; alia quae ⟨a⟩ 3
quibusdam appellationes dicuntur et sunt incorporalia,
quae intellectu tantummodo percipiuntur, verum neque
videri nec tangi possunt, ut est pietas iustitia decus di-
gnitas facundia doctrina. ea nos appellativa dicimus.

XVII. Nomini accidunt haec, qualitas genus figura
numerus casus. qualitas est qua intellegitur proprium sit 2
nomen an appellativum. genera nominum sunt IIII, ma- 3
sculinum femininum ⟨neutrum commune. masculinum est
cui praeponitur hic, ut hic praeceptor; femininum⟩ est
cui praeponitur haec, ut haec schola; neutrum ⟨est⟩ cui
praeponitur hoc, ut hoc scrinium; commune est cui prae-
ponitur hic et haec et hoc, ⟨ut hic et haec et hoc⟩ felix.
sunt et promiscua, quae Graeci ἐπίκοινα appellant, cum 4
quod necessarie masculino genere pronuntiatur etiam fe-
minino intellegitur, vel contra ⟨quod⟩ feminino pronun-
tiatur etiam masculino ⟨accipitur⟩, ut passer aquila an-
ser mustela. figurae nominum sunt duae, simplex et
composita, simplex, ⟨ut⟩ felix, ⟨composita, ut infelix⟩. com- 6
ponuntur ⟨autem⟩ nomina modis IIII: ex || duobus integris

---

3 a *Exc. add. Keil* **5** precipiuntur *S* percipiuntur *Char. Exc.* **6** *cf. Comin. 141* **10** nomen *om. Char. Exc.* **11** neutrum—femininum *add. Keil cf. Jeep Mus. rhen. XLIV (1889) 26 sqq.* **13** scola *S corr. Keil* | est *add. Keil* **15** ut—hoc *add. Keil cf. Jeep ll* **16** quod cum necessarium *S* cum quod necessarie *Exc.* necessario *Keil* **17** femininum *Exc.* **18** quod *Exc. add. Keil* **19** accipitur *Exc. add. Keil* **21** ut *Exc. Char. add. Keil* | composita ut infelix *Char. Exc. add. Keil* **22** autem *Exc. add. Keil*

[ἀδρανής τεχνίτης], ἐξ ἀπολείποντος καὶ τελείου ,ἐνίοτε ἐκ πλειόνων, ὡς τὸ ἀκαταμάχητος ἀνεκπολέμητος ἀνεκδυσώπητος.

XVIII. Ἀριθμοί εἰσιν δύο, ἑνικός, ὡς τὸ οὗτος ὁ Κάτων,
2 πληθυντικός, ὡς τὸ οὗτοι οἱ Κάτωνες. ἔστιν δέ τινα ὀνόματα
ἀεὶ πληθυντικά, ὡς τὸ ῥύποι τείχη· τινὰ τὸν ἑνικὸν καὶ πλη-
3 θυντικὸν ἀριθμὸν κοινῶς σημαίνει, ὡς τὸ ἡμέρ ναεφέλη· τινὰ
τῇ μὲν θέσει ἑνικά, τῷ δὲ νῷ πληθυντικά, ὡς τὸ δῆμος ἐκ-
κλησία· τινὰ τῇ <μὲν> θέσει πληθυντικά, τῷ δὲ νῷ ἑνικά, ὡς
τὸ Κῦμαι Ἀθῆναι Θῆβαι.

XVIIII. Πτώσεις εἰσὶν ἕξ, ὀνομαστικὴ γενικὴ δοτικὴ αἰτιαι-
τικὴ κλητικὴ ἀφαιρετική, ἢ καὶ ἀπενεκτική. προσβάλλεται
2 παρὰ τῶν ἐπιμελεστέρων καὶ ἑβδόμη πτῶσις. ἀεὶ ἡ ἀπενεκτι-
κὴ ἑνὶ τρόπῳ ἐκφέρεται, ὅταν ἀπὸ προσώπου ἢ ἀπὸ τόπου ἢ
ἀπὸ πράγματος ἀφαιρεθέν τι <σημαίνηται>, οἷον 'ἀπὸ Αἰνείου
τὴν ῥίζαν [τὸ γένος] κατάγει Ῥωμύλος, ἀπὸ Ῥώμης εἰς Ἀφρι-
κὴν ἐπάνεισιν, ἀπὸ τῶν βιβλίων τῶν Κικέρωνος ‖ νενόηται'.
3 ἡ δὲ ἑβδόμη πτῶσις τρόποις τέτρασιν ἐκφέρεται· πρώτῳ, ὅταν
ἐν προσώπῳ <ἢ ἐν τόπῳ> ἢ ἐν πράγματι νοῆται, οἷον 'ἐν τῷ
Σκηπίωνι ἡ στρατιωτικὴ ἀρετὴ ἐξέλαμψεν, ἐν τῷ ὄρει τῷ Καυ-
κάσῳ ποινὰς ἔτεισεν Προμηθεύς, ἐν τῷ ἀνδριάντι Κικέρωνος ἡ

1 ἀδρανής τεχνίτης *seclusi* | ονιοτε *S corr. Keil* 7 μὲν *om. H M* 8 μὲν *add. Keil* 10 εξα *H M om. S* 11 αφηρετικη ω *corr. Keil* | ἢ καὶ *Hagen* 12 ενιμελεστερων *H* 13 τουπου *S* 14 αφερεθεντι *HM* αφερεθενται *S* | σημαινηται *add. Keil* 16 επανειη ω *corr. Keil* 18 ενι προσωπω *M S* ενιποσωπω *H corr. Keil* | ἢ ἐν τόπῳ *add. Keil* 20 ετεισιν ω

ut suburbanum, ex duobus corruptis, ut opifex ⟨artifex⟩, ex integro et corrupto, ut ineptus [artifex], ex corrupto et integro, ut armipotens, aliquando ex pluribus, ut inexplorabilis inexorabilis.

XVIII. Numeri sunt II, singularis, ut hic Cato,
pluralis, ut hi Catones. sunt autem quaedam nomina 2
semper pluralia, ut sordes moenia. quaedam singularem
pluralemque numerum communiter significant, ut dies
nubes; quaedam positione singularia, intellectu pluralia, 3
ut populus contio; quaedam positione pluralia, intellectu
singularia, ut Cumae Athenae Thebae.

XVIIII. Casus sunt VI, nominativus genetivus dativus
accusativus vocativus ablativus. adicitur a diligentioribus
etiam septimus casus. semper ablativus uno modo 2
profertur, cum a persona aut a loco aut a re ablatum
quid ⟨significetur⟩, veluti 'ab Aenea stirpem deducit Romulus,
ab urbe in Africam || redit, a libris Ciceronis intellectum
est'. septimus vero casus modis IIII profertur: 3
primo, cum in persona ⟨aut in loco⟩ aut in re intellegitur,
veluti in Scipione militaris virtus enituit, in monte
Caucaso poenas luit Prometheus, in statua Ciceronis
victoria coniuratorum ⟨in⟩scribitur', et interpretatur talis
figura per dativum, ἐν τῷ Σκηπίωνι, ἐν τῷ Καυκάσῳ,

---

1 suburbanus *S* suburbanum *Char. Exc.* | opifex artifex *Char. post* ineptus *om.* artifex *Char. Exc.* cf. *Jeep II 37* **6** ut ut hic Catones *H* | autem *om. HM* **10** populus *HM* pl's *S* **14** VII *HM* **16** significetur *add. Keil ex Exc.* | stirpe ω *corr. Keil* | ducit *HM* deducit *S Exc.* **17** a roma *HM* ab urbe *S Exc.* | affricam *S* **18** casus *om. S Exc.* quattuor *H* **19** aut in loco *add. Keil* **21** Caucasio *Exc.* **22** scribitur ω inscribitur *ex Exc. Keil* **23** in scipione, in caucaso, in statua *add. HM*

νίκη ἡ τῶν συνωμοτῶν ἐγγράφεται', καὶ ἑρμηνεύεται τὸ τοιοῦτο
4 σχῆμα διὰ τῆς δοτικῆς .ὁς κανὼν καὶ ἐν τοῖς ὀνόμασιν τῆς
δευτέρας κλίσεως, ὧν καὶ ἡ ἀφαιρετικὴ καὶ ἡ δοτικὴ ἡ αὐτή
ἐστιν, παραφυλάττεται καὶ ἐν τοῖς ὀνόμασιν τῆς τρίτης κλίσεως,
ὧν ὁμοίως ἡ ἀπενεκτικὴ καὶ <ἡ> δοτικὴ ἡ αὐτή ἐστιν, οἷον
5 δευτέρῳ, ὅταν ἀπενεκτικαὶ συνεζευγμέναι γενικῇ ἑρμηνεύονται
6 ἑλληνικῇ, οἷον .τρίτῳ τρόπῳ, ὅταν τοῦτο τὸ σχῆμα τὸ ἑλλη-
νικόν ῥωμαϊστὶ εἴπωμεν, ἐλπίδι τοῦ δύνασθαι, προαιρέσει τοῦ
7 ληστεύειν, σχήματι τοῦ ἐπιβουλεύειν .τετράτῳ τρόπῳ * ὡς
ἐν ἐκείνῳ * λέγομεν γὰρ οὕτως 'μηδενὸς φόβου τῶν || πολεμίων
εἰς τὰς παρεμβολὰς εἰσεπήδησεν, μηδεμιᾶς ἐλπίδος δυνάμει
περιγενέσθαι χάρακι καὶ τάφρῳ τὰ τείχη περιβάλλει, οὐδένων
φυλάκων τὸ παλλάδιον ἡρπάγη, μηδεμιᾶς ἐνέδρας φανερῶς ἐνικήθη
8 ὁ πολέμιος'. πανταχοῦ γὰρ ἐπιλείπει ὁ ῥωμαϊκὸς λόγος, δηλαδὴ
διὰ τοῦτο, ὅτι δύο ἀπενεκτικαὶ [καὶ] ὀνοματικαί εἰσιν συνε-
ζευγμέναι· ὡς εἰ ἡ μία μετοχικὴ εἴη, οὐκ ἐπιλείπει ὁ ῥωμαϊκὸς
λόγος, ἀλλὰ πλήρης ἐστίν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀνωτέρω καὶ τὰ
λοιπὰ ἃ ἐν τῷ δευτέρῳ τρόπῳ ἐξεθέμεθα.

---

1 ενγραφεται *H M* ενιγραφεται *S* 3 ἡ *ante* αὐτή *om. H M* 4 τριτη *H M* | κλίσεως *om. S* 5 ομοιον *H M* | ἡ *ante* δοτική *add. Keil* 6 απενεκτικηαι ω *corr. Keil* | ἑρμηνεύωνται *Keil* 8 ῥωμαϊστὶ εἴπωμεν *post* ἐπιβουλεύειν *H M* 9 τρόπῳ *om. S* 11 μηδεμια ελπις *H M* μηδεμια εαπις *S corr. Keil* 12 περιβαλλειν *H M* 13 ηρπρη *H* ηρπαρη *M S corr. Keil* 15 καὶ *del. Keil* 16 ἡ μία *Keil* ημαι ω 17 ωσπετοις (ωσπερετοις *M*) ανωτερω ηγουμενες τες (της *M*) θεου *H M* 18 εντα *H*

ἐν τῷ ἀνδριάντι. quae regula etiam in nominibus secundae 1
declinationis, quorum ablativus et dativus idem est, ob-
servatur et in nominibus tertiae declinationis, quorum
item ablativus et dativus idem est, veluti ab hac securi
⟨ab hoc⟩ suavi. secundo, cum ablativi copulati genetivo 5
interpretantur graeco, veluti 'ducente dea elapsus est
Aeneas ἡγουμένης τῆς θεοῦ ἐξώλισθεν Αἰνείας, incusante
Cicerone victus ⟨est⟩ Catilina κατηγοροῦντος Κικέρωνος
ἡττήθη Κατιλίνας, studente Sacerdote differentia inventa
est σπουδάζοντος Σακέρδωτος ἡ διαφορὰ ηὑρέθη'. tertio 6
modo, cum hanc figuram graecam ἐλπίδι τοῦ δύνασθαι,
προαιρέσει τοῦ λῃστεύειν, σχήματι τοῦ ἐπιβουλεύειν latine
dixerimus 'spe posse, voluntate latrocinandi, consilio ‖ insi-
diandi'. quarto modo* veluti in illo* dicimus enim sic 7
'nullo timore hostium castra irrupit, nulla spe per vim
potiundi vallo fossaque moenia circumdat, nullis custodi-
bus palladium ereptum est, nullis insidiis palam victus
est hostis.' ubique enim deficit latinus sermo, scilicet ideo, 8
quoniam duo ablativi nominales sunt copulati; quodsi
unus participialis sit, non deficit latinus sermo, sed ple-
nus est, ut supra 'ducente dea elapsus ⟨est⟩' et cetera
quae in secundo modo exposuimus.

2 quorum etiam *H* 3 declinationis *om. S* 5 ab hoc *addidi ex Exc.* | abl'ts *S* 6 grece ω graeco *Exc.* 7 ἡγεμονευούσης *Exc. Diom. 318, 8* 8 uictus Catilina *H M* Catilina uictus *S* | est *add. Keil* 11 hanc *H M* hic *S* 12 latine dixerimus *post* insidiandi *H M idem ordo qui in S in Exc. exstat* 14 modo *om. S* | uelut in illo *M quae exciderint apparet ex Exc. 534, 39: 'quarto, cum ut Asprus retulit, latinum eloquium in quodam verbo deficit, velut in illo,* ὄντων οὔσης ὄντων οὐσῶν' *cf. Diom. 318, 17 Jeep, Mus. rhen. XLIV (1889) 30 sqq. de Aspro cf. Comin. 163* 15 in castra *H* 19 et nominales *H M* 20 unus eorum *Exc.* participalis *H M* 21 ut supra relatum est *Exc.* ducente deea elap̄. et cet. *S* et reliqua quae *H M* ducente dea elapsus est Aeneas et cetera *Exc.* 22 in *om. S Exc.*

p. 394. 395 K.

XX. Τινὰ ἔτι εὑρίσκεται ἃ καμφθῆναι καὶ κλιθῆναι οὐ δύναται, ὡς τὸ χρήσιμος οὐδέν· τινὰ δυσὶν ἢ τρισὶν ⟨πτώσεσιν⟩ μόνον ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ πτώσει, καὶ τὸ opis· opis γὰρ καὶ opem καὶ ope εὑρίσκομεν.

XXI. Ἔστιν ὀνόματα ἃ ἔθνος σημαίνει, ὡς τὸ Φρύξ Γαλάτης Σπάνος· ἄλλα ἀριθμόν, ὡς τὸ εἷς δύο· ἄλλα τάξιν, ὡς τὸ πρῶτος δεύτερος· || ἄλλα ποιότητα, ὡς τὸ κακός ἀγαθός κόσμιος λευκός μέλας· ἄλλα ποσότητα, ὡς τὸ μακρός
2 ὑψηλός μέγας ὑψηλός κοῖλος· τινὰ ἀπὸ τρόπων, ὡς ⟨τὸ⟩ ἀνειμένος ἡδύς χαρίεις τραχύς θρασύς· τινὰ δὲ οἰωνιστικά, ὡς τὸ ζωτικός αἰώνιος περιών· ἄλλα ἀπὸ τῶν συμβαινόντων ἢ τῶν παρεπομένων εἰλημμένα, ὡς τὸ μακάριος πλούσιος πένης.

XXII. Ἔστιν τινὰ πρωτότυπα, ὡς τὸ ὄρος πηγή Πηλεύς Αἰακός· τινὰ παραγωγά, ὡς τὸ ὀρεινός πηγαῖος Πηλείδης Αἰακίδης, ἅπερ οἱ Ἕλληνες πατρωνυμικὰ προσαγορεύουσιν·
2 τινὰ κτητικά, ὡς τὸ Πηλεῖος ⟨Αἰάκειος⟩. ἐκ τούτου τοῦ
3 εἴδους .ἔστιν δὲ καὶ ὑποκοριστικά, ἃ εἰς μείωσιν τῶν ἀπο-

---

1 τινὰ ἔτι] τινα δε *H M post haec verba rasura in M* **2** δινατα *H M* δυνατα *S corr. Keil* | πτώσεσιν *add. Keil* **3** μονο τοονοματικη *H M* | πτοσις ω *corr. Keil* | και το οπις γαρ ευρισκομεν *S* καιτοοπις γαρ και οπεμ (ονεμ *H*) και οπη ευρισκομεν *H M corr. Keil* **5** φριξ (φρξ *H*) γαλαθης ω *corr. Keil* **6** Ἵσπανος *Keil* **8** μελος *H M* **9** ὑψηλός κοῖλος *om. H M* κοινός *Hagen* | τὸ *add. Keil* **11** ζοντικος ω *corr. Keil* **12** μακραριος *S* | πενη ω *corr. Keil* **13** Πηλεύς Αἰακός *om. H M* **14** Πηλείδης Αἰακίδης *om. H M* **16** ως το πελειος *H M om. S* **17** υποκοριστικοκα *H*

XX. Quaedam etiam inveniuntur quae flecti declinarique non possunt, ut frugi nihili. quaedam duobus vel tribus ⟨casibus⟩ tantum, ut Juppiter nominativo et vocativo casu, et opis; opis enim et opem et ope invenimus.

XXI. Sunt nomina quae gentem significant, ut Afer Dacus Hispanus; alia numerum, ut unus duo, alia ordinem, ut primus secundus; alia quali tatem, ut malus bonus decorus albus niger; alia quantitatem, ut proculus altus magnus sublimis humilis; quaedam a moribus, ut remissus lepidus facetus asper ferox; quaedam ominalia, ut vitalis saecularis superstes; alia ab accidentibus vel sequentibus tracta, ut beatus dives pauper.

XXII. Sunt quaedam primae positionis, ut mons fons Peleus Aeacus; quaedam derivativa, ut montanus fontanus Pelides Aeacides, quae Graeci patronymica appellant; quaedam possessiva, ut Peleius Aeaceus. ex hac specie '*Aeneia puppis prima tenet*' et

Romuleoque recens horrebat regia culmo.

sunt et deminutiva, quae in deminutione absolutorum no-

---

18 *Verg. Aen. X 156 sq.* 19 *Verg. Aen. VIII 654*

---

1 declinarique *om. S Char. Exc.* 2 nihil *H S* 3 casibus *Exc. add. Keil* 4 *prius* opis *om. H M* opes *Char. Exc.* | enim *om. S* 9 proculus *S Neapol. Char.* procerus *ed. pr. Char. om. Exc.* longus *H M* 10 sublimis humilis *om. H M* sublimis *om. Exc.* | alia a moribus *H M* 11 asper ferus *H M* 14 *cf. Comin. 141* 15 Peleus Aeacus *om. H M* | diriuatiua *H S* diritiua *M* derivativa *Char. Exc.* 16 Pelides Aeacides *om. H M* | patronymica *om. S* 17 Aeneius *Char.* Aeaceus *S om. H M* 18 aenea pubes *in marg. H M* ene Apubes prima tenent *S* prima—culmo *om. H M* 20 diminutiua ω dem. *Char. Exc.* deminutione *Exc.* diminutione ω diminutionem *Keil*

4 λύτων ὀνομάτων γίνεται ἄνευ τινὸς συγκρίσεως .ἐκεῖνο <δὲ> μέμνησο, ὅτι ἀεὶ τὰ ὑποκοριστικὰ τοῖς ἰδίοις γένεσιν ὅθεν ὁρμᾶται συμφωνεῖ, ὀλίγα || διαφωνεῖ, ὡς τὸ σεῦτλον σευτλίον,
5 μαλάχη μαλάχιον, [ἀρτοκόπος ἀρτοκόπιον ξίφος] .τὰ μονόπτωτα δὲ ὀνόματα καὶ ταῦτα ἃ φύσει ἑνικά ἐστιν, τοῦτ' ἔστιν τὰ στοιχεῖα, ὁμοίως τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ὀρῶν τὰ ὀνόματα κύρια, ὁμοίως αἱ ἑορταί, ὁμοίως τῶν γραμμάτων τὰ στοιχεῖα, ὁμοίως οἱ ἀριθμοί, μείωσιν, ὃ οἱ Ἕλληνες ὑποκορισμὸν
6 καλοῦσιν, οὐκ ἀναδέχεται. <ἔστιν καὶ ἃ παρὰ τούτων ῥηματικὰ λέγεται>, ἡμεῖς δὲ οὐκ ἀνοήτως ἐροῦμεν, ὡς ἔστιν ἀπὸ τοῦ λέγω ῥήματος καὶ ἅρπαξ καὶ πλήκτης, ἐκ τούτου ὅτι ἁρπάζω καὶ πλήσσω.

XXIII. Τινὰ δὲ γενικά ἐστιν, οἷς πολλὰ περιέχεται ἀνό-
2 μοια, ὡς τὸ ζῷον δένδρον. ἐκ τούτων δὲ γεννᾶται ἴδια, ἃ

---

1 δὲ *add. Keil* 2 εν ante τοῖς ω *del. Keil* 3 ὡς τό *om. S* 4 μαλλαχη μαλλαχηο *H* αρτοπος αρτοκοπιον ω ἀρτοκόπος *Keil* ξίφος *om. HM* ἀρτοκόπος—ξίφος *seclusi* | ταμονα δε *HM* 5 εστι *S* τουτεστι *S* 6 ομοι *ubique pro* ὁμοίως *HM* | ὀρέων *Keil* 9 ἔστιν—λέγεται *om.* ω ἃ οἱ Ἕλληνες ῥηματικὰ λέγουσιν *Keil* 10 εστ *S* 13 περιεχθεται *HM* παλλα περιεχεεται ανομαια *S*

minum fiunt sine ulla comparatione, ut parvus parvulus, adulescens adulescentulus. illud vero memineris, quod sem- 4 per deminutiones generibus suis unde oriuntur consonant, pauca dissonant, ut haec rana hic ranunculus, glandium glandicula, beta betaceus, malva malvaceus, pistrinum pistrilla, ut Terentius in | Adelphis ensis ensicula et ensiculus: Plautus [in singula et] in Rudente. monoptota 5 vero nomina et haec quae natura singularia sunt, id est elementa, item fluminum et montium nomina propria, item dies festi, item litterarum elementa, item numeri, deminutionem, quod Graeci ὑποκορισμόν appellant, non recipiunt. <sunt etiam quae ab his ῥηματικά dicuntur>, 6 nos non absurde verbalia dixerimus, ut est a verbo lego lectio et raptor et percussor ex eo quod <est> rapio et percutio.

XXIII. Quaedam generalia sunt, quibus multa continentur dissimilia, ut animal arbor. ex his nascuntur 2

6 *Ter. Ad. 584* 7 *Plaut. Rud. 1156*

1 paruus uulus adulescens tulus *S* adolescens adolescentulus *H M* 2 vero *S Char. Exc. om. H M* 3 diminutiones ω dem. *Char. Exc.* | in suis generibus *H M* 4 haec—glandicula *om. H M* raniculus *S* ranunculus *Char. Exc.* | grandium grandicula *S* 6 ut Terentius —Rudente *om. H M* terrentius *S* | Adelphis *Char. Exc.* Adelfis *S* 7 ut *ante Plautus add. Keil* | in singula et *S* ensicula *Exc.* ensiculum *Char. del. Keil* | rudentem *S corr. Keil* 8 nomina *om. S* | hoc est *H M* item *Char. Exc.* 9 *post* nomina *quae exciderint apparet ex Exc. et e Char.: 'urbium, item deorum* (et hominum add. Char.) *nomina propria'* 11 diminut. ω demin. *Char. Exc.* | quod Graeci diminutiva uocant *H M* quam *Exc.* quod *corr.* quam *Neapol. Char.* 12 sunt—dicuntur *add. Jeep e Char. et Exc. Mus. rhen. XLIV (1889) 33 n. 3* sunt etiam quae Graeci ῥηματικά dicunt *Keil* 13 nos uero *H M* uero *om. S Char. Exc.* | lego uerbo *H M* ut a uerba (*corr.*—bo) est lego *S* 14 percursor *S* | est *add. Keil* 16 quaedam autem *H M* 17 ex his uero *H M*

διαιρεῖται καὶ λεπτύνεται ἀπὸ τῆς ἰδίας ἀρχῆς τῆς γενικῆς, ὡς
3 τὸ ἄνθρωπος ἵππος ταῦρος δάφνη πίτυς ὀξέα. τινὰ δὲ πεποιη-
μένα ἐκ τῶν ἤχων ἢ ἀπὸ τῶν φωνῶν, ὡς τὸ τρισμός, κραυγή,
ὁ ἦχος τοῦ χαλκοῦ, χρεμετισμὸς ἵππων, ὀλολυγμός, βρυχηθμός.
4 μυκηθμός. τινὰ δὲ κάτεισιν ἀπὸ τῶν ἐπιρρημάτων, ὡς τὸ
5 ἐχθεσινός σημερινός αὔριννός ὀψινός σφοδρός ταχύς. ἄλλα ἀπὸ τῶν
μετοχῶν πεπλασμένα, ὡς τὸ παίζων ἐπαινῶν δακρύων ἀσθμαί-
νων μαινόμενος τεθνηξόμενος, χάσκων ὁ χαίνων, κρούστης ὃς
6 κρούει, μετερχόμενος. ἔστιν ἔτι ἃ οἱ Ἕλληνες ἐπίθετα λέγουσιν,
ἃ τοῖς ἑκάστου προσώποις προσβάλλεται ἐπαίνου χάριν ἢ ψόγου,
7 οἷον, ἢ ἐν ψόγῳ .ἀλλὰ ταῦτα πάντα, εἰ καὶ τὰ μάλιστα
εἴδη ἐστὶν ὀνομάτων ἀπολύτως μέντοι ὀνόματα λέγεται καὶ
ἑκάστου πωάγματος ἢ προσώπου προτάσσεται.

XXIIII. Τινὰ ὀνόματά εἰσιν ἃ καθ᾽ ἑαυτὰ ἄνευ ἑτέρου
μέρους λόγου προσβοηθείας νοηθῆναι οὐ δύναται, ὡς πατήρ
2 ἀδελφός· ἀναδέχονται γὰρ ἑαυτοῖς καὶ ἐκεῖνα, δι᾽ ὧν νοεῖται.

---

2 δασνη *H* 3 κραυγη ω κλαγγή *Hagen* 4 ολολυσμος βριχηθμος ω *corr. Keil* 5 κάτεισιν] ν *addidi* 8 τοθνηξομενος *HM* τοθνηξομενος *S corr. Keil* 9 μετερχόμενος *om. HM* 10 προσλλεται *H* 11 αλλα τα παντα *H* 12 απολυστος ω *corr. Keil* | τα ante ὀνόματα ω *del. Keil* 15 προσβοηθανει νοητειν *HM* προσβολης ανει του ετρο μερος λογου προσθειναι νοντην *S corr. Krumbacher Mus. rhen. XXXIX (1884) 351* | ὡς πατήρ ἀδελφός *om. S* 16 εαυτους ω *corr. Keil*

specialia, quae dividuntur et minuuntur originibus suis
generalibus, ut homo equus taurus laurus pinus fraxinus.
quaedam facta a sonis vel a vocibus, ut stridor clangor 3
tinnitus hinnitus ululatus fremitus mugitus. quaedam de- 4
scendunt ab adverbiis, ut hesternus hodiernus crastinus
serus nimius citus. alia a participiis figurata, ut ludi- 5
bundus laudabundus lacrimabundus anhelabundus furi-
bundus moribundus, hiulcus qui hiat, petulcus qui petit.
sunt etiam quae Graeci ⟨ἐπίθετα⟩ dicunt, quae cuiuscum- 6
que personis adiciuntur laudandi gratia vel vituperandi:
laudandi, veluti

Lausus equum domitor debellatorque ferarum,

vituperandi, veluti '*et ipse doli fabricator Epios.*' sed haec 7
omnia quamquam species sunt nominum, absolute tamen
nomina dicuntur et quibusque rebus personisve praepo-
sita sunt.

XXIIII. Quaedam nomina sunt quae per se sine
alterius partis orationis amminiculo intellegi non possunt,
ut pater frater; recipiunt enim sibi et illa per quae in- 2

---

12 *Verg. Aen. VII 651* 13 *Verg. Aen. II 264*

1 quae tamen insunt originibus *Char. Exc.* 3 quaedam autem *H M* autem *om. S Char. Exc.* | ficta *Char. Exc.* | aut a uocibus *H M* uel *S Char. Exc.* 4 tinnitus aeris hinnitus equi *H M* | mugitus fremitus *H* mussitus *Exc.* 8 hiolus ω *corr. Keil* | petat ω *corr. Keil* 9 ἐπίθετα *add. Keil* adposita dicunt *H M* epitheta *Diom. 323, 6* ἐπιθετικά *Char. Exc.* | cuiusque *Exc.* (quibuscunque *ed. Vindob.*) ω *Diom.* quibusque *Char. Neapol.* 11 laudandi *om. S* laudandi—ferarum *add. H M in mg.* 11 veluti *om. H M* 13 veluti *om. S* | ipse—Epios *add. H M in mg.* et *om. H M* Epeos *Exc.* 14 sint *H M* 15 dicunt ω *corr. Keil* | cuiuscumque *H M* cuiusque *S* singulis *Char. Exc.* quibusque *Keil* | praepositi sunt *S* posita sunt *Exc.* apposita sunt *Char.*

ταῦτα παρὰ τῶν Ἑλλήνων τῶν πρός τι προσα||γορεύονται, τοῦτ'
3 ἔστιν πρός τι. ἔστιν καὶ ὅμοια τοῦτ' ἔστιν πρός τι κατά
τινα τρόπον προσέχοντα, ὡς τὸ δεξιός ἀριστερός.

XXV. Ἔστιν τέ τινα ὁμώνυμα, ἃ μιᾷ προσηγορίᾳ πλείονα
σημαίνει, ὡς τὸ ἔγγονος τάξις. σημαίνει γὰρ καὶ ὡρισμένον
εὐγενείας βαθμὸν καὶ πραγμάτων μαχίμων καταφραγήν. ὁμοίως
τὸ acies καὶ ὀφθαλμῶν λέγεται καὶ σιδήρου καὶ στρατοπέδου.
2 τινά ἐστιν συνώνυμα, ἃ πλείοσιν λαλιαῖς τὸ αὐτὸ σημαίνει .τινὰ
3 δὲ μέσης δυνάμεως, ἃ τὴν σημασίαν ἀπὸ τῶν συνεζευγμένων
λαμβάνουσιν, ὡς τὸ μέγας ἰσχυρός· ταῦτα γὰρ καθ' ἑαυτὰ
οὐδένα ἔχουσιν νοῦν καὶ διὰ τοῦτο παρά τινων προσθῆκαι λέ-
γονται, ὡς τὸ μέγας ἀνήρ, ἰσχυρὸς στρατός.

XXVI. Τοῖς ὀνόμασιν συμβαίνουσιν καὶ συγκρίσεις. βαθ-
μοὶ τοιγαροῦν τῶν συγκρίσεών εἰσιν τρεῖς, ἀπόλυτος συγκρι-
2 τικός ὑπερθετικός .τὰ ὀνόματα τῆς συγκρίσεως ἐπιτέθειται
οὐ κυρίως. καὶ γὰρ τὸ doctus || συγκρίσεως τρόπος οὐκ ἔστιν.
3 ὁπότε ἀπόλυτος εἴη καὶ μηδενὶ συγκρίνοιτο. ὁμοίως <τὸ doctior>
οὐ καλῶς λέγεται συγκριτικός, ὅτι οὐ συγκρίνει, ἀλλὰ ὑπερ-

---

1 αντιπρος τιτων ad aliquid προσαγονευονται *H M* ταντιρος τι των πρ appellantur προσαγορευονται *S corr. Keil* **2** τουτεστι *S* | ομοια των προς τι *H M* | τουτεστι *S om. H M* **6** ευγενιας ω συγγενείας *Keil* | ομοιως το ταξις *H M* **8** εστι *S* **10** μέγας ἰσχυρός *om. S* **12** ὡς —στρατός *om. S* **13** συνβαινοσιν και σινκρισις ω *corr. Keil* **14** σινθεσεων ω συγκρίσεων *Keil* | αποκυτος *S* **16** τὸ doctus *om. H M* **17** τὸ doctior *add. Keil*

telleguntur. haec a Graecis τῶν πρός τι appellantur. id est
ad aliquid. sunt et similia τῶν πρός τί πως ἔχοντα, id 3
est ad aliquid quodam modo attendentia, ut dexterior
sinisterior.

XXV. Sunt quoque quaedam homonyma, quae una
appellatione plura significant, ut nepos acies. significat
enim nepos et certum cognationis gradum et rei avitae
consumptorem. similiter acies et oculorum dicitur et ferri
et exercitus. quaedam sunt synonyma, quae pluribus lo- 2
quelis idem significant, ut terra humus, ensis gladius.
quaedam mediae potestatis, quae significationem a con- 3
iunctis sumunt, ut magnus fortis. haec enim per se nullum
habent intellectum et ideo a quibusdam adiectiones vo-
cantur, ut magnus vir, fortis exercitus.

XXVI. Nominibus accidunt etiam collationes. gradus
itaque collationis sunt tres, absolutus, ut doctus, com-
parativus, ut doctior, superlativus, ut doctissimus. nomina 2
collationis imposita parum proprie. nam et doctus || col-
lationis modus non est, cum absolutus sit et nulli com-
paretur. item doctior non recte dicitur comparativus, 3

1 hoc est *H M* 2 similia ad aliquid quodammodo se habentia *H M* πως *Char.* πο *S* 3 attenuenta *S* attendentia *Exc.* habentia *Char.* attendentia vel taliter qualiter se habentia *Diom. 322, 31* 5 omonima uniuoca *H M om. S* 6 appellatione ω loquella *Char. Exc.* 7 nepos *om. H M* | habitae ω avitae *Char.* rei avitae *om. Exc.* 9 synonyma *Char. Exc. om. S* aequiuoca *H M* | loquellis *Char. Exc.* 10 ut terra—gladius *om. H* | gladius *S Exc.* mucro *M, in quo* ut terra —mucro *in mg. addita sunt* mucro *Char.* 12 haec autem *H M* 13 habet *S* 16 collationes *corr.* -is *S* compositionis *H M* | ut *ante* doctus, doctior, doctissimus *om. H M* 18 parum *Exc.* non *H M* rarum *S* | propriae *S* 19 modus ω gradus *Exc.* | solutus ω *Exc. corr. Keil* | nullis *S*

τιθεῖ. ὅταν γὰρ λέγω ‘διδασκαλικώτερος ἐκείνου εἰμί’, οὐ συγκρίνω ἐμαυτὸν ἐκείνῳ, ἀλλ᾿ ὑπερτιθῶ.

XXVII. Οὐ πάντα δὲ τὰ ὀνόματα τοὺς βαθμοὺς τῆς συγκρίσεως ἀναδέχονται, ἀλλὰ μόνα ἅπερ ἂν ποιότητα σημαίνει, ὡς τὸ ἀγαθός λευκός ταχύς, ἢ ποσότητα, ὡς τὸ μακρός ὑψηλός μέγας. τὰ λοιπὰ δὲ οὐκ ἔχει σύγκρισιν, οἷον ἅπερ ἂν
2 σῶμα σημαίνει, ὡς τὸ ἄνθρωπος δένδρον. τινὰ ὀνόματα, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ποιότητα σημαίνει, ὅμως τοὺς βαθμοὺς τῆς
3 συγκρίσεως οὐκ ἔχει, ὡς τὸ κενός νηφάλιος πένης μέγας. τινά εἰσιν ἃ ἕνα μόνον βαθμὸν ἀναδέχεται τὸν συγκριτικόν, ὡς τὸ γέρων γεραιότερος, νέος νεώτερος [νεωτερώτατος γὰρ οὐχί]·
4 τινὰ τὸ ὑπερθετικὸν μόνον, ὡς τό   .ἔστιν ὁμοίως ὑπερθετικὰ ἃ τὸν ἀπόλυτον, τοῦτ᾿ ἔστιν τὸν πρωτότυπον, οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ ἀπὸ ἐπιρρήματος ἔρχεται, || ἀπὸ τοῦ   prior καὶ primus ἀπὸ τοῦ
5 ἐπιρρήματος <prius>. τινά ἐστιν <ἐν> οἷς μόνον ὁ βαθμὸς ὁ
6 ὑπερθετικὸς εὑρίσκεται, ὡς τό   .τινά ἐστιν ἃ διαφόροις τύποις

3 τ[illegible] συγκρισεως [illegible]αδεχονται *S*   **4** ποιοτητα ω *corr. Keil*   **5** [illegible] ὡς τὸ *om. S*   **8** του βαθμου ω *corr. Keil*   **9** οὐκ ἔχει *om. S* | κενος ἄνηφος ω νηφάλιος *Keil* σκληρός ἄνηφος *Hagen* | τινες εισιν ω *corr. Keil* **11** νεωτερώτατος γὰρ οὐχί *secl. Keil* νεώτατος *Hagen* ουχυ *corr.* ουχι *S* ουχυι *H M*   **12** ὡς τό *om. S*   **13** τοῦτ᾿ ἔστιν τὸν πρωτότυπον *om. H M* | εχουσα ω *corr. Keil*   **14** ἀπὸ τοῦ—prius *om. H M* prior *Keil* pior *S*   **15** prius *add. Keil* | ἐν *add. Keil* | *prius* ὁ *om. H M*   **16** ὡς τό *om. S*

quia non comparet, sed superponat. cum enim dico 'doctior illo sum' non comparo me illi, sed superpono.

XXVII. Non omnia autem nomina gradus collationis recipiunt, sed sola quae aut qualitatem significant, ut bonus candidus citus, aut quantitatem, ut longus altus magnus. cetera autem non habent collationem, veluti
quae corpus significant, ut homo arbor. quaedam nomina 2
quamquam qualitatem significent, gradus tamen collationis
non habent, ut rudis sobrius mediocris grandis. quaedam 3
sunt quae unum tantum gradum recipiunt comparativum,
ut senex senior, iuvenis iuvenior [iuvenissimus enim numquam]; quaedam superlativum tantum, ut pius piissimus,
bellus bellissimus. sunt item superlativa quae absolutum, 4
hoc est πρωτότυπον, non habent, sed ab adverbio veniunt,
ut ulterior ultimus ab ultra, vel citerior citimus || a citra,
inferior infimus <ab infra>, superior supremus <a supra>,
prior etiam <et> primus <ab adverbio> prius. quaedam 5

1 quia *H M* qui *S* cum alioqui *Exc.* 4 aut *om. H M* 5 candidus *S Exc.* albus *H M* 6 autem *om. S* 7 ut homo arbor *om. S Quae post* arbor *exciderint apparet ex Exc. 536, 26: 'ut homo arbor vel quae gentem vel quae numerum' Cf. Jeep Mus. rhen. XLIV (1889), 33* 8 quamvis *Char. Exc.* | significant *Exc.* | gradus tamen *S Char. Exc.* tamen gradus *H M* 9 habent ω recipiunt *Char. Exc.* | rudis sobrius mediocris grandis *S Exc.* mediocris sobrius rudis grandis *Char.* grandis *om. H M* rudis ebrius *Hagen 'non enim fit mediocrior sobrior rudior grandior' add. Char. 'non enim fit rudior sobrior mediocrior grandior' Exc. Cf. Jeep ll. 29* 10 gradum *om. Exc.* 11 iuvenissimus enim numquam *om. S* 12 pius *om. H M* 13 bellus bellissimus *Exc.* bellus lissimus *S om. H M* 14 hoc est πρωτότυπον *om. H M Char.* id est πρωτότυπον *Exc.* 15 ut ulterior—prius *om. H M* 16 inferior infimus ab infra, superior supremus (summus *S Exc. cf. Comin. 133*) a supra *Char. Exc. correxi* 17 et *addidi ex Exc. et Char.* | ab adverbio *Char. Exc. Exciderunt:* 'et peior pessimus ab adverbio peius' *Char. Exc.*

εἰς σύγκρισιν ἔρχεται, ὡς τό .τούτοις γὰρ διὰ πάντων τῶν
τριῶν βαθμῶν ἡ σύγκρισις προχωρήσει, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔχει ἕνα
7 τύπον τοῦ ὀνόματος. ἔστιν ἄλλα ἀπόλυτα ἃ οὐδενὶ μὲν βαθμῷ
συγκρίσεως τυποῦται, ἀναδέχεται μέντοι τὴν σύγκρισιν, ἐὰν
αὐτοῖς τὸ μᾶλλον ἐπίρρημα ζευχθήσεται, ὡς τό ,καὶ
τό ,ὁμοίως, ὥσπερ ἐκ τοῦ ἐναντίου προσβάλλεται.

XXVIII. Χρώμεθα δὲ τῷ βαθμῷ τῶν συγκριτικῶν ἐν
ἑνὶ καὶ ἑτέρῳ σχεδὸν ἴσοις καὶ ὁμοίοις (τῶν γὰρ ἀνομοίων σύγ-
κρισις οὐδεμία ἐστίν), ὡς τὸ 'οὗτοι οἱ δύο ἄνδρες ἰσχυροί, ἀλλὰ
2 οὗτος τοῦ ἑτέρου ἰσχυρότερος'. ὁμοίως ὁ συγκριτικὸς βαθμὸς
καὶ τούτοις τοῖς τοῦ αὐτοῦ γένους οὖσιν καὶ τούτοις τοῖς
ἑτέρου οὖσιν συγκρίνεται, ὡς τὸ ἵππος θάσσων ἵππου λέγεται
τοῦ ὁμογενοῦς ὄντος, ὁμοίως θάσσων κυνὸς τοῦ || ἑτερογενοῦς.
3 ὁ ὑπερθετικὸς δὲ τούτων μόνον τῶν ὁμογενῶν ὄντων προτάσ-
σεται. ταχύτατος γὰρ ἵππος οὐ λέγεται, ἐὰν μὴ ἵπποις συγ-
κρίνηται. τοιγαροῦν ὁ ὑπερθετικὸς βαθμὸς ἢ πάντων τῶν

2 τροχωρησει ω *corr. Keil* προυχώρησεν *Hagen* 3 ουδενμε ω *corr. Keil* 5 μᾶλλον *om. S* | ζευχθησεται ως το ut magis *H M* ὡς τό *om. S* | καὶ τό *om. H M* 7 σῦκριτων ω *corr. Keil* 9 ουδαια *H M* 9 αλλουτος *S* 11 τουτους τους *H* 12 ἵππου *Keil* ιπποι ω 13 ομου γενου ωντως *H M* | ετερου γενους *H M (an rectius?)* 15 ειπποσις ω *corr. Keil*

sunt <in> quibus tantum gradus superlativus invenitur,
ut novissimus summus. quaedam sunt quae diversis figuris 6
in collationem veniunt, ut malus peior pessimus, bonus
melior optimus: his enim per omnes tres gradus comparatio
processit. nec tamen unam formam nominis tenent. sunt 7
alia absoluta quae nullo quidem gradu collationis figurantur, recipiunt tamen collationem, si illis magis adverbium
iungatur, ut magis rudis, magis pius, et maxime similiter,
sicut e contrario minus et minime adduntur.

XXVIII. Utimur autem gradu comparativorum in
uno et altero prope aequalibus ac similibus (nam dissimilium comparatio nulla est), ut 'hi duo viri fortes, sed
hic altero fortior'. item comparativus gradus et his qui 2
sui generis sunt et his qui alterius sunt comparatur, ut
equus velocior equo dicitur, qui eiusdem generis est, item
velocior cane, qui alterius generis est. superlativus vero 3
his tantum qui sui generis sunt praeponitur. nam velocissimus equus non dicitur, nisi equis comparatus sit.
itaque superlativus gradus aut omnibus sui generis praeponitur, ut '*o Danaum fortissime gentis Tydides*', aut

---

20 *Verg. Aen. I 96 sq.*

1 in *add. Keil* 2 summus *ego cf. Comin. 133* supremus *S om. HM* | a diuersis ω diversis *Char. Exc.* 3 malus—pessimus *om. HM* 4 optimus *om. HM* | comparitio *S* 5 sed tamen non tenent unam formam nominis *HM* tenuit *Char. Exc.* 6 quidem *HM Char. Exc.* equidem *S* comparationis *Char.* 7 si eis *HM* illis *S Char. Exc.* 8 *post* iungatur *add.* et maxime *Exc.* | ut magis et maxime pius *HM* 9 e *Char. Exc. om. S* ex *HM* | adiciuntur *HM* 10 autem *om. S* 11 disimilium *H* 13 gradus *om. Char.* 14 eiusdem generis *HM* 18 sit *om. Char. Exc.* 20 fortissimae gentis ΤΥΤΙΔΕΣ *S* Tydides *om. HM*

p. 401 K.

4 ὁμογενῶν προτάσσεται   ἢ οὐδενός. ἴσθι δὲ τὸν συγκριτικὸν βαθμὸν τὴν πτῶσιν τὴν ἀποκομιστικὴν ἕλκειν καὶ ἐν τῷ ἑνικῷ
5 ἀριθμῷ καὶ ἐν τῷ πληθυντικῷ, ὡς τό   . ὁ ὑπερθετικὸς δὲ τὴν πτῶσιν τὴν γενικὴν ἕλκει καὶ μόνον πληθυντικῷ ζεύγνυται ἀριθμῷ, ὡς τό   λέγεται.

---

1 ἴσθι δὲ *Keil* γνωστο δε *H M* νισθιδε *S*   2 ελκει ω *corr. Keil*
3 ὡς τό *om. S*

p. 401 K.

nullis. scito autem comparativum gradum casum ablativum trahere tam numeri singularis quam pluralis, ut doctior illo, doctior illis. superlativus vero casum genetivum trahit et tantum plurali iungitur numero, ut omnium iustissimus dicitur.

---

2 tam *H M* etiam *S* in singulari numero quam in plurali *H M* quam populis *S* numeri tam (tam numeri *Exc.*) singularis quam pluralis *Char. Exc.* **3** et doctior illis *H M* | genitivum *S* **5** ut iustissimus dicitur omnium *H M idem ordo qui in S in Exc.* dicitur *om. Char.*

p. 401./402 K.

DE PRONOMINE

XXVIIII. Pronomen est pars orationis quae pro ipso posita nomine minus quidem plene, idem tamen significat, ut ego tu hic ille. pronomini accidunt qualitas genus
2 figura numerus casus persona. qualitas pronominum aut finita est aut infinita. finita est quae notat certam personam, ut ego tu ille. infinita est quae cuilibet personae
3 potest accommodari, ⟨ut⟩ quis qualis quae. genera pronominum sunt IIII, masculinum ut hic, femininum ut haec,
4 neutrum ut hoc, commune ut ego. figura pronominum duplex est: aut enim simplicia sunt, ut quis ego, aut
5 composita, ut quisquis ‖ egomet. numeri sunt II, singularis ut hic, pluralis ut hi. communis quoque numerus
6 invenitur. dicimus enim qui vir et qui viri. casus quibus declinantur totidem quot et nominum. personae tres, ego
7 tu ille. sunt et pronomina ad aliquid, ut meus tuus: nam et haec sine altero non possunt intellegi.

XXX. Ἐγώ ego, ἐμοῦ mei vel mis, ἐμοί mihi, ἐμέ me, ἐγώ o ego (sed vocativum habere non potest, quia

XXVIIII—XXXIIII. *Exc.* 557, 3—561, 18 *Char.* 157, 23—159, 35 *Diom.* 329, 1—333, 35

2 Αντωνοματα Pronomina εισιν ως το sunt ut εγω μου ego mei εμοι εμε mihi me *H M post* λέγεται dicitur omnium 3 plene *S Exc.* plene *corr.* paene *Neapol. Char.* paene *Diom.* | tamen *Exc. Char.* tam *S* 4 hic *Exc.* me *S secl. Keil* | pronomina *S* 8 accommodari *S Exc.* aptari *Char. Diom.* | ut *Char. om. S Exc.* | quis quantus qualis *Char.* quis quae *Exc.* | ego tu *Exc.* in pronominibus *Char.* 9 hic *Exc.* hi *S* 14 quibus *Exc.* quia *S* 15 sunt *post* totidem *Char. om. S Exc.* pronominum sunt *post* personae *Char. Exc.* | prima ut ego, secunda ut tu, tertia ut ille *Char.* 17 altero *S Exc.* aliquo *Char.* 18 mei uel meis μου mihi μου (*corr.* εμου) me *S corr. Keil* 19 me, o, a me *Exc.* | sed vocativum—fugis *om. H M*

p. 402 K.

nemo dicit o ego, nisi o exclamatio sit, ut apud Horatium
'*o ego infelix, quem tu fugis*'), ἀπ' ἐμοῦ a me; pluralis
ἡμεῖς nos, ἡμῶν nostrum, ἡμῖν nobis, ἡμᾶς nos, ὦ ἡμεῖς
o nos (nec pluralis habet vocativum, nisi aeque exclamatio
sit, ⟨ut⟩ cum dicimus 'o nos felices'), ἀφ' ἡμῶν a nobis.
pronomen hoc trium generum est commune. σύ tu, σοῦ 2
tui vel tis, σοί tibi, σέ te, ὦ σύ o tu, ἀπὸ σοῦ a te; pluralis
ὑμεῖς vos, ὑμῶν vestrum, ὑμῖν vobis, ὑμᾶς vos, ὦ ὑμεῖς o vos,
ἀφ' ὑμῶν a vobis. hoc quoque pronomen omnium generum
est commune. non est refutanda eorum ⟨sententia⟩, qui 3
dixerunt in quibusdam pronominibus vocativum non posse
cadere, cum etiam paene in omnibus ⟨pronominibus non⟩
debeat esse vocativus. sed nos, non quod refragamur 4
⟨rationi⟩, vocativum adiecimus, sed quoniam contextum
declinationis habere voluimus, inseruimus, quamquam non
solum vocativum non invenimus, verum etiam in quibusdam casus deficere videmus.

XXXI. Trigena abhinc. οὗτος τούτου καὶ αὕτη ταύτης καὶ τοῦτο τούτου hic haec hoc huius huic hunc hanc hoc,

---

2 *Hor. epod. 12, 25*

---

4 nec pluralis—felices *om. H M* nec *Exc.* ne *S* **5** ut *Exc. add. Keil* | αφωμον *S* **6** pronomen—commune *om. H M* **7** tui *H M* tu *S* vel tis *om. H M* | σοῦ, tibi *om. S* o, a te *Exc.* | pluralis *om. H M* **9** o, a vobis *Exc.* ἀφ' ὑμῶν a vobis *in S exstant post* deficere videmus, *transposui Exc. secutus* | hoc quoque—deficere videmus *om. H M* **10** sententia *Char. Exc. add. Keil* **11** pronominibus non *Exc. add. Keil* **13** refragamur uocativo adiecimus *S* non refragamur rationi vocativum adiecimus *Exc.* nondum refragamur rationi vocativum adicientes *Char.* non dum refragamur rationi vocativum adiecimus *Diom. corr. Keil* **16** in quibusdam cadere uidemus *S* in quibusdam casibus deficere videmus ea *Char. corr. ex Exc. et Diom. Keil* **18** trigena abhinc *om. H M* | καί ubique *om. H M In Exc. singula genera seorsum tractantur* | ταυτη *H M*

o tu, ab hoc ab hac ab hoc; pluraliter οὗτοι τούτων καὶ
αὗται τούτων καὶ ταῦτα τούτων hi hae haec, horum harum
2 horum, his, hos has haec, o vos, ab his. αὐτὸς αὐτοῦ καὶ αὐτὴ
αὐτῆς καὶ αὐτὸ αὐτοῦ is ea id, eius, ei, eum eam id, o is
o tu o id, ab eo ea eo; pluraliter αὐτοὶ αὐτῶν καὶ αὐταὶ
αὐτῶν καὶ αὐτὰ αὐτῶν ii eae ea, eorum earum eorum, iis
eis eis, eos eas ea, o ii o eae o ea, ab iis ab eis ab eis.
3 οὗτος τούτου καὶ αὕτη ταύτης καὶ τοῦτο τούτου iste ista et
istaec istud et istuc, istius, isti, istum istunc || istam istanc
istud et istuc, o iste ista istud istuc, ab isto ab istoc;
pluraliter οὗτοι τούτων καὶ αὗται τούτων καὶ ταῦτα τούτων
4 isti istae ista et reliqua. αὐτὸς αὐτοῦ καὶ αὐτὴ αὐτῆς καὶ
αὐτὸ αὐτοῦ ipse ipsa ipsum et reliqua; pluraliter αὐτοὶ
αὐτῶν καὶ αὐταὶ αὐτῶν καὶ αὐτὰ αὐτῶν ipsi ipsae et reliqua.
5 ipsum quare non ipsud, ut illud et istud? quoniam veteres
nominativum masculinum non ipse dicebant, sed ipsus,
6 quod etiam in comoediis veteribus invenimus. ἐκεῖνος ἐκείνου
καὶ ἐκείνη ἐκείνης καὶ ἐκεῖνο ἐκείνου ille illa illud, ab illoc
et reliqua; pluraliter ἐκεῖνοι ἐκείνων καὶ ἐκεῖναι ἐκείνων καὶ
ἐκεῖνα ἐκείνων illi illorum illae illarum illa illorum.

XXXII. Infinitiva τὶς ἢ ποιὸς τινὸς ἢ ποιοῦ καὶ τὶς ἢ ποιὰ τινὸς ἢ ποιᾶς καὶ τὶ ἢ ποιὸν τινὸς ἢ ποιοῦ [καὶ ὅς καὶ αἵ καὶ ἅ καὶ ποσά] quis et qui quae quod cuius: pluraliter

3 ab his *Keil* a uobis *S* 4 is ea *Keil* hic ea *S* | eum *Keil* cum *S* 6 hi hae (ei eae *HM*) eorum earum his eis eis eos eas ea o hi o hae o ea ab his ab eis *S corr. Keil* 8 αυτης *S* 9 istaec *Keil* iste *S* 10 o iste ta tud istos ab istis (*corr.* isti) et ab ista ab ista ab istac ab isto ab istoc *S corr. Keil* 13 et reliqua—invenimus *om. HM* 19 εκεινων plr. infinitiua *S* 21 infinitiva *om. HM* 22 καὶ ὅς—ποσά *om. HM relativa pronomina* ὅς ἥ ὅ οἵ αἵ ἅ *adscripsisse Keilio videtur grammaticus* 23 cuius *om. S*

τινὲς ἢ ποιοὶ τινῶν ἢ ποιῶν καὶ τινὲς ἢ ποιαὶ τινῶν ἢ ποιῶν
καὶ τινὰ ἢ ποιὰ τινῶν ἢ ποιῶν qui quae quae quorum quarum
quorum et reliqua. sed veteres nominativum pluralem quis 2
dixerunt regulam secuti. unde etiam dativus mansit in
consuetudine; nam dicimus quibus pro quis et pro quibus
quis non numquam dicimus. τίςποτε ἢ ποιόςποτε τινόςποτε 3
ἢ ποιοῦποτε καὶ τίςποτε ἢ ποιάποτε τινόςποτε ἢ ποιᾶςποτε
καὶ τίποτε ἢ ποιόνποτε τινόςποτε ἢ ποιοῦποτε. ἕκαστος ἑκάστη
ἕκαστον καὶ ἑκάτερον quisque quaeque quodque; τὰ δὲ
ἑλληνικὰ τοῦ πληθυντικοῦ ταῦτα, pluraliter τινέςποτε ἢ ποιοί- 4
ποτε τινῶνποτε ἢ ποιῶνποτε καὶ τινέςποτε ἢ ποιαίποτε τινῶν-
ποτε ἢ ποιῶνποτε καὶ τινάποτε ἢ ποιάποτε τινῶνποτε ἢ ποιῶν-
ποτε, ἕκαστοι ἕκασται ἕκαστα quique quaeque quaeque
et reliqua. ὁστιςδήποτε ἢ ὁποιοςδήποτε τινοςδήποτε ἢ ποιου- 5
δήποτε καὶ τιςδήποτε ἢ ποιαδήποτε τινοςδήποτε ἢ ποιαςδήποτε
καὶ τιδήποτε ἢ ποιονδήποτε τινοςδήποτε ἢ ποιουδήποτε quis-
cumque quaecumqe quodcumque; pluraliter τινεςδήποτε ἢ
ποιοιδήποτε τινωνδήποτε ἢ ποιωνδήποτε καὶ τινεςδήποτε ἢ
ποιαιδήποτε τινωνδήποτε ἢ ποιωνδήποτε καὶ τιναδήποτε ἢ ποια-
δήποτε τινωνδήποτε ἢ ποιωνδήποτε quicumque quaecumque

1 quorum quarum quorum *om. S* **3** et reliqua *om. H M* | sed veteres—**5** dicimus *om. H M* | nominativum pluralem *S Char.* nominativo plurali *Exc.* **5** pro quis *Char. Exc.* pro cuis *S alterum* pro quibus *secl. Keil alterum* quis *om. Char. Exc.* **6** quisque qualisque cuiusque qualisque quaeque qualisque cuiusque qualisque quodque qualeque cuiusque qualisque *suprascr. H M.* **9** εκαστο $\overline{\text{F}}$ (= femininum) *H M* **10** pluraliter *post* quodque *S* **12** η ποτων ποτε $\overline{\text{N}}$ (= neutrum) και εκαστοι *H M* **13** quique qualesque quorumque qualiumque qualesque quarumque qualiumque quaequae qualiaque quorumque qualiumque *H M* **14** quiscumque qualiscumque cuiuscumque qualiscumque quaecumque qualiscumque cuiuscumque qualiscumque quodcumque qualecumque cuiuscumque qualiscumque quicumque qualescumque quorumcumque qualiumcumque quaecumque qualescumque quarumcumque qualiumcumque quaecumque qualiacumque quorumcumque qualiumcumque *suprascr. H M*

6 quaecumque. ἄλλος ἄλλου καὶ ἄλλη ἄλλης καὶ ἄλλο ἄλλου
alius alia aliud; pluraliter ἄλλοι ἄλλων καὶ ἄλλαι ἄλλων
7 καὶ ἄλλα ἄλλων alii aliae alia. ἕτερος ἑτέρου καὶ ἑτέρα
8 ἑτέρας καὶ ἕτερον ἑτέρου alter altera alterum. οὐδέτερος
οὐδετέρου καὶ οὐδετέρα οὐδετέρας καὶ οὐδέτερον οὐδετέρου
neuter neutra neutrum neutrius; pluraliter οὐδέτεροι καὶ
οὐδέτεραι καὶ οὐδέτερα οὐδετέρων neutri neutrae neutra.
9 ἕκαστος ἑκάστη ἕκαστον || uter utra utrum; pluraliter ἕκα-
10 στοι ἕκασται ἕκαστα utri utrae utra. ἑκάτερος ἑκατέρου
⟨καὶ⟩ ἑκατέρα ἑκατέρας καὶ ἑκάτερον ἑκατέρου uterque utra-
que utrumque; pluraliter ἑκάτεροι καὶ ἑκάτεραι καὶ ἑκάτερα
11 ἑκατέρων utrique utraeque utraque. ἑκάτερος ἑκατέρα ἑκάτερον
alteruter alterutra alterutrum. εἷς μία ἕν unus una unum.
12 unusquisque. τὶς τινός, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν, καὶ οὐδέτερον
τὶ τινός quidam quaedam quoddam; pluraliter τινὲς καὶ τινά
13 quidam quaedam quaedam. τὶς aliquis aliqua aliquod;
pluraliter τινές aliqui aliquae aliqua; in masculino antiqui
aliquis dicebant nominativo plurali, unde mansit aliquibus.
14 τίςποτε τινόςποτε καὶ ἐπὶ θηλυκοῦ τὸ αὐτό, οὐδετέρου δὲ
τίποτε τινόςποτε ullus ulla ullum; pluraliter τινέςποτε καὶ
15 οὐδετέρου τινάποτε τινῶνποτε ulli ullae ulla. οὐδεὶς οὐδεμία
οὐδέν nullus nulla nullum; pluraliter οὐδένες οὐδεμίαι οὐδένα
16 οὐδένων nulli nullae nulla. ὅλος ὅλου ὅλη ὅλης ὅλον ὅλου
totus tota totum; pluraliter toti. ὁποῖος ὁποίου καὶ ὁποία

10 καί *add. Keil* **12** εκαθατερος εκαθατερα εκαθατερο *H M* εκα . ρα . ρω θατερος . alteruter *S* **14** τις τινος app. κ, θηλυκ, κ, ουδερ τιτινος *S* unus quisque una quaeque unum quodque τις τινος τις τινη τι τινος (*in mg.* αρσενικο θηλυκη ουδετερο) quidam et quaedam plr. τινες και τινα *H M* **16** aliquod *H M* quod *S* **17** aliquae qua *S* | in masculino—aliquibus *om. H M* aliquis *S Exc.* aliques *Char.* **24** ποια ποιας *itemque reliqua* ω

ὁποίας, ὁποῖον δὲ ὁποίου ἐν τοῖς ῥωμαϊκοῖς οὐ κλίνεται, qualis quale; pluraliter ὁποῖοι καὶ ὁποῖαι ὁποίων quales qualia.
τοιοῦτος καὶ τοιαύτη talis tale; pluraliter τοιοῦτοι καὶ τοι- 17
αῦται τοιούτων tales talia; ἐν δὲ τοῖς ἑλληνικοῖς καὶ τὰ οὐδέ-
τερα κλίνεται οὕτως, τὰ τοιαῦτα τῶν τοιούτων. ὁπόσος ἢ ὅσος 18
καὶ ὁπόση ἢ ὅση καὶ ὁπόσον ἢ ὅσον quantus quanta quantum;
pluraliter ὁπόσοι καὶ ὁπόσαι καὶ ὁπόσα ὁπόσων quanti quantae
quanta et reliqua. τοσοῦτος καὶ τοσαύτη καὶ τοσοῦτον tan- 19
tus tanta tantum; pluraliter τοσοῦτοι καὶ τοσαῦται καὶ το-
σαῦτα τοσούτων tanti tantae tanta. πόστος πόστη πόστον 20
quotus quota quotum; pluraliter πόστοι πόσται πόστα quoti
quotae quota.

XXXIII. Κτητικά possessiva. ἐμὸς καὶ ἐμὴ καὶ ἐμόν
meus mea meum; pluraliter ἐμοὶ καὶ ἐμαὶ καὶ ἐμὰ ἐμῶν
mei meae mea. sed veteres mius dicebant, ut merito et 2
vocativus secundum regulam manserit, ut sit o mi. nam
omnia nomina, quae nominativo ante us novissimam syl-
labam i habent, vocativo i terminantur, veluti Sallustius
o Sallusti. σὸς σοῦ σὴ σῆς σὸν || σοῦ tuus tua tuum; plu- 3
raliter σοὶ σαὶ σῶν tui tuae tua.

XXXIIII. Ex his pronominibus aliquot sunt quae adverbialiter quodam modo intelleguntur. sed et siqua

---

1 εν τοις πωμαικοις ουκειται *S* 4 εν δε τοις—των τοιουτων *om. H M* 6 quanta *om. S* 11 ποσαι ποσα *S* 15 sed veteres—o Sallusti *om. H M* 18 uocatium *S* vocativo *Char. Exc.* | salustius o ti *S* Sallustius o Sallusti *Char. Exc.* 19 tuus et tuus *S* 20 *post* tua *Keil locavit XXXIIII 5. 6* 21 ex his—pigebit *om. H M*

p. 405 K.

alia pronomina inciderunt, ⌞adnotare⌟ non pigebit. αὐτὸς
αὐτοῦ αὐτὴ αὐτῆς αὐτὸ αὐτοῦ idem eadem idem; pluraliter
αὐτοὶ αὐταὶ αὐτὰ αὐτῶν iidem eaedem eadem. quispiam.
3 ὅστις οὗτινος ἥτις ἧστινος ὅτι οὗτινος cuius cuia cuium cuii
cuiae cuii; pluraliter οἵτινες αἵτινες ἅτινα cuii cuiae cuia.
4 ἴδιος ἰδία ἴδιον suus sua suum; pluraliter ἴδιοι ἴδιαι ἴδια
5 sui suae sua. ἡμέτερος ἡμετέρα ἡμέτερον noster nostra
nostrum; pluraliter ἡμέτεροι ἡμέτεραι ἡμέτερα nostri nostrae
6 nostra. ὑμέτερος ὑμετέρα ὑμέτερον vester vestra vestrum:
pluraliter ὑμέτεροι ὑμέτεραι ὑμέτερα vestri vestrae vestra.
7 εἰσὶν ἄνευ ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς sunt sine nominativo et
vocativo ἑαυτοῦ ἑαυτῆς ἑαυτῶν sui ἑαυτῷ ἑαυτῇ ἑαυτοῖς sibi
ἑαυτὸν ἑαυτὴν ἑαυτὸ ἑαυτοὺς ἑαυτὰς ἑαυτά se vel sese ἀφ'
ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτῆς ἀφ' ἑαυτῶν a se. ἄμφω ambo.

XXXV. Περὶ συνθέσεως μεσοπτώτων ὀνομάτων. παρὰ
μὲν Ῥωμαίοις πέντε ἡγοῦνται μόρια τῆς ἐπιπλοκῆς ἐν τῇ ἐσχάτῃ
συλλαβῇ τῶν πτώσεων, que cumque dam dem piam, ἐξ ὧν
τὰ μεσόπτωτα συνίσταται οὕτως, quisque quiscumque quidam
2 idem quispiam. τούτων γὰρ ἡ γενικὴ διὰ τοῦ cuius καὶ eius
προηγεῖται, παρὰ δὲ Ἕλλησιν γ ἡγοῦνται μόρια, ποτε δήποτε

---

1 incident *Char.* inciderit *cod. Exc.* inciderint *scribendum videtur* | adnotare *e Char. et Exc. add. Keil* **4** οστις ουτινος ητη ητινος οτινος ουτινος οιτινες αιτινες ατινα quaepiam *H M* (above: quispiam cuiuspiam quaepiam cuiuspiam quodpiam cuiuspiam quipiam quaepiam) οστις ουτινος η τι η τινος οτινα ουτινος quius quia quium quiii quiae quiii. plr. οιτινες αιτινες quii quiae quia *S corr. Keil cf. Jeep Redeteile 17 n. 1* **11** Sunt sine εισι ονου nominatiuo ονοματικος et uocatiuo και κλητικως *H M* sine momento ονου ονοματος et uocatiuo και κλητικως *S corr. Keil* **12** utriusque numeri sui ἑαυτοῦ *H M* **14** ambus *S* **15** *cf. Jeep ll. 17* | περιανθεγεσεως *H corr.* -ος *M* περιανθετες. εος *S corr. Keil* **16** ρομαιοιος ω *corr. Keil* **17** πτωσεμον ω *corr. Keil* | quae *S* **18** μεσοπωτα ω *corr. Keil* **20** δεποτε δεξωντα ω *corr. Keil*

p. 405 K.

δε, ἐξ ὧν τὰ μεσόπτωτα συνίσταται οὕτως, τίςποτε ἢ ποιός-ποτε καὶ τισδήποτε ἢ ποιοςδήποτε καὶ τοιόςδε. τούτων δὲ αἱ γενικαὶ διὰ τῆς κλίσεως τῶν προηγουμένων θέσεων. ὡς τὸ τινόςποτε καὶ τινοςδήποτε καὶ τοιοῦδε.

---

2 εποιοσδηποτε και τοιοςδηποτε τουτων ω *corr. Keil*

XXXVI. Ποιότης ῥημάτων ἐν πόσοις ἐστὶν τύποις; τέσσαρσιν, ἀπολυτικῇ, οἷον ἀναγιγνώσκω, μελετητικῇ, οἷον ἐπιθυμῶ ἀναγιγνώσκειν, συνεχείας σημαντικῇ, οἷον συνεχῶς ἀναγιγνώσκω. ἀρκτικῇ, οἷον ἄρχομαι ζέειν, ἄρχομαι θερμαίνεσθαι.
2 Ἐγκλίσεις πόσαι εἰσίν; πέντε, ὁριστική, οἷον φιλῶ διδάσκω
ἀναγιγνώσκω, προστακτικός, οἷον φίλει δίδασκε ἀναγίγνωσκε,
εὐκτική, οἷον φιλοίην καὶ εἴθε φιλοίην διδάσκοιμι ἀναγιγνώσκοιμι,
συνζευκτικός, ⟨οἷον⟩ ὅταν φιλῶ διδάσκω ἀναγιγνώσκω, ἀπαρέμ-
φατος, ⟨οἷον⟩ φιλεῖν διδάσκειν ἀναγιγνώσκειν.
3 Σημασίαι [διαθέσεις] ῥημάτων πέντε, ἐνεργητική παθητική
4 οὐδετέρα ἀποθετική κοινή. Χρόνοι ῥημάτων τρεῖς, ἐνεστώς, οἷον
φιλῶ διδάσκω ἀναγιγνώσκω, παρῳχημένος, οἷον ἐφίλησα, μέλλων,
οἷον φιλήσω. πόσαι εἰσὶν τοῦ χρόνου διαφοραί; πέντε, ἐνεστώς,
παρῳχημένος παρατατικός, παρῳχημένος ἀόριστος, παρῳχημένος
ὑπερσυντελικός, μέλλων.

XXXVII. Συνεκκλιτικαὶ λέξεις. εἰμί εἶ ἐστίν ἐσμέν ἐστέ εἰσίν,
ἐγενόμην ἐγένου ἐγένετο ἐγενόμεθα ἐγένεσθε ἐγένοντο, ἤμην ἦς ἦν
ἦμεν ἦτε || ἦσαν. γέγονα γέγονας γέγονε γεγόναμεν γεγόνατε γεγό-
2 νασιν. εἴην ἢ ἤμην, εἴης ἢ ἦς, εἴη ἢ ἦν. εἴημεν ἢ ἦμεν, εἴητε, εἴησαν
ἢ ἦσαν· γεγόνειν γεγόνεις γεγόνει γεγόνειμεν γεγόνειτε γεγόνεισαν·
εἴην εἴης εἴη εἴημεν εἴητε εἴησαν· γενοίμην γένοιο γένοιτο γενοίμεθα
3 γένοισθε γένοιντο. ἔσομαι ἔσει ἔσται ἐσόμεθα ἔσεσθε ἔσονται,
γενήσομαι γενήσει γενήσεται γενησόμεθα γενήσεσθε γενήσονται.

---

1 ποσ *H* **2** αποαιτητικηι *S* απολιτητικη *H M corr. Keil* **4** ζειν *H M* **5** εγκλισεως *M* | οριστικης ω *corr. Keil* **6** αναγυνοσκη (υ *in rasura*) *M* **7** ευτυκης οιον φιλει ω *corr. Keil* **8. 9** οἷον *add. Keil* **10** διαθεσεις *in mg. H M* **11** ουδετερος ω *corr. Keil* **14** παρωχημενου παρατατικου παρωχημενου (παρ̅ *S*) αοριστος παρωχημενου (παρω *S*) **15** υπερσυντελικος ω *corr. Keil* **16** συνεκκαιτ και λεξεις *S* συγκεχυμέναι λέξεις *Keil* σύγκεινται καὶ λέξεις *idem in ed. pr.* **17** ἐγένεσθε *Keil* εγενες ω **18** γεγονασι ω **21** γενοίμεθα *Keil* γενοιμε ω **22** γένοισθε *Keil* γενοιται ω **23** γενήσει *Keil* γενεσε (= γενήσῃ?) ω

DE VERBO

XXXVI. Qualitas verborum in quot est formis? IIII, absoluta, ut lego, meditativa, ut lecturio, frequentativa, ut lectito, inchoativa, ut fervesco calesco.

2 Modi quot sunt? V, indicativus, ut amo doceo lego; imperativus, ut ama doce lege; optativus, ut amarem et utinam amarem docerem legerem; coniunctivus, ut cum amem doceam legam; infinitivus, ⟨ut⟩ amare docere legere.

3 Significationes verborum V, activa passiva neutra deponens communis.

4 Tempora verborum III, praesens, ut amo doceo lego, praeteritum, ut amavi, futurum, ut amabo. quot sunt tempora variata? V, praesens, praeteritum inperfectum, praeteritum perfectum, praeteritum plusquamperfectum, futurum.

XXXVII. Coniugationes verborum. Sum es est, plu-
raliter sumus estis sunt; fui fuisti fuit fuimus fuistis
2 fuerunt; || eram eras erat, pluraliter eramus eratis erant,
fueram fueras fuerat fueramus fueratis fuerant. essem
esses esset, pluraliter essemus essetis essent; fuissem fuisses
fuisset, pluraliter fuissemus fuissetis fuissent; sim sis sit,
3 pluraliter simus sitis sint; fuerim fueris fuerit, pluraliter
fuerimus fueritis fuerint. ero eris erit, pluraliter erimus
eritis erunt; fuero fueris fuerit, pluraliter fuerimus fueritis
fuerint.

XXXVI. XXXVII *cf. Comin. 105 sqq.* **2** qualita *H* | quot *Keil* quo *ω* **3** quattuor *H M* **4** feruesco incipio feruere *H M* | calesco *om. H M* **5** formae quot sunt *H M* **7** ut utinam legerem docerem legerem *H M* **7. 8** ut *add. Keil* **11** tria *H M* | praesens *S* instans *H M* **13** quinque *H M* **16** coniugationes verborum *om. S* | pluraliter *ubique om. H M* **24** fueratis *H*

4 Edo es est estis κατέφαγον edi; imperativus es este
5 esto estote, item passivo estor et editor, ἐκδίδωμι. θέλω
volo vis velite, velito velitote ἵπταμαι volo volas, κυλίω
6 volvo volvis. ἐξυπνίζομαι expergefio, ἐξυπνίζω expergefacio,
calfio calfacio, ξηραίνομαι arefio. ξηραίνω arefacio, ἐθίζομαι
assuefio, ἐθίζω assuefacio, ἡμεροῦμαι mansuefio, ἡμερῶ man-
suefacio, τήκομαι liquefio, τήκω liquefacio, χλιαίνομαι tepefio.
7 μισῶ odi μισοῦμαι odit me. tollo sustuli, ferior ictus sum,
8 meto messem feci, metor messus sum. αἰσχύνομαι pudet
me te illum. inpersonalia participia non habent neque
activa neque passiva. sunt autem passiva inpersonalia
9 aut quarti aut primi ordinis. his non qui facit quid, sed
quid faciat demonstratur, ut '*pugnatur comminus armis*,'
10 item pugnatum est, '*discumbitur ostro*'. accommodantur
loco tempori personis adverbio, ut bene illo loco studetur,
bene illa hora studetur, bene apud Sacerdotem studetur.

DE PARTICIPIO

XXXVIII. Participium est dictio originem trahens a nomine et a verbo cum tempore et casu et genere.

XXXVIII. *Char. 180, 11—26 cf. Comin. 85 sqq.*

13 *Verg. Aen. VII 553* **14** *Verg. Aen. I 700*

1 κατεφαγον edo es est εκδιδωμι *H M* εκδιδωμι es inp̄ este 'esto estote. it. pas̄. estor et editor *S* **2** ἐκδίδωμ *secl. Keil cf. Comin. 107* imperativus—editor *om. H M* **3** velite velito velitote *om. H M* uelite. to. te. uolo uis θέλω *S* **5** ξηραινομαι calfio ξηραινω (ξηρενω *M*) calfacio *H M* calfio alfio alfacio ξηραινω ξηραινομαι *S corr. Keil* | *post* ἐθίζομαι tempus infinitum *ex XL 3 H* **7** χλιαίνομαι *Keil* μαινομαι ω tollo—messus sum *om. H in mg. inferiore add. M* **9** αισχυνομαι pudet me σε te αυτον illum *H M § 8 sq. cf. Comin. 108* **12** '*quibus non is qui facit, sed id quod fit significatur*' *Char. 253, 18* **14** id̄ epugnatū ē *H M* id'. epugnatum est *S corr. Keil*

p. 408 K.

participium autem dictum videtur, quod partem capiat
nominis, partem verbi. participio accidunt a nomine genus 2
et casus, a verbo qualitas et tempus, ab utroque numerus
et figura. genera participiis accidunt, masculinum ut hic 3
factus, femininum, ut haec facta, neutrum, ut hoc factum,
commune, ut faciens; tempora, praeteritum, ut iaculatus,
praesens, ut iaculans, futurum, ut iaculaturus. qualitas 4
participiorum sicut verborum. aut enim agentia sunt aut
patientia aut communia aut neutra aut deponentia. con- 5
vivandus non dicimus. convivandum tamen dicimus figura
ista, qua in omnibus verbis utimur, luctandum mihi est.
numeri duo, singularis et pluralis. figurae duae, simplex
et composita.

Sunt multa nomina, quae speciem participiorum habent, 6
ut tunicatus galeatus; quae <quia> partem a verbo non
habent, non recte participia dicuntur. sunt aequalia no- 7
mina, quae nominativo casu participiis similia videntur,
ut cultus passus visus, quorum discretio declinatione
detegitur.

Illud observandum est, inpersonalium verborum om- 8
nino participia non esse, quamvis visum fuerit Sallustio
dicere '*paenitentem Lepidum*'; et pudens. sed magis ap-
pellatio quam participium est, ὁ αἰσχυντηρός, unde inpu-
dens ὁ ἀναίσχυντος.

21 *Sallust. Histor. Rel. I 68* Maurenbrecher

2 partemque verbi *Char.* 9 *post* deponentia *nonnulla excidisse cognovit Jeep, Redeteile 23* 11 luctuandum *S corr. Keil* 15 quia *add. Keil collato Donato 388, 13* '*quae quia a verbo non veniunt*' cum partem verbi non habeant *Char.* 16 sunt nomina participiis similia *M* 21 '*quamvis Salustius dixerit in prima historia* '*Lepidum paenitentem consili*' *Char. 253, 11* Sallustio *MS vide XLVI 9* 24 αναισυν-τος *MS corr. Keil*

DE ADVERBIO

XXXVIIII. Adverbia aut suae positionis sunt aut ab aliis transeunt. a se nascuntur, ut heri nuper, ab aliis ⟨ut⟩ docte prudenter. adverbio accidunt significatio comparatio figura.

XL. Σημασίαι ἐπιρρημάτων πολλαί || εἰσιν significationes
2 adverbiorum multae sunt. σημαίνει γὰρ χρόνον ὡρισμένον
significant enim tempus finitum, ὡς σήμερον ut hodie, αὔριον
cras, μετὰ τὴν αὔριον perendie, εἰς τὴν τρίτην die tertio, εἰς
τὴν τετάρτην ἡμέραν die quarto, χθές here et heri, τρίτην
ἡμέραν nudius tertius, πρωί mane, ὀψέ ἑσπέρᾳ vespere et
vesperi, νυκτός nocte, νύκτωρ noctu, ἡμέρας καὶ μεθ' ἡμέραν
3 interdiu, πρὸ μιᾶς pridie, τῇ ὑστέρᾳ postridie; tempus in-
finitum, ποτὲ καὶ πάλαι olim, ποτέ aliquando, ὁσακιςδήποτε
quando⟨cumque⟩, ἔναγχος πρώην nuper, ἤδη πάλαι iam
pridem, ἄλλοτε alias, ἤδη λοιπόν τοὐντεῦθεν iam, τότε tum,
ἔτι καί, ἔτι καὶ τότε etiamtum, ἐκτόθεν ἐκεῖθεν inde, πάλαι
dudum, πώποτε umquam, οὐδέποτε numquam, ἔπειτα ὕστερον
εὐθέως mox, καθ' ἡμέραν cottidie, μεταξὺ ἐν τοσούτῳ interea.

XXXVIIII—XLIII. *Char. 180, 27 sqq. cf. Comin. 88—94*

---

2 *Definitionem adverbii excidisse animadvertit Jeep, Redeteile 268 n. 3* **4** ut *addidi* **6. 7** Graeca *om. S* | πολλα *H M corr. Keil* | aduerbiorum significationes sunt multae *S* significationes adverbiorum sunt plurimae *Char.* **8** significat (*corr.*—ant) *S* | finitum *om. H add. in mg. M* die quarto εις τεταρτην *post* finitum *S* **9** in die tertio *H M om. S corr. Keil* **11** vesperi *Keil* uesperio *ω* **13** προμια *ω corr. Keil* | tempus infinitum *in mg. H M* **15** cumque *add. Keil* **16** τοτε tum ειχαισετι etiam καιτοτε tum εκτοθεντε abinde (inde *corr.* abinde *M*) εκειθεν inde *H M* etiam tum ειχαισε τι και τοτε indet εκτοθεντε εκειθεν *S* **18** umquam πωποθε nusquam ουδεποθε mox επιταστερον *S* επιταστερον mox ευθεως confestim *H M corr. Keil*

ἐν τῷ παρόντι interim, εὐθέως statim, αἰφνιδίως subito,
ἐξαίφνης repente, παραχρῆμα extemplo, νεωστί recens, ἤδη
πάλαι iamdudum, ἐνίοτε ἔσθ' ὅτε interdum, συνεχῶς subinde,
τὰ μάλιστα cummaxime, νῦν nunc, παραυτίκα confestim,
ἐξαυτῆς actutum, ἤδη ποτέ tandem aliquando, εὐθέως ilico,
ἔσθ' ὅτε nonnumquam, ἀεί semper, ἐν τοσούτῳ tantisper,
ἐπ' ὀλίγον paulisper, μετέπειτα postea, μετὰ ταῦτα post,
μετὰ ταῦτα posthac, πρὸ τούτων καὶ πρὸ τούτου antehac,
ἕως dum, μέχρι donec, ἅμα τε simulatque, πρὶν ἤ antequam,
μετὰ τό postquam, συνεχῶς frequenter, μόλις ἅμα vix, ἐπὶ
πολύ diu, ἐπὶ πλέον diutius, ἐπὶ πλεῖστον diutissime, ὀψέ sero.
ποσότητος quantitatis, ἱκανόν sat, ἱκανῶς satis, ἧττον parum, 4
δαψιλῶς πλημμυρόντως abunde, ἔτι [τε] etiam [ne], λίαν
perquam, πάνυ admodum, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον plerumque,
πάνυ nimis, ἐκ περισσοῦ insuper, περαιτέρω amplius, ἧττον
minus, πεπληρωμένως plene, ταπεινῶς humiliter, ὑψηλῶς με-
γάλως ἐξαισίως vaste, ὑπερβολῇ ἄγαν nimis, λίαν valde, δα-
ψιλῶς large, κατακόρως affatim. εἰς τόπον in locum, ποῖ 5
quo, ποῦ ubi, ὧδε huc, ἐκεῖσε illuc, ἔσω intro, ἔξω foras,
εἰς τὰ δεξιά dextrorsum, εἰς τὸ ἐσώτερον introrsum, εἰς τοὐ-
πίσω retrorsum, κατ' ἰδίαν seorsum, ἑκατέρωσε utroque,
ὁποτέρωσε utro, || ἐν οὐδενί neutro; in loco infinita, ὅπου ubi, 6
ὁπουδήποτε ubicumque, ποῦ ubi, ἐνθάδε hic, ἐκεῖσε illic,

---

2 exemplo *S* **3** ενοιοτε ω *corr. Keil* **5** acutum ω *corr. Keil* tandem et aliquando *S* | ειτεος ω *corr. Keil* **7** postea posthac *H M* **9** simula ma simulatque antique αματε (*corr. al. man.* — quam) πριν η *S* **11** ἐπὶ πλεῖστον—sero *inter* interdum *et* συνεχῶς *est in H M* | diutissimo ω *corr. Keil* **12** ἧττον *Keil* η πριν ω **13** τε, ne *secl. Keil* **15** εκ περισσοι ω *corr. Keil* **17** εξαιως ω *corr. Keil* **18** *post* in locum *add.* infinita *Jeep, Redeteile 280 n. 3* **19** ποῦ ubi *secl. Keil cf. Comin. 92 n. 1* | illic ω *corr. Keil* **21** κατ' ἰδίαν *Keil* καταδιαν ω ἑκατέρωσε *Keil* εκατερωτεν ω | ὁποτέρωσε *Keil* οποτερως ω **22** infinita *Keil* fueram ω **23** pubi *S*

ἐνθάδε istic, ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ibidem, ἔνδον intus, ἐνδο-
τέρω penitus, ἔξω foris, πανταχῇ passim, πούποτε usquam,
οὐδαμοῦ nusquam, πούποτε alicubi, ἀμφοτέρωθι utrubi, οὐ-
δοποτέρωσε neutrubi, ἄνω susum, κάτω deorsum, ἐκεῖ ἐν τῷ
7 αὐτῷ ibi, μακράν longe, ὕπερθεν insuper; ⟨e loco infinita⟩,
πόθεν unde, ὁθενδήποτε undecumque, πανταχόθεν [ἐκεῖθεν]
undique, ἐντεῦθεν hinc, ἐντεῦθεν ἐκεῖθεν istinc, ἐκεῖθεν inde,
ἐκεῖθεν illinc, ἐκεῖθεν illim, ἐκ τοῦ αὐτοῦ indidem, ἑκατέ-
ρωθεν utrimque, ἔνδον intus, ἀλλαχόθεν aliunde, ἀπεντεῦθεν
8 dehinc, ἄπωθεν eminus, ἐκ τοῦ σύνεγγυς comminus; per lo-
cum infinita, ποίᾳ qua, ὁποιᾳδήποτε quacumque, ταύτῃ hac,
ταύτῃ ἐκεῖ ἐντεῦθεν istac, ἐκείνῃ illac, οὐδεμιᾷ nulla, ὀρθῇ
9 εὐθείᾳ recta; per locum ⟨et e loco in⟩finita, ἄνωθεν susum,
κάτωθεν deorsum, ἐπάνωθεν supra, ὑποκάτωθεν infra, ἔξωθεν
extra, ὑπέρ ultra, ἐντός cis, ἔσωθεν intra, ἐπάνωθεν desuper.
10 ὑποκάτωθεν subter, ἐκτός extra, πρό ante, μετά post. ἀρι-
θμοῦ numeri, ἅπαξ semel, δίς bis, τρίς ter, τετράκις quater
⟨et⟩ deinceps, ὁσακισδήποτε quotienscumque, πρῶτον primo,
ἐκ δευτέρου secundo, ἐκ τρίτου tertio et deinceps, πολλάκις
11 saepe, πλεονάκις saepius, πολλαχῶς saepissime. adfirmandi,
δηλαδή scilicet, δηλαδή videlicet, nimirum, ilicet, quid⟨ni⟩,
utique, quippe, profecto, φανερῶς plane, ὁμολογουμένως sane,

---

3 οὐδαμοῦ *Keil* ουδαμο ω **4** neutrabi *corr. al. man.* neutrobi *S* | susu *S* **5** ὕπερθε *Keil* υπερδε ω | e loco infinita *add. Keil* **8** *inter* ἐκεῖθεν *et illinc* εκ ταυτου ω *secl. Keil* (*an idem quod* ἐκ τοῦ αὐτοῦ?) **9** utrimque *Keil* utrubique *S* utrobique *HM* **10** per locum—recta *om. M* **12** ταυτησει ενεντευθεν *S* τατασει εντυθεν *H* **13** et e loco in- *add. Keil* **14** κατωτε ω *corr. Keil* | ωεπανωθεν ω *corr. Keil* | ἔξωθεν—subter *om. HM, sed in mg. add.* εξωθεν. extra. υπερ. ultra. εντος. intra. εσωθεν interius **15** cis *Keil* is *S* | super *S* supra *Keil* desuper *ego* **16** ἀριθμοῦ *om. S* **18** et *add. Keil* et deinceps *om. HM* | ὁσακισδήποτε *Keil* ολακισδηποτε ω **19** et deinceps *om. HM* **20** affirmandi *HM* **21** nimirum—profecto *om. HM* **22** quippe profecto plane φανερως *S correxi* profecto sane ομολογουμενως *HM*

ἱσταμένως certe, μενοῦνγε immo, οὐχὶ ἄρα nonne. demon- 12
strandi, ἰδού en, ἰδού ecce, ἰδού em. ordinis, ἑξῆς deinceps,
ὕστερον post, πρότερον ante. τότε tunc, ἐκεῖθεν ἔπειτα inde.
percunctandi, διὰ τί quare, τί quid, τί οὕτως quid ita, διὰ 13
τί cur, μή τι numquid, διὰ τί ἵνα τί cur ita, οὐχί nempe,
πότερον ἄρα utrumne, ἆρά τι etquid, πῶς, τίνα τρόπον quo-
modo, οὕτως ἄρα sicine, τί ἄρα quidnam. congregandi, ὁμοῦ 14
una, ἅμα simul, || ὁμοῦ pariter. dubitandi, τυχόν fors, τυχόν 15
ἴσως forsitan, τυχόν ἴσως fortasse, τυχόν fortassis. ἰσότητος 16
similitudinis, οὕτως ita, ὁμοίως perinde, καθάπερ ceu, ὡσεί
perinde ac si, ἴσως aeque, ὡς ut, ὥσπερ quasi, ὃν τρόπον
quemadmodum, ὁποίως qualiter, τοιούτως taliter, ὁμοίως si-
militer, ὁμοίως ἴσως aequaliter, ὥσπερ sicut, ὁμοίως item,
οὐκ ἄλλως non secus, οὐχ ἑτέρως non aliter, ὥσπερ tam-
quam, ὡσάν prout, οὕτως adeo. personalia, μετ' ἐμοῦ me- 17
cum, σὺν σοί tecum, μεθ' ἡμῶν nobiscum, μεθ' ὑμῶν vobis-
cum, τὰ ἐμά τὰ σά mea tua, τὰ ἡμέτερα nostra, τὰ ὑμέ-
τερα vestra, μεθ' ἑαυτοῦ μεθ' ἑαυτῶν secum. hortandi, εἶα 18
heia, ἄγε age, ἄγε δή agedum. προσφωνήσεως compellandi.
ὦ ὠή heus. respondendi heu. optandi εἴθε utinam. pro-
hibendi, μή ne, μήτε neve.

---

2 ενιδου ecce ιδου ecce εμιδου en *H idem M latinis praepositis* ενιδου ecce ιδο^ε^υμιδου ordinis *S corr. Keil* 3 εκειθεν illunde επιθα inde *H M* inde εκιθε επιθα *S* 4 percunctandi *Jeep, Redeteile 278, 2* recusandi ω 5 ινατι ut quid ουχι utrumne ποτερον αρα quamobreu αρατι igitur quid *H M* 6 ecquid *Keil* 8 simul *om. S* 9 ἰσότητος *Keil* ισουτως ω 10 οὕτως ita *om. H M* | ομοιως ueluti καταπερ perinde ωσει ceu *H M* perindees ωσει *S* perinde ac si *Keil* 13 ομοιως ita *H M* | ὥσπερ *Keil* ωστοπερ ω 15 adeo συτω *S* 16 συν σοι tecum μεθεαυτου secum *H M* | μεθ' ἡμῶν *Keil* μεθημα ω 17 mea εμα tua τα σα sua ταυτα *H M, in M* sua ταυτα *postea interposita sunt* 18 μεθ' ἑαυτοῦ μεθ' ἑαυτῶν secum *om. H M* 19 dum age *H* 20 ʃω· σηαι (heu above) *H* heu ʃω ωη (αι above) *M* heus ω ai ωη *S corr. Keil* | respondendi heu ηευ *H M* ειθε εθε ω 21 ne μή *Keil* εμη ω | neve *S* neque *H M*

p. 411. 412 K.

XLI. Figura in adverbiis, sicut in omnibus partibus orationis, aut simplex <est>, ut iuste, aut composita, ut
2 iniuste. comparationem recipiunt adverbia, quotiens appellationes unde transeunt comparantur, ut docte doctius
3 doctissime, quod est doctus doctior doctissimus. recipiunt et deminutionem, ut meliuscule. adverbiis omnibus praepositio separatim adiungi non debet.

XLII. Omnia adverbia quae fiunt ex appellationibus a secundae tertiaeque declinationis nominibus sumuntur,
2 ut a lepido lepide et a suavi suaviter. adverbia inveniuntur per e productam, ubi genetivus in i desinit; cum vero per is effertur, tunc etiam per ter, ut mirus <miri>
3 mire, <prudens> prudentis prudenter. excipiuntur a secundo ordine haec, quae non servant formam, sed confundunt rationem, bonus et malus per e correptam bene et male; item a tertio ordine facilis vilis impunis repens;
4 haec enim facile vile impune repente faciunt. [sequitur] solent aliqui quaerere, certe an certo, quod nihil referre existimo. etenim ratio exigit certe, vocalitas vero certo:
5 illud igitur erit rationis, hoc vocalitatis. illud vero est vitiosum, quod multi dicunt, largiter duriter, ignorantes rationem et nitentes auctoritate, cum et illi auctores, qui semel largiter ac duriter dixerunt, saepius large et dure
6 dixerint. sed nec hoc te <debet> praeterire, || quod nec

---

2 est *e Char. add. Keil* | compositum *S* conposita *Char.* 3 appellationi *S* appellationes *Char.* 5 quod *S* quia *Char.* 6 diminutionem *S* 7 adiungi *S* adici *Char.* 11 genetivus *Keil* genus *S* 12 miri, prudens *add. Keil* 17 sequitur *secl. Keil* sequius *vel* sequiter *Hagen* 19 vero *Keil* urō *S* uitiorum *S corr. Keil* 22 auctoritati *S corr. Keil* 24 debet *add. Keil* | quod difficilis quamquam sit comp̄ nec facilis forsitan nec difficilis rationē sequitur sed utrumque diffundit *S corr. Keil*

p. 412 K.

difficilis, quamquam sit compositum a facilis, rationem sequitur, sed utrumque confundit. et pro difficiliter dicimus difficulter. similiter et audax audacter, non audaciter.

XLIII. Sunt alia adverbia qualitatis, quae neque per e neque per ter efferuntur, sed per us, ὡς θεμελιόθεν ut funditus, οὐρανόθεν caelitus, ἀνθρωπόθεν humanitus, ῥιζόθεν stirpitus, ὀδάξ mordicus. item sunt quae in im ac 2
tim terminantur, ut πληκτικῶς caesim, συνεχῶς continuatim, ἁρπαγηδόν raptim, τροχαλῶς cursim, ἐσφιγμένως strictim, ἀγεληδόν gregatim, κεχωρισμένως separatim, ἰδίᾳ privatim, ἐκ μέρους partim, κατὰ προχώρησιν ἠρέμα pedetemptim, ἐκ τοῦ πρὸς ὀλίγον paulatim, κατὰ λεπτόν minutim, ἠρέμα λάθρᾳ sensim, κλεψιμαίως furtim, ἐπίτηδες deditim, δρεπτικῶς carptim, κατὰ ἄκρον summatim, εὐθέως statim, πανταχοῦ passim, ἐξαιρέτως praesertim, ἀμοιβηδόν vicissim. item
sunt quae in o terminantur, ut ἐπίτηδες consulto, ἀσφαλῶς 3
tuto, λάθρᾳ clanculo clandestino, διστακτικῶς dubio, πλαστῶς ψευδῶς falso, μάτην supervacuo, ταχέως cito, κατ' ἰδίαν secreto, διστιχῶς bipertito, τριστιχῶς tripertito, τετραστιχῶς τετραμερῶς quadripertito, τυχηρῶς fortuito, ἀορίστως ἀπεράντως infinito, εὐθέως continuo, πρώτως primo, προσδε-

4 alia *om.* *H M* | neque per—sed *om.* *H M* 5 per ter *Keil* per te *S* per us efferuntur *H M* 7 stirpitus *Keil* stripitus ω | ὀδάξ *Keil* δραξ ω | mordicus *Keil* morditus ω | item *om.* *H M* | et tim fiñ *H M* in sim ac tim terminantur *Hagen*, ac tim *secl.* *Keil* 8 caesim *Keil* cessim ω 9 partim *S* raptim *H M* 11 κατὰ προχώρησιν ἠρέμα *Hagen* κατα προλλευρεσιν ημαλλα *H* κατα προςμεγρεσιν ηαμα (αμμα *M*) *M S* 12 ἠρέμα λάθρα *Keil* ηεμαλατρα ω 13 κλεψιμεος ω *corr.* *Keil* | deditim *Keil* deiutim *H M* deuitim *S* | carptim *Keil* carpatim ω 15 item *om.* *H M* 16 ut *om.* *H M* 17 dubio *Keil* dubito ω 18 superuacuo *H M* superuituo *S* 19 διστιχῶς *Keil* διχιδως ω | τετραστιχιδως quadripertito τετραμερως quadripertito ω *(praepositis latinis S)*

δοκημένως opinato, δηλαδή profecto, μεγάλως magno, σπανίως
raro, δικαίως ἀξίως merito, ἀναξίως inmerito, ἀμελῶς otio,
4 πυκνῶς crebro, παντελῶς omnino, αὐθαιρέτως ultro. item
sunt quae in am terminantur, ut λάθρα clam, μάτην nequiquam, φανερῶς palam, ἐξ ἐναντίας obviam, διχῶς bifariam,
τριχῶς trifariam, τετραχῶς quadrifariam, πολλαχῶς multi-
5 fariam, φανερῶς coram, προπετῶς ἄλλως perperam. sunt
quae in u terminantur, ut τῷ λέγεσθαι dictu, τῷ γενέσθαι
6 factu. item sunt quae in a terminantur, ut μάτην frusta,
7 ⟨ἐπίτηδες dedita⟩, ἀδίκως iniuria. sunt alia in e ⟨vel ter
sine⟩ prototypo, velut προπετῶς temere, πολυτελῶς abunde,
8 δικαίως iure, ἐν τῷ αὐτῷ obiter. item haec adverbia πρωτότυπον non habent, velut post posterius postremum, supra || superius supremum, infra inferius infime, ⟨prope⟩ propius proxime, extra exterius extremo, ultra ulterius ultimo, citra citerius citime. penes et penitus non habent ex se comparativa nec superlativa, ut supra scripta adverbia.

XLIII 8. *cf. Diom. 408, 4 sqq.*

---

1 opinato *Keil* ornato ω 2 iusto *inter* δικαίως *et* ἀξίως *H M* | immerito *H* | ocio *H* 3 αὐθαιρέτως *Keil* αυταυρεθως ω | item in am λαδρα clam *H* item in am clam λαθρα *M* 4 nequiquam ματην (ματειν *H*) deiutam επιτηδες palam ω dedita ἐπίτηδες *Hagen infra posuit* 7 perperam ram *H* | sunt quae *om. H M* 8 ut *om. H M* 9 item sunt quae *om. H M* | ut *om. H M* 10 ἐπίτηδες dedita *huc transposuit Hagen* | sunt alia *om. H M* | vel ter sine *add. Keil* 11 prototypo velut *Keil om. H M* | πρωτοτυπου uū *S* προπετῶς *Keil* προποτως ω 12 ἐν τῷ αὐτῷ obiter *om. H M* 13 velut *Keil* uum *S* 14 prope *add. Keil*

p. 413 K.

DE PRAEPOSITIONE

XLIIII. Praepositio est pars orationis, quae prae-
posita alii parti orationis significationem eius immutat
aut implet aut simplicem servat, ut inscribo. praeposi- 2
tionum aliae semper componuntur cum aliis partibus ora-
tionis, ita ut ⟨in⟩ unitatem veniant neque umquam se-
paratim dicantur. sunt autem hae, con co re di dis am
se, ut conplector coarguor resero diduco discurro amplector
secedo. aliae sic separantur, ut numquam in unitatem 3
veniant cum aliis partibus orationis, ut apud penes.
aliae et coniunguntur et separantur, ut sub ex in de
pro ab.

XLV. Sunt praepositiones quae accusativo casui serviunt, ut πρός ad, παρά apud, πρό ante, κατέναντι contra adversum, περί circa, ἐντός cis, ἐντός citra, περί circum, περί circiter, περί erga, ἐκτός extra, ἐντός intra, μεταξύ inter, ἐγγύς ἐντός iuxta, ὑποκάτω infra, κατά in, διά ob, μετά post, διά propter, ἐγγύς prope, ὀπίσω ὄπισθεν pone, παρεκτός praeter, ἐντός penes, διά per, ὑπό subter subtus

XLIIII. *Char. 230, 3—32 Diom. 411, 14—415, 11, cf. Comin. 94—101*

2 praeposita aliqua parte *S* alii parti *Keil Char.* **3** immutat aut implet aut *Keil* imitat atque impleta in *S* inmutat aut simplicem servat *Char.* **6** in *add. Keil* **7** am *Keil* an *S* **9** numquam *Keil* umquam *S* **10** aliis participiis ut *S corr. Keil* **11** coniunguntur *Keil* continentur *S* **13** Praepositiones quae accusatiuo casui seruiunt hae sunt *H M* sunt praepositiones quae accusatiuo casui tantum seruiant *S*
contra aduersu
14 πρό *Keil* προτου ω | κατεναντι *H* κατεναντι adūsū, *ante* κατεναντι *adscr.* contra *M* adversum *om. S* adversum κατέναντι contra κατέναντι *Keil*
ci
15 ἐντός *ante* citra *Keil* εκτος ω extra *M* **17** ἐντός *post* ἐγγύς *om. H M*
sub_
19 υπο. κατα Secđ subt̄ subt' *M* (*similiter H*)

sub, κατά secundum, ἐπάνω super, ὑπέρ supra, πέραν trans,
2 μέχρις usque, ὑπέρ ultra. sunt praepositiones quae ablativo
casui serviunt, ut ἀπό a, ἀπό ab abs, μετά cum, ἐπί coram,
περί de, ἐκ ἀπό ex, ἐν in, ὑπέρ pro, διά prae, ἄνευ χωρίς sine,
3 περί super, ὑπό sub, μέχρι tenus; utriusque casus, in sub
super subter, ut πρὸς Σακέρδωτα ad Sacerdotem, πρὸ τοῦ
βήματος ante tribunal, περὶ τὴν σχολήν circa scholam,
περὶ τὰ τείχη circum muros, ἐντὸς Ῥήνου cis Renum, κατέ-
ναντι τοῦ Τιβέρεως contra Tiberim, ἐντὸς ὅρου citra ter-
minum, περὶ τὰ τέκνα erga filios, ἐκτὸς πόλεως extra civi-
tatem, ἐντὸς τειχῶν intra muros, μεταξὺ φίλων inter amicos,
ἐγγὺς τῆς || βασιλικῆς iuxta basilicam, ὑπὸ τῇ πόλει infra
muros, κατὰ πατροκτόνου in parricidam, διὰ τὴν ὀργήν ob
iram, μετὰ χρόνον post tempus, δι' ἐκεῖνον propter illum,
ὀπίσω ἐκείνου pone illum, παρεκτὸς ἐμοῦ praeter me, ὑπὸ τὴν
κλίνην subtus lectum, ὑπὸ σκιάν sub umbram, ἐπάνω ἐπὶ τοῦ
βουνοῦ super collem, ὑπὲρ τὴν τύχην supra fortunam, πέραν
τοῦ Τιβέρεως trans Tiberim, μέχρι θαλάσσης usque ad mare,
4 ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν ultra aetatem; ablativi casus sunt, διὰ
τοῦ πολέμου prae bello, χωρὶς τοῦ παιδός sine puero, μέχρι
5 ἥβης tenus pube; communes, κατὰ πατροκτόνου in parrici-
dam, ἐν ἀγρῷ in agro, εἰς ἀγρόν in agrum, περὶ Πριάμου
super Priamo, ἐπάνω βουνοῦ super collem, ὑπὸ τῇ στέγῃ

---

1 πέραν—2 quae *om. H M* 2 ablatiuo seruiunt *H M* 3 ut *om. H M* 4 ἐκ ἀπό *Keil* καπο ω | ἄνευ *Keil* ανχυ *H* ανσυ *M S* 6 subter *om. S* | ut *om. H M* | προσακερδοτα ω *corr. Keil* 7 scholam *Keil* scolam ω 9 ἐντὸς ὅρου *Keil* εκτος ορου ω 11 τειχως *H* τηχως (ει *supra*) *M* 12 γυςτηβασιλικης ω *corr. Keil* 13 πατροκτόνου *Keil* προσκοπη ω δια τη οργε ω *corr. Keil* 18 τοῦ Τιβέρεως *Keil* την τυβερην *H M om. S* | usque mare *H M* 19 casus sunt *om. S* | διὰ τὸν πόλεμον *Hagen* 20 παιαδος *S* παιδιου *H M* 21 in parricidam *om. H* communis in parcidam *S* [in parridam κατὰ πατροκτόνου] *Keil cf. Comin. 97* 23 τῇ στέγῃ *Keil* τῆστῆ *S* τῆστη (*rasura supra* η) *M* τῃστη *H*

p. 414. K.

sub tecto, ὑπὸ τὴν σκιάν sub umbram. verbis autem ap- 6
tantur hae, ἀπό as aspellere, διά di diducere, διά dis disicere,
σύν co coemere, μετά con convertere, διά se secernere, μετά
re revocare. inter eas quae accentu mutato in adverbia 7
cadunt hae sunt, infra intra supra ultra citra circa iuxta contra subtus coram ante post.

XLVI. In praepositio significat modo id quod est valde et vim verbi cui praeponitur auget, ut increpuit insonuit: Vergilius

Turnus ut infractos adverso Marte Latinos.

modo significat idem quod non et vim verbi imminuit, ut
invalidus. ponitur et pro eo quod est inter, ut 2

Penthesilea furens mediisque in milibus ardet

⟨et⟩

aut Capyn aut celsis in puppibus arma Caici.

ponitur et pro adversus, ut 3

quid meus Aeneas in te committere tantum

et

ipse deos in Dardana suscitat arma.

ponitur et pro modo qualitatis, ut 4

quem pellis aenis
⟨in plumam⟩ squamis auro conserta tegebat ||

10 *Verg. Aen. XII 1* 13 *Verg. Aen. I 491* 15 *Verg. Aen. I 183* 17 *Verg. Aen. I 231* 19 *Verg. Aen. II 618* 21 *Verg. Aen. XI 770*

1 autem *om. HM* 2 hae *om. HM* aptant haec *S* | δι δια di diducere δια δις distraho σο συν con conuertere *HM* dissicere *S* 4 eas *Keil* ea *S* 5 supra *Keil* subtra *S* 8 inerupit *S* 9 Virgilius *S* ut Vergilius *Diom.* 10 auerto *S* 11 inminuit cui praeponitur *Diom.* 12 invalidus infirmus *Diom.* | ponitur *Diom.* preponitur *S* 13 ut Penthesilea *Keil* ut in penthesilea *S* 14 et *e Diom. add. Keil* 16 ponitur *om. Diom.* | adversus, ut in parricidam, in tyrannum, ut Vergilius *Diom.* 20 ponitur *om. Diom.* 22 in plumam *add. Keil* | tegebat res atque huius in faciem *S corr. Keil*

p. 415 K.

et

atque huic in faciem soror ut conserva Metisci.

5 interdum et pro particula supervacua, ut

nosco crines incanaque menta
regis Romani.

6 interdum qualitatem habet ad peius deteriusque tendentem, ut

quam semel informem vasto vidisse sub antro Scyllam;

non enim nullius formae significat, sed malae formae et
7 quae vulgo dicitur deformis. item

et Pyrgi veteres intempestaeque Graviscae.

nam et hic non nullius, sed malae tempestatis dicuntur
8 Graviscae. ponitur ⟨et⟩ pro qualitate ordinativa, ⟨ut⟩ cum dicimus 'opus in dies crescit', ut Vergilius

inque dies avide surgens caput altius effert.

9 ponitur et pro spatio temporali, cum significat usque adhuc, ⟨ut cum dicimus 'a mane in noctem', ut apud Vergilium

felix si protinus illum
aequasset nocti ludum in lucemque tulisset.

10 ponitur et pro praepositione pro⟩, ut cum dicimus 'hoc munus in magno habeo' ut Vergilius

quem Thracius olim
Anchisae genitori in magno numere Cisseus,

---

2 *Verg. Aen. XII 623* 4 *Verg. Aen. VI 809* 8 *Verg. Aen. III 431* 11 *Verg. Aen. X 184* 15 *Verg. Georg. III 553* 18 *Verg. Aen. IX 337* 22 *Verg. Aen. V 536*

---

6 habent *S* habet *Diom.* | deteriusve *Diom.* | tendentem *Keil* fendentem *S* pendentem *codd. Diom.* 8 scillam *S* 10 item apud Vergilium *Diom.* 11 it et pur sine teres intempesteque gauiste (*corr.* grauiste) *S* 13 et, ut *add. Keil e Diom.* 14 Virgilius *S* Vergilius *Diom.* 17 ut cum dicimus—pro praepositione pro *addidi ex Diom. cf. Comin. 99* 21 uirgilius ut *S* ut Vergilius *Diom.* 22 tratius *S*

et Sallustius in I historiarum '<*ut*> *et facta in gloria numeret et, si liceat, avidius fecerit*'.

XLVII. Sub praepositio significat modo supra, ut

ter flamma ad summum tecti subiecta reluxit

et

corpora saltu
subiciunt in equos,

id est supra iaciunt; modo infra, ut 2

caudamque remulcens
subiecit pavitantem <*utero*> *silvasque petivit,*

et

pedibusque rotarum
subiciunt lapsus.

significat et propter, ut 3

quo deinde sub ipso
ecce volat.

ponitur et pro in, ut || 4

namque sub ingenti lustrat dum singula templo,

id est in templo.

XLVIII. Super praepositio modo ponitur pro de, ut

multa super Priamo rogitans, super Hectore multa

---

1 *Sallust. Histor. Rel. I 55, 19 Maurenbr.* 4 *Verg. Georg IV 385* 6 *Verg. Aen. XII 287* 9 *Verg. Aen. XI 812* 12 *Verg. Aen. II 235* 15 *Verg. Aen. V 323* 18 *Verg. Aen. I 453* 21 *Verg. Aen. I 750*

---

1 historiam *S* historiarum *Diom.* | ut *addidi e Diom.* 4 teř *S* 6 saltus *S* 8 iaciunt *Diom.* iasoni *S* 9 cadamque *S* 10 subiectit *S* | utero *add. Keil* 11 et *S* item *Diom.* 14 significat *Diom.* ignes *corr.* signis *S* | et *om. Diom.* | propter *S* prope *Diom.* 15 quo] quod *S* 17 pro praepositione in *Diom,*

p. 416 K.

et

haec super arvorum ⟨cultu⟩ pecorumque canebam;

2 modo et pro ⟨praepositione⟩ pro, ⟨ut⟩

nec super ipse sua molitur laude laborem

et

nil super imperio moveor.

3 et pro insuper et amplius, ut

cui neque apud Danaos usquam locus, et super ipsi
Dardanidae infensi poenas cum sanguine poscunt,

item

ecce super maesti magna Diomedis ab urbe
legati responsa ferunt;

4 et pro desuper, ut

haec super e vallo prospectant omnia Troes

et

superque inmane baratrum
cernatur.

5 et pro superest, ut

ille autem, neque ⟨enim⟩ fuga iam super ulla pericli

et

o mihi sola mei super Astyanactis imago.

6 interdum et ultra significat, ut

super et Garamantas et Indos
proferet imperium.

---

2 *Verg. Georg. IV 559* **4** *Verg. Aen. IV 233* **6** *Verg. Aen. X 42* **8** *Verg, Aen. II 71* **11** *Verg. Aen. XI 226* **14** *Verg. Aen. IX 168* **16** *Verg. Aen. VIII 245* **19** *Verg. Aen. VIII 251* **21** *Verg. Aen. III 489* **23** *Verg. Aen. VI 794*

---

2 cultu *add. Keil* **3** praepositione *addidi ex Diom.* | ut *add. Keil e Diom.* **7** ponitur et pro insuper *Diom.* **8** cui] tui *S* **9** infensi] in se si *S* **11** magni *Diom.* **13** de sub *S* desuper *Diom.* **14** ualle *S* **16** baratrum] paratum *S* **19** enim *add. Keil* **24** proferret *S*

XLVIIII. Pro praepositio significat porro, ut cum profundum dicimus pelagus, cum porro fundus sit, ut

hinc altas cautes proiectaque saxa Pachyni radimus.

significat et ante, ut 2

soli pro portis Messapus et acer Atinas
sustentant aciem. ||

item prodere modo ante dare significat, ut prodere patriam 3
dicitur, modo porro dare et propagare, ⟨ut⟩

Italiam regeret, genus alto a sanguine Teucri—proderet.

et pro praepositione in, ⟨ut⟩ pro rostris, pro tribunali, ut 4

hirsutumque supercilium promissaque barba

id est immissa. ⟨et pro eo quod est ἀντί apud Graecos, ut 5
cum dicimus cervam pro Iphigenia et

pro dulci Ascanio veniat⟩

et pro eo quod est ὑπέρ, ⟨ut⟩ 6

unum illud tibi, nate dea, proque omnibus unum
praedicam.

L. Ab et ex praepositiones si sequens verbum a vocali incipiat, integrae efferuntur, ut * ex oppido; si consonantes sequantur, extremam litteram perdunt, ut * e foro; similiter, si vocalis sequatur consonantium loco

---

3 *Verg. Aen. III 699* 5 *Verg. Aen. XII 661* 9 *Verg. Aen. IV 230* 11 *Verg. Bucol 8, 34* 14 *Verg. Aen. I 659* 16 *Verg. Aen. III 435*

---

3 hinc altas] incultas *S* 5 soli pro portis] spolia propositis *S* 7 ideo *S* item *Diom.* | significat ut *Diom.* significatur *S* 8 dicitur proditor *Diom.* | pro *S* porro *Diom.* 10 ut *e Diom. add. Keil* et pro prae in postris *S corr. Keil* modo pro in praepositione, ut cum dicimus pro rostris *Diom.* ut apud Vergilium *Diom.* 11 hirsutumque] ite utcumque *S* | barba] uerba *S* 12 et pro eo—veniat *addidi ex Diom.* 15 ut *add. Keil e Diom.* 18 ex et ab *Diom.* 19 integre *Diom.* | ex oppido ab illo *Diom.* 21 e foro *Usener* efero *S* e foro a Marco *Diom.* | consonantis *Diom.*

2 posita, ut * e via. hae autem non unum idem<que significant. nec enim unum, est 'a theatro venio' et 'ex theatro'. nam qui dicit a theatro se venire, non ex ipso theatro, sed e loco qui est theatro proximus se venire significat; 3 qui vero ex theatro, ex ipso theatro significat. his praepositionibus pares contraria potestate sunt ad et in, quae et ipsae non unum idemque significant, quia in forum ire est in ipsum forum intrare, ad forum autem ire, 4 in locum foro proximum. similiter ad tribunal venit litigator, in tribunal vero praeses aut iudex.

DE CONIVNCTIONE

LI. Coniunctio est pars orationis nectens ordinansque sententiam. coniunctioni accidunt figura ordo potestas. figura est qua apparet, utrum simplex sit, ut quidem, an composita, ut equidem; ordo quo apparet quae praeponi tantum possit, ut nam, quae subiungi, ut que, 2 <quae> praeponi et subiungi, ut et. potestas coniunctionum in VI species dividitur: sunt enim copulativae, causales, 3 ratiocinativae, repletivae, disiunctivae, dubitandi. || συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοί εἰσιν copulativae coniunctiones sunt hae,

LI—LX. *Char. 224, 23 — 229, 2* *Diom. 392, 1 — 395, 10, 417, 1—418, 32 cf. Comin. 101*

1 e via] a Junone, e virtute, a vino *Diom.* | que—unum *add. Usener* | non idem unumque *Diom.* **2** nec enim unum idemque *Keil* venire *Diom.* **3** se venire *om. Diom.* **4** proximus theatro *Diom.* se venire significat *om. Diom.* **5** ex ipso venit theatro *Diom.* **6** pares *om. Diom.* | potestate *Diom.* potestatem *S* **10** praeses *S* praetor *Diom. Usener* **14** quae apparet an simplex est *S corr. Keil* **15** ordo est *Char.* **17** quae *add. Keil e Char.* ut etiam *Char.* **19** rationatiuae *S corr. Keil* **20** συνδεσμοί εἰσιν *om. S* | hae *om. H M*

p. 418 K.

καί ac, τέ que, καί atque, ἤδη porro, μέν quidem, προσέτι
δέ quoque, καί etiam, ἀλλά at sed, δέ autem, δέ vero, τοῦτο
δέ id porro, ἔγωγε equidem; αἰτιολογικοί causales, γάρ nam 4
γάρ enim, ἐπειδή quoniam, ἐπεί quia, διὰ τοῦτο eo, ὅτι καθ'
ὅτι quod, διά τοῦτο ideo, οὖν ergo, διά τοῦτο idcirco, χάριν
gratia, ἕνεκεν causa, ἀλλά verum; συλλογιστικοί ratiocina- 5
tivae, ἐπειδή quatenus, τοιγαροῦν itaque, διό quapropter,
τοίνυν οὖν quocirca ergo, ἐπεί quoniam, τοιγάρ igitur, διὰ τί
quare, ἐπεί quoniamquidem, διὰ τοῦτο ideoque, εἴ τι siqui-
dem, ὁπότε quandoquidem; ἀναπληρωματικοί repletivae, κἄν 6
saltem, ὅμως tamen, πρὸς ἐπὶ τούτοις adeo, δὴ ἄρα tandem;
διαζευκτικοί disiunctivae, οὔτε neque, οὔτε nec, ἄρα ne, ἤ 7
aut, μήτε neu, ἤ vel, μήτε neve, ἤ an, ἤ ve; διστακτικοί
dubitandi, ἐάν si, εἰ μή nisi, εἴτε seu sive. sunt et quae 8
vix aptantur finitivae speciei, velut καί τοι γε, εἰ καὶ τὰ
μάλιστα quamquam, ἐπειδή quatenus, ἕως, ἕως που dum, εἰ
si, εἰ μή nisi, εἰ καί tametsi, ὡς ὅπως ut, ὅτε cum, μετὰ τό
postquam, πρίν antequam; εὐκτικῆς ὄψεως optativae speciei, 9
ἵνα μή utinam ne, εἴθε utinam, ὤφελον velim, μόνον dum-
modo, κἄν licet, μέχρι donec, πρὶν ἤ antequam, μετὰ τό

---

1 και. τε. τε και et que ac atque ast *HM* ηδη μεν porro quidem προςετι δε quoque (ẹṭịạṃ *ante* quoque *M*) και αλλα ac. etiam sed *HM* ac sed αλλα *S corr. Keil* **4** quoniam quidem επιδε (επειδε *H*) επιδε quippe quod eo διατουτο quin etiam οτικαθοτι *HM* **6** rationatiuae ω *corr. Keil* **8** τοιγάρ *Keil* τοιγ ω **9** διατοιουτο *S* διατοιτουτο *HM corr. Keil* | siquidem *Keil* si qui ω **10** σαν. ταμεν (saltem *supra*) ομως porro *H* saltem σαν ΤαΜΕΝ porro ο μως *M* saltim σαν ΤΑΜΕ̄ ομως *S corr. Keil* **11** ἐπί *Keil* ενι ω **13** μετε μη neu uel neu η η an ue *HM* Mete uel neu μη an η ue η *S corr. Keil* **14** sunt—velut *om. HM* **16** επειδε. εως quatenus dum ει εως που *si ei* ει μη nisi *HM* dum εως si ei εως που nisi ει μη *S corr. Keil* **17** tametsi *Keil* tam̄ etsi ω **19** utinam ne *Keil* utinane ω | dummodo *Keil* dummo ω **20** antequam (a *supra*) *S*

10 postquam, μέχρι dum; ὑποζευκτικοί subiunctivae, si, ante-
quam, ἄχρι donec, μάλιστα quamvis, dummodo licet, ἡνίκα
11 ὁπότε cum, dum, postquam, πρὶν ἤ priusquam. ⟨est⟩ et
hypodigmaticum οἷον veluti et homoematicum adverbium
ὡς ut ὥσπερ sicut.

LII. Nunc dicemus quae coniunctio cui qualitati
iungatur. cum iungitur modo finitivis, modo subiunctivis,
ut cum dico, cum dicebam, cum dicam, cum dicerem. sed
2 interest utrum finitivis an subiunctivis iungatur. ⟨fini-
tivis enim iungitur⟩, quotiens ad id tempus quo agebam
refertur, ut apud Vergilium ||

cum venit, aulaeis iam se regina superbis
aurea composuit sponda,

id est 'ipso tempore quo venit se regina composuit'; et
apud Ciceronem '*tantum profeci, cum te ⟨a⟩ consulatu*
3 *reppuli*', id est 'ipso tempore quo reppuli profeci'. sic
quoque et futuro coniungitur finitivorum, ⟨ut⟩

cum dabit amplexus atque oscula dulcia figet,

4 id est 'ipso tempore quo dabit amplexus et figet oscula'.
sic et Cicero '*an cum bello vastabitur Italia, vexabuntur*

---

12 *Verg. Aen. I 697* 15 *Cic. Catil. I 10, 27* 18 *Verg. Aen. I 687* 20 *Cic. Catil. I 11, 29*

---

1 subiunctivae si antequam *om. HM* 2 ηνικα dūmo οποτε licet η και an et υποδιγματικοι *HM* 3 priusquam αν η et και ypodigmatici *S corr. Keil* 4 οιον ueluti ομοεματικονως ut ωσπερ sicut και τουγε quamquam *HM* ueluti ut οιον *S* 5 ut ως ωσπερ *S* 7 iungatur *Char.* iungitur *S* 8 dicebam *Char. Diom.* dicebat *S* 9 finitivis enim iungitur *e Char. et Diom. add. Keil* 10 agebam *Char. Diom.* agebat *S* 11 *de iis quae post* refertur *omissa sunt cf. Comin. 104* Virgilium *S* 14 tempore ipso *Char. Diom.* 15 a *addidi e Char. et Diom.* 17 iungitur *Char. Diom.* | ut apud Vergilium *Char. Diom.* ut *add. Keil* 20 sic et *Char. Diom.* licet cum *S*

p. 419 K.

urbes, tecta ardebunt, tum te non existimas? significat enim se ipso tempore invidia conflagraturum, quo vastabitur Italia, vexabuntur urbes, tecta ardebunt. hoc pacto iungitur finitivis; subiunctivis autem, <cum> post factum 5
aliquid significat, ut apud Ciceronem '*cum ille homo audacissimus conscientia convictus reticuisset, patefeci*'. nam primum Catilina tacuit, et tunc Cicero patefecit.

LIII. Si modo finitivis, modo subiunctivis iungitur; finitivis hoc modo, quotiens res facta significatur, ut apud Ciceronem '*si inlustrantur, si erumpunt omnia.*' nec enim dubitat, si inlustrentur, sed, quia inlustrantur, suadet ut Catilina mutet mentem. item Terentius in Hecyra 2

hoc mihi unum e plurimis miseriis reliquum fuerat malum,
si puerum ut tollam cogit.

sic quoque et perfecto iungitur, ut apud Vergilium 3

si potuit manes arcessere coniugis Orpheus,

affirmat enim potuisse. item apud Ciceronem '*quid? si haec, non dico maiora fuerunt in Clodio quam in Milone*'. subiunctivis vero iungitur, quotiens condicionalis et in- 4

---

5 *Cic. Catil. II 6, 13* **10** *Cic. Catil. I 3, 6* **13** *Terent. Hec. 570* **17** *Verg. Aen. VI 119* **18** *Cic. Mil. 13, 35*

---

1 existimas *Char. Diom.* existimat *S* **2** se *om. Char. Diom.* | esse invidia conflagraturum *Char.* invidia esse conflagraturum *Diom. cf. Comin. 104* | vastabitur *Char. Diom.* uastabat *S* **3** uexabantur *corr.* —buntur *S* **4** autem *S* vero *Char. Diom.* | cum *Char. Diom. add. Keil* **5** aliquid perfectum *Diom. de iis quae post* significat *omissa sunt cf. Comin. 104* **6** convictu *S* **7** patillina *S* **9** res factas significat *Char.* **10** si erumpunt] scerumpunt *S* | nec—suadet ut *desunt in Char. codd.* **11** si *S* an *Diom.* | inlustrantur *corr.* inlustrentur *S* **12** item—cogit *om. Char. Diom.* | Terrentius in ecyra *S corr. Keil* **13** e plurimis et plurimis *S* **16** et perfecto *Char. Diom.* inperfecto *S* | Virgilium *S* **17** accersere *Char.* **18** item *S* et *Char.* **19** cludio *S* **20** conditionalis *S* condicionalis *Char. Diom.*

certus est sermo, velut si faciam, si facerem. qui enim
5 sic loquitur, nihil factum interim declarat. sed Terentius hanc regulam non est secutus; nam de condicionali sermone finitivo verbo usus est, ut in Hecyra *'si facies, reprimam me, ne aegre quicquam audias'*; pro enim 'si feceris' 'si facies' dixit; idem in eadem *'quod ⟨si⟩ perficio, ⟨non⟩ paenitet me famae'* et ||

senex si quaeret me, modo isse dicito
ad portum,

pro 'si quaesiverit'.

LIIII. Dum iungitur finitivis, velut dum venio. quotiens vero pro eo quod est dummodo ponitur, subiunctiva recipit. alii vero dixerunt quod magis optativa, ut apud Vergilium *'dum conderet urbem'*, ⟨id est⟩ 'dummodo con-
2 deret urbem'. etiam si alius praegreditur sermo declinationis, ad illum reformatur, velut 'petebas ⟨ut⟩, dum
3 venires, facerem'. sic quoque recipit subiunctiva. Donec iungitur subiunctivis, velut donec veniam.

LV. Num, si praepositum fuerit illi aliud verbum finitivum, recipit subiunctiva, ut Cicero *'interrogari num*

---

4 *Ter. Hec. 765* **6** *Ter. Hec. 775* **8** *Ter. Hec. 76* **14** *Verg. Aen. I 5* **20** *Cic. Catil. II 6, 13*

---

1 sermo est *Char.* | facias *Char. Diom.* faceret *codd. Char.* (faceres *Keil*) faceres *Diom.* **2** sed Terentius—quaesiverit *om. Char. Diom.* **3** conditionali *S corr. Keil* **4** haec cyra *S corr. Keil* **5** audies *S* **6** si, non *add. Keil* **8** dicit *S* **13** alii—optativa *om. Char. Diom.* **14** Virgilium *S* Vergilium *Char. Diom.* | id est *add. Keil e Char. et Diom.* **15** dum etiam *Char. Diom.* | praegreditur *S* praeponitur *Char. Diom.* **16** ad illam *S* ad illum *Char. Diom.* | ut *add. Keil* **17** uenissem facere *S* venires facerem *Char. Diom.* | sic *Char. Diom.* si *S* subiunctatiua *S* subiunctiva *Char. Diom.* **20** Cicero *om. Char.*

p. 420 K.

dubitaret eo proficisci', ut sit species relativa. fere enim 2
praeposito finitivo verbo parti orationis coniunctivae sub-
iungitur species subiunctiva, velut 'nescio quare venerit',
'nescio cur dixerit' et cetera similiter [pariter vero fini-
tiva], ut apud Ciceronem '*credo vos mirari quid sit, quod
ego potissimum surrexerim*'; quamquam idem Cicero in 3
eadem aliter enuntiavit, '*nequid metuas, Glaucia, non te
scrutor, si quid forte ferri habuisti*'. aliter vero finitiva, 4
ut apud Terentium '*num aliud me tibi opus est?*' item
quare venisti? quare id fecisti? et similia, quia ⟨non⟩
praeponitur verbum. item quamvis subiunctiva, quamvis 5
feceris; item dummodo venias; item licet venias. quam- 6
quam finitiva, sicut Vergilius

quamquam ⟨animus⟩ meminisse iubet luctuque refugit.

si vero καίτοι γε significat, optativa recipit, ut apud Ci-
ceronem '*quamquam quid ego te invitem?*'

---

5 *Cic. Rosc. Amer. 1, 1* 7 *Cic. Rosc. Amer. 34, 97* 9 *Apud Terentium haec verba non exstant cf. ea quae Keil ad Char. 227, 24 adnotavit* 14 *Verg. Aen. II 12* 16 *Cic. Catil. I 9, 24*

---

quaesivi quid dubitaret *codd. Ciceronis* 1 relativa *Char. Diom.* latina *S* enim semper *Char.* 2 praepositio finitiuo uerbo parte orationis coniuncto subiungitur speciei subiunctiuae *S corr. Keil e Char. et Diom.* 4 pariter—8 habuisti *om. Char.* pariter vero finitiva *secl. Keil, ut ex iis quae infra l. 8 scripta sunt huc illata* 6 in eadem *Char. Diom.* in eodem *S* 7 aliter *corr.* alter *S* | non est quod metuas *Diom.* '*nihil est, Glaucia, quod metuas; non excutio te si quid forte ferri habiusti, non scrutor*' *codd. Ciceronis* 9 terrentium *S* Terentium *Char. Diom.* 10 quia non *Diom.* qui *S* quoniam non *Char.* 11 velut quamvis veneris. item dummodo subiunctiva, velut dummodo venias. item licet subiunctiva, velut *(Keil, om. Neapol.* ut *Paris.)* licet venias *Char.* 13 finitiva recipit *Diom.* | Virgilius *S* 14 iubet *S* horret *Char. Diom.* | laetuque *S* 15 si vero—invitem *om. Char. Diom.*

LVI. Ut recipit finitiva acuto accentu elatum. effertur ⟨autem⟩, quotiens ‖ pro eo accipitur quod est quomodo;
2 quotiens vero pro eo quod est apud Graecos ἵνα, recipit
3 optativa, ut ut faciam. non numquam tamen et accentu acuto elatum recipit subiunctiva, praeposito sane finitivo verbo, more quo supra formam relativam diximus, ut apud Vergilium

infandum, regina, iubes renovare dolorem,
Troianas ut opes et lamentabile regnum
eruerint Danai.

4 utinam recipit optativa, ut utinam veniat; ne accentu acuto imperativa, ut ne fac; quotiens vero gravi accentu pro eo quod est apud Graecos ἵνα μή accipitur, optativa, ut apud Horatium

ne facias quod
Ummidius quidam.

5 non numquam vero, etiamsi accentu acuto efferatur, optativa quoque recipit, ut ne venias, ne scribas. sed interest ⟨inter⟩ hoc et illud quod dicimus ne fac, quod hoc im-

8 *Verg. Aen. II 3* 15 *Hor. Sat. I 1, 94*

1 acuto *Char. Diom.* acutoque *S* 2 autem *Keil e Char. Diom.* | *post* quomodo *add. Char. et Diom.* '*ut apud Ciceronem "ut sustinuit? immo vero ut contempsit!" (Mil. 24, 64) id est quomodo.*' 3 quod est apud grecos inaut recipitur optiua *S* quod est ἵνα apud Graecos recipit optativa *Caar.* quod est apud Graecos ἵνα accipitur optativa recipit *Diom. corr. Keil* 4 et *om. Char.* | acuto accentu *Char.* 6 formari relativa *Char. Diom.* 11 venias *Char.* | item ne *Char. Diom.* | accentu *corr.* accuto *S* acuto accentu *Char. Diom.* accentu elatum imperativa recipit *Diom.* 12 fac *Char. Diom.* facias *S* 13 optativa recipit *Char. Diom.* 14 ut *Char. Diom.* ait *S* 16 ūminus quidem *S* Numidius *Diom.* 17 vero *S Diom.* autem *Char.* | acuto accentu *Char. Diom.* 19 inter *add. Char. Diom.* | diximus *Diom.* | fac *Char. Diom.* facias *S*

peramus, superius suademus. recipit quoque id ipsum ac- 6
centu acuto elatum subiunctiva, quotiens εἰρωνικῶς acci-
pimus pro eo quod est apud Graecos πάνυ γε, scilicet
quotiens rei dubiae et quasi condicionali aptatur, ut apud
Ciceronem '*ne tu, Eruci, accusator esses ridiculus*' et Sal-
lustius '*ne illi corruptis moribus victoriae temperarent*'.
quotiens vero rei aptatur certae, eodem accentu elatum 7
finitiva recipit, ut apud Ciceronem '*ne illi vehementer
errant*', affirmat enim eos vehementer errare.

LVII. Postquam modo finitiva, modo subiunctiva:
finitiva, quotiens iunctum accipitur, ut Vergilius

postquam res Asiae Priamique evertere gentem
inmeritam visum superis,

ut sit 'postquam visum est'. subiunctiva vero, quotiens
secernitur, ut 'post venit quam exclamasset', 'post fecit
quam dixisset'. antequam modo finitivis, modo subiunctivis 2
iungitur; finitivis, ut Vergilius

ante, pudor, quam te violo. ||

LVIII. Ni et nisi subiunctiva ita, ni fecissent et nisi fecissent; quamquam apud Ciceronem non numquam

---

5 *Cic. Rosc. Amer. 18, 50* *Sall. Cat. 11, 7* 8 *Cic. Catil. II 3, 6* 12 *Verg. Aen. III 1* 18 *Verg. Aen. IV 27*

---

1 superius *Char. Diom.* super *S* | *inde a* recipit — 9 errare *ordo sententiarum apud Char. et Diom. alius est* 2 accuto *S* | ironicos *S* εἰρωνικῶς *Char. Diom.* 4 optatur *S* aptatur *Char. Diom.* 5 ciceronem et ueryci *S* | et Sallustius—temperarent *om. Char. Diom.* | Salustius *S* 6 uictoriae (*corr.*—ia) tempore ne quotiens *S* 7 elata *S corr. Keil* 10 subiunctiva recipit *Diom.* 11 iunctum *Char. Diom.* accuto *S* | Virgilius *utroque loco S* 15 et post uenisset, post fecisset *S corr. Keil* 19 fecisset *utroque loco Char.* fecisses *Diom.*

p. 422 K.

finitivis iungitur, tunc maxime, cum parum suspensus et dubius sit sensus, ut apud eundem '*nisi forte maius est patefacere nobis provincias, quo exire possimus, quam providere, ut etiam illi, qui absint, habeant, quo victores revertantur*'.

LVIIII. Et coniunctio id valet quod que; sed hoc differt, quod haec non modo subiungitur, sed etiam praeponitur, modo geminata, ⟨ut⟩

qui foedere certo
et premere et laxas sciret dare iusus habenas;

2 modo simpliciter elata, sed figurata, ut

labitur uncta vadis abies, mirantur et undae,
miratur nemus insuetum;

3 modo interrogativa, ut

et quae tanta fuit Romam tibi causa videndi?

modo indignativa, ⟨ut⟩ '*et quisquam numen adorat?*'

4 modo confirmativa, ⟨ut⟩

et dubitamus adhuc virtutem extendere factis?

5 modo causalis, ⟨ut⟩

et gens illa quidem sumptis non tarda pharetris;

---

2 *Cic. Cat. IV 10, 21* 9 *Verg. Aen. I 62* 12 *Verg. Aen. VIII 91* 15 *Verg. Bucol. 1, 26* 16 *Verg. Aen. I 48* 18 *Verg. Aen. VI 806* 20 *Verg. Georg. II 125*

---

1 finitiuus *S* finitivis *Char.* et finitivo *Diom.* | tum *Char.* | suspensus et *om. Char. Diom.* 2 eundem Ciceronem *Char.* | melius *Char.* 3 nobis *Keil* nouis *S* vobis *Char. Diom. et Bonnens. Monacens. Ciceronis* possitis *Char. Bonnens. Ciceronis* 4 quo adsint *S* qui absunt *Char. codd. Cic. excepto Gudiano qui cum Diom.* absint *exhibet* 6 que sed *Diom.* ipsa *S* 8 geminatur *S codd. Diom.* geminata *Buschius* | ut *ubique addidi e Diom.* 13 nemus nemus *S* 14 rogatiua *S* interrogativa *Diom.* 15 quanta *S* tanta *Diom.* 18 virtutem . . . factis *S et M* γ^2 *b* π *Vergilii Serv.* virtutem . . . vires *Diom. et* γ^1 *Vergilii* virtute . . . viris *PR cm Vergilii*

modo adnutativa et compromissiva, ut 6
dic quibus in terris, et eris mihi magnus Apollo,
tris pateat caeli spatium non amplius ulnas;
modo auctiva pro etiam, ⟨ut⟩ 7
quorum Iphitus ⟨aevo⟩
iam gravior Pelias et vulnere tardus Ulixes;
modo ordinativa, ⟨ut⟩ 8
corpusque lavant frigentis et ungunt;
modo superlativa, ⟨ut⟩
quicquid id est, timeo Danaos et dona ferentes;
modo deminutiva per gradus, ut || 9
felix qui potuit rerum cognoscere causas,
fortunatus et ille deos qui novit agrestes.

LX. Aut coniunctio dubitativam, si geminetur, habet
potestatem. qui enim dicit 'aut librum volo aut pretium', 2
utrumque se ex aequo desiderare significat, ut in illis
aut pelago Danaum insidias suspectaque dona
praecipitare iubet subiectisque urere flammis
aut terebrare cavas uteri et temptare latebras;

---

2 *Verg. Bucol. 3, 104* 5 *Verg. Aen. II 435* 8 *Verg. Aen. VI 219* 10 *Verg. Aen. II 49* 12 *Verg. Georg. II 490. 493* 17 *Verg. Aen. II 36*

---

1 adnotatiua *S* adnutiva *Diom.* adnuntiatiua *Exc. cod. Paris. 7530* adnutativa *Keil* | promissiva *Diom.* 2 appollo *S* 3 ulnis *S* 4 modo actiua proelia quorum effusi iam grauior *S corr. Keil e Diom.* 10 quidquid id est *Diom.* quicquid idem *S* 11 diminutiua *S Diom.* 14 dubitatiuo signo tenetur habet *S corr. Keil e Diom.* 15 qui enim *Diom.* quia *S* 18 iubet *S Nonius* $P^{2}\gamma$ *Vergilii* iubent *Diom. reliqui codd. Verg.*

p. 423 K.

3 aut si semel subicitur, deminutiva est et habet gradum ad inferiora tendentem, ut

incute vim ventis submersasque obrue puppes,
aut age diversas et disice corpora ponto.

nam furens Iuno et irata quod ⟨gravissimum credebat
4 optavit, deinde⟩ quod secundum intulit. ⟨huius⟩ coniunctionis ⟨qualitates sunt multae⟩. modo comminativa est, ⟨cum dicimus 'aut⟩ da mihi, aut rapio', ut

Nymphae, noster amor, Libethrides, aut mihi carmen
quale meo Codro concedite (proxima Phoebi
versibus ille facit), aut si non possumus omnes,
hic arguta sacra pendebit fistula pinu;

5 modo hortativa, ut

aut tu magne ⟨pater⟩ divum miserere

et illud

aut tu, quod superest, infesto fulmine morti,
si mereor, demitte;

6 modo coniunctiva pro et, ⟨ut⟩

molirive moram aut veniendi poscere causas;

7 et pro que, ut '*liquidas presso ter gutture voces corvi aut*

---

3 *Verg. Aen. I 69* **9** *Verg. Bucol. 7, 21* **14** *Verg. Aen. IX 495* **16** *Verg. Aen. V 691* **19** *Verg. Aen. I 414* **20** *Verg. Georg. I 410*

---

1 subiciatur *Diom.* | diminutiva *S Diom.* | gradum habet *Diom.* **2** *post* tendentem *add. Diom.: 'ut cum dicimus "librum volo aut pretium" ut si liber, quem potissimum volo minime reddatur, tum, quod secundum est, vel pretium'* **4** aut auge *S* | dissice *S* **5** gravissimum — deinde *add. Keil e Diom.* **6** scd' *S* | coniunctionis tantum modo *S correxi e Diom.* **7** comminutiua est da mihi *S supplevi e Diom.* **9** nympha *S* **12** hic] hir *S* | pina *S* **14** pater *om. S* **15** ut est dictum et illud *Diom.* **16** aut *S* vel *Diom. codd. Vergilii* | inferto fulmine mortis *S* **17** dimitte *S* **18** ut *addidi* **19** moliri aut *Diom. Vergil.* **20** presso ter] p̄ tendet *S*

quater ingeminant' pro quaterque; modo pro separativa, ⟨ut⟩ 8

aut onera accipiunt venientum aut agmine facto ||
ignavum fucos pecus a praesepibus arcent.

⟨item⟩

aut ante ora deum pinguis spatiatur ad aras,

modo fundit modo spatiatur. ⟨item

semineces volvit multos aut agmina curru
proterit⟩ aut raptas fugientibus ingerit hastas.

⟨DE INTERIECTIONE⟩

LXI. Interiectio est pars orationis significans affectum animi: vario autem affectu movemur; aut enim laetitiam significamus, ut va evax, aut dolorem, ut vae heu, aut ammirationem, ut babae eheu. ex his colligi deinceps alii motus animorum possunt. apex Donati: aut metuentis, 2
ut ei attat, aut optantis, ut o utinam. sed haec Graeci 3
adverbio applicant, quod ideo Latini non faciunt, quia
huiusce modi voces non statim subsequitur verbum. licet 4
autem pro interiectione [τό autem παρενθέσεως] etiam alias

LXI. 1 *Char. 238, 18—22* 2—4 = *Don. 391, 27—392, 3 cf. Jeep, Redeteile 16*

3 *Verg. Georg. IV 167 = Aen. I 434* 6 *Verg. Aen. IV 62* 8 *Verg. Aen. XII 329*

1 ter quaterque *Diom.* separ *S corr. Keil* 2 ut *addidi* 3 accipiuntur aut agmine *S* 5 item *addidi e Diom.* 7 item — proterit *addidi e Diom.* 9 et raptas *Diom. R Vergilii* 10 DE INTERIECTIONE *add. Keil* 11 adfectum *Char.* 12 adfectu *Char.* | enim *Keil* cum *S* nam aut *Char.* | laetitiam animi *Char.* 13 dolorem VAEE HEV aut ammirationem ut ua VAE. PHEV *S corr. Keil* 16 ut ēī attā *S* | sed haec Graeci *S* interiectiones greci *H M* sed haec apud Graecos adverbio adplicantur *Don.*

partes orationis singulas pluresve subponere, ut nefas, pro nefas. accentus in interiectionibus certi esse non possunt, ut fere in aliis vocibus, quas inconditas invenimus.

LXII. Venit mihi in mentem huius rei, pudet me amoris, piget me profectionis, taedet me meretricum, miseret me senis, interest mea haec res, interest mea, refert mea, interest eius et refert illius, interest et refert
2 nostra vestra illorum; egeo victus et victu, patiens sum laboris, doleo vicem tui et tuam, similis sum tui, discrucior animi et animo et animum, amans mei, pertaesum est mihi iniuriae, plenus sum bonorum et bonis, potior huius rei et hac re, veri simile, impleor vini et vino, obliviscor tui et te.

LXIII. Noceo inimico, incommodo viatori, officio insidiatori, medeor languenti (hoc verbum ⟨perfecto caret⟩), blandior patri, ancillor magistro, adulor mulieri, conscius sum facti, patrocinor patriae, convicior debitori, || vitio furi duco, inprecor hosti, ausculto suasori, supplico tibi, moderor militibus, obstrepo dicenti, palpor et palpo equo,

---

LXII—LXVI. *Char. 293, 8—296, 18 Diom. 311, 16—320, 9 de idiomatibus Gr. lat. IV 566, 1—572, 10 K. cf. Comin. 112—125*

---

3 *post* invenimus EXPLICIT *S quod haud scio an ad apicem Donati referendum sit* 6 interest me haec res *M S corr. Keil* 7 referet mea *quod in M S post* veri simile *legitur, huc transtuli* 8 egeo victus et victu *falso huc delatum* 9 discrucior *Keil* discutior *M S* 11 iniuria *M S corr. Keil* | plenus, potior, impleor *falso huc delata sunt* 15 langenti *S* | hoc verbum—caret *om. M* perfecto caret *add. Keil e Diom.* 16 conscius sum facti *falso huc delatum* facto *M S* conscius ⟨mihi⟩ sum facti *Keil* 17 uitium *M S corr. Keil* 18 imprecor *M* 19 moderor militibus *om. M* medeor *S corr. Keil*

p. 425 K.

crisso tibi, praecurro praetori, procuro pugili, geniculor
parenti, genua tibi advolvor, praevaricor reo, supersideo
discipulo, antecello aemulo, consilio tibi sum, studet huic
rei, timeo tibi et de te; detraho tibi, alienus sum tibi, 2
vacat mihi, tempero vino, testimonio est mihi; adversor 3
inimico, subscribo epistolis, intentus studiis, inimicus ne-
glegenti, dicto audiens, invidus bono, malivolus studenti,
habilis virtuti, utilis seni, aptus industriae.

LXIIII. Incipio studium, aggredior hominem, indulgeo
te, experior periculum, periclitor amicum, mereo et mereor
honorem, despicio laticlavium, impedio legentem, ludificor
vaniloquum; veteres et ludificavi; iuvat me, nanciscor 2
occasionem, ludo oratorem, iubeo famulos, invado te et
in te, intueor te et in te, adorior hominem, involo te et
in te, redoleo unguentum, invideo divitem, commeio lectum
et permeio (commixi et permixi), insimulo simulatorem,
animadverto te, criminor directarium, moderor te.

LXV. Inpertio illum hac re, dignor amicum hospitio,
saturo exercitum commeatu, libero te periculo, liberor
molestia, dono praeceptorem auro, tempero me vino, fraudo
creditorem pecuniis, abdico me praetura, cedo tibi gloria, 2

---

1 crisso tibi *om. M* cristo *S corr. Keil* | procuro pugili *om. M* procurro pugillo *S* **2** adulor *S* **3** studet—alienus sum *post* tempero vino *posuit M* **5** testimonium *M S corr. Keil* **8** utilis seni *om. M* sene *S* **9** hominem *Keil* nomen *M S* **11** laticlauum *S* | impedio legentem *om. M* **12** uanilocum *S* | iubat *S* **13** iubeo famulos *om. M* **14** intueor te et in te *om. M* obintueor *S corr. Keil* **15** invideo divitem *om. M* | commeio et permeio lectum *M* **16** commixi-impertio illum hac re *om. M* **19** saturo—vino *om. M* **20** tempero *Diom.* teneo *S*

affìcio illum laetitia, desisto tua consuetudine, labor spe
mea, imbuo malum malis, egredior civitate, degredior
monte, contentus sum uno nummo, orbo uxorem dote, inter-
3 dico ignominiosum foro, exulto victoria, soporo te vino,
dignor a te honore, sustineo me hac re, conplaudo tecum,
gaudeo felicitate, opus est mihi argento, alienus sum cri-
mine, comitor amicis, vaco militia, communico tecum,
4 postulo a te, utor careo fruorve divitiis, nitor hac re, potior
munere, induo te armis, precor a diis, opto a diis, ante-
pono te fide, interdico tibi amicitia mea.

LXVI. Similis sum tui moribus et tibi facie, avello
senis et seni canos, frango servi et servo caput, eruo
mendacis et mendaci oculos, studio tui feci ⟨id est dum
2 studeo tibi, studio tuo feci⟩ id est te studente; discrucior
animi et animo, metu tui et tuo, vicinus sum illius et illi
et amicus sum, fidens sum animi et animo, memini et memor
sum honoris et honorem, ammoneo interfectorem caedis et
3 caedem, obliviscor amicitiae et amicitiam, || expers sum
causae et ⟨causa⟩, ignoro causam; expers sum autem ⟨fundi
4 et⟩ fundo non habeo fundum significat; inpleo sacculum

---

1 consuetudine—dote *om. M*   2 civitatem digredior *S* degredior *Paris.*   4 ignominiosum *MS Paris.* ignominioso *Char. Diom.* interdico ignomimosum foro *post* exulto victoria *M*   4 soporeo *MS*   5 dignor a te honore *om. M*   6 opus est mihi argento *om. M*   6 oriento *S*   7 vaco—postulo a te *om. M* uoco *S*   8 fruor *M* | potior munere *om. M*   9 precor a diis opto a diis *om. M*   10 interdico —13 oculos *om. M*   13 id est—feci *add. Keil e Beda de orth. Gr. l. VII 288, 27*   14 discutior animi. mi. me tu tui et tuo *S* discrucior —amicus sum *om M*   17 ammonco—amicitiam *om. M.*   18 expertus sum causae. Expertus sum fundo id est non habeo fundum *M* expertus sum causae et ignoro causam expertus sum autem fundo *S corr. Keil e Char.*   20 significat *om. M* | sacculum *Char.* sacellum *MS*

p. 426 K.

argenti et argento, egeo victus et victu, potior fructus et fructu, apud antiquos potior hanc rem.

LXVII. Nominativus casus trahit verbum tertiae personae, ut Pompeius in litore Aegypti dicitur occidisse. nominatur inter auctores Caelius. Vergilius Aeneida fecit.
vocativus secundam personam accipit, ut Vergili scribe, 2
Cicero responde. prima persona non eget casu, sed ad- 3
mittit nominativum, ut servio ingenuus. nomina forma 4
participiorum posita genetivo casui iunguntur, ut appetens
pecuniae, Terentius '*fugitans litium*' et Sallustius '*cupientissimus legis*.'
participia vero accusativo copulantur, ut 5
appetens pecuniam, fugiens lites, cupiens legem.

LXVIII. εὐθυμεῖ bono animo est. *βελτίονά σοι κατεγγυῶμαι* meliora tibi spondeo. imaginatur quod cupit; *δικαστήριον συνεκρότησεν* iudicium conflavit; mutua vice. ὀχλῶν ἐμμένεις pergis molestus esse. *κακῶς ὑπονοοῦμαι περὶ ἐκείνου*
male praesumo de illo. ψηφίζεταί μοι suffragatur mihi. 2
ἀντικτυπεῖ, ἀντιλογίζεταί μοι refragatur mihi. μισεῖ τὴν ἀγοραῖον usu forensi abhorret. βίας σου *κατηγορῶ* vis te cri-

LXVIII. *Plurimae harum elocutionum exstant in codice Neapolitano Charisii inde a folio 25r cf. praef.*

10 *Ter. Phorm. 623 Sall. Hist. Rel. V 19 Maurenbr.*

1 egeo victus — potior hanc rem *om. M* **4** Aegypti *Diom.* aegyptios *MS* | occidise nominatiuus *S* **5** nominatur—fecit *om. M* Coelius *Diom.* Caelius *S* | Virgilius *S* **6** Virgili *MS* **8** admittit plerumque nominatiuum ut liber seruio. ingenuus milito *M* et seruit *S* **9** appetens pecuniae Croesus' *M* **10** terrentius *MS* | Sallustius *Diom.* Salustius *MS* **14** sponde *Char.* | imaginatur quod cupit *om. HM* anima tua quod cupit *Char.* **15** οχαων ενιμενεις ω *corr. Keil, post haec verba* mutua uice *HM* **16** περί *Keil* παρ ω

mine peto. εὕρατο αὐτῷ ἀξίωμα repperit sibi dignitatem.
3 ἐλθὲ πρὸς ἐμέ fac venias ad me. ὑπερτίθεται ἢ πλατύνει
τὸν λόγον dilatat orationem. θάνατον αὑτῷ προσεπόρισεν
mortem sibi adscivit. ἀηδίζεται τῶν ἰδίων πραγμάτων taedet
suarum rerum. τὸ ἔδαφος στρέφει solum vertit. copiam
sui non praebet. ἐσπιλωμένον ὑβρισμένον κατεστιγμένον πρό-
4 σωπον denotabilis persona. καταμαρτυρηθεὶς ἄνθρωπος dete-
stabilis homo. ἀπευκτέον ἔτος execrabilis annus. ἐπιρρεπές
σοί ἐστιν proclive tibi est, προταχθεὶς γνώμῃ ἐμῇ mea sen-
tentia praefectus. λοιπὰ || ἔξοχος cetera egregius. κροτητικὴ
αἴτησις plausibilis petitio. νέας ἡλικίας tenerae aetatis.
5 τίνι βοηθεῖν εἴωθες cui succurri solet. διὰ τὴν ἀβεβαιότητα
τῆς φύσεως propter infirmitatem sexus; sexus δὲ κυρίως
6 ἐπὶ γυναικῶν λέγεται. ἱκετεύω τῇ φωνῇ supplico voce. ἐπι-
μελείᾳ πάνυ προσκυνητέᾳ cultu quam venerabili. οὐ πλέον
μιᾶς νυκτός non amplius una nocte, Vergilius contra '*noctem*
7 *non amplius unam*'. κεκονδυλωμένη καὶ ἐμμέριμνος ἢ δυ-
σχερὴς πρᾶξις nodosa atque scrupulosa. ἀπολύειν [πους]
enodare atque expedire. ὕβρισεν αὐτήν pulsavit pudorem

16 *Verg. Aen. I 683*

1 ευρατο (*supericr. al. man.* αυτω) αξωμα *S* | par est ille dignitate *Char.* **2** fac venias *S Char.* venit *H* veni *M* **4** τηαηδιζεται *H S* τηαηλιζεται *M corr. Keil* | taedio *Char.* **5** στρέφει *Keil* στεφει ω solum *Char.* solium ω **6** praebet *Char.* precor ω **8** exsecrabilis *Char.* | επιρρεπε ω *corr. Keil* **9** προταχθισα γνωμη μη ω *corr. Keil* | profectus sententia mea *H M* mea sententia perfecta est *Char.* **10** κροτετικη αιτεσις *H M* κροτετικη διτεσις *S corr. Keil* **11** pulsabilis peritio *Char.* **12** solet ω uolet *Char.* **13** infamitatem *Char.* *alterum* sexus *om. H M* **14** επιτυναικω *M S* τυγναικω *H corr. Keil* | ικετευρυω *H* **15** προσκινηταια *M S* προσκινηταιτα *H corr. Keil* | miserabili *Char.* **16** Vergilius—unam *om. H M* Virgilius *S* **17** δισχερες πραχις ω *corr. Keil* **18** απολυσα πους (*'integri fere versus spatio post* πους *vacuo relicto' S*) ω *corr. Keil* **19** atque ω et *Char.* | υβρασεναιτην *H M* υβρισεναιτε *S corr. Keil*

p. 427 K.

eius. ἐκδικία σπουδαία favorabilis vindicatio. ἐκβεβλημένας καὶ 8
εὐκαταφρονήτους explosas comoedias. legis praesidium. τῆς
χειρὸς ἐπικουρίαν manus auxilium. ἠγόρασεν τὸ αὐτοῦ ἔγκλημα
redemit facinus suum. ἀστάθμητος δαπάνη inpensa pecunia.
titulos natales suos augere. γουνούμενος genibus obvolutans. 9
αὐχμὸν τρέφων squalorem pascens. φανερὸς ἀπελάτης praedo
editus. ἐπικαλεῖται τὴν πίστιν fidem implorat. βοήθειαν
αἰτεῖ opem expetit. ἐπιτεταμένῃ ψυχῇ obstinato animo.
πλημμυρεῖ τοῖς χρήμασιν exuberat pecunia. ὑπεραίρει ἡ ψῆφος
redundat calculus. διέπτυσεν αὐτοῦ τὰς ἱκετείας respuit 10
preces eius. infatigabilis patientia. caelestis providentia.
θείᾳ συμβουλίᾳ divino consilio. παρέβη τὴν πίστιν fidem
excessit. τὸ τῆς φιλίας δίκαιον ἐμίανεν ius amicitiae vio-
lavit. huc usque temeritatis accessit. dies perennis pe- 11
tendus. citius tempus quam oratio deficiet. multum sibi
adrogavit. salva iustitia praesidis. fartus auctoritatibus.
enucleatis sensibus. coronatis verbis. ventilatam quae-
stionem. infuscavit pudorem eius. pro indiviso possides.
testimonio suo prosecutus est me. officiis meis libertatem 12

---

1 faborabilis *(sup.* b *prior.* u *scripta)* condicio *Char.* **2** explorans comedias *Char.* comeodas ω **4** redimit ω *corr. Keil* | suum facimus *H M* | peccunia *H* **5** titulos—augere *om. H M* titulus notales *S* titulos ac natales *Char.* | genibus obvolutans i. geniculans *H M* **6** δυχμον τρεφον ω *corr. Keil* **7** editus *Keil* editur ω | inplorat *H* | βοήθειαν—expetit *om. H* aitei *S* **8** ἐπιτεταμένῃ *Keil* επισταμενε (-η *S*) ω | obstinati *Char.* **9** χρεμεσιν ω *corr. Keil* | exuli erat pecunia *Char.* **10** reddunt calculos *Char.* **11** preces eius *S Char.* eius praeces *H M* infatigabilis—providentia *om. H M* infatigabili *Char.* insatiabilis *S* infatigabilis *Keil* | caelestia *S* caelesti *Goetz* caelestis *Keil* **12** συνβουλεια ω *corr. Keil* | παρεβηβη *S idem erat in M, sed prius* βη *erasum* **14** item *(in mg.)* huc usque *M* hoc usque *S* | dies—deficiet *om. M* dius perennius *S* dies perennis petendus est *Char.* '*an* dies perendinus?' *Keil* **15** deficiet *Char.* deficit *S* **16** praesidiis *S* praesidis *M Char.* | fartas *Char.* **17** continuatis (tinua *incertae*) *Char.* | uentilagam *S* **18** pro indiviso possides *om. M* post dies *Char.*

merui. gratiam delicti facimus. asseris me manu tua. digneris me litteris tuis. antiquae vetustatis instar. vanas querelas crepitare. fragilis memoriae. volubilis mentis.
13 tritae frontis. candor animi tui. merus sermo, mera spes. sutilis agit. sum parato animo. argutum opus. pensilis lucerna, suspensum animum. sutilis || porta. voluptuosus rebus favore virtutis. columen curiae. specimen scholae. tumore agit. elaboratum opus. ludit abstinentiam meam.
14 inaccessibiles litterae. inaccessus locus. inextricabilis error. inremeabilis via. sterilis amicitia. larvali habitu. imaginaria forma. finali habitu. inlibatus numerus.

LXVIIII. Poematos genera sunt tria. aut activum est vel imitativum, quod Graeci dramaticon vel mimeticon appellant, in quo personae loquentes introducuntur, ut se habent tragoediae et comicae fabulae et prima bucolicon;
2 aut enarrativum, quod Graeci exegematicon vel apaggel-

LXVIIII. *Diom. 482, 14—25 cf. Comm. 126*

1 gratiam—manu tua *om. M* gramen delicti facimus *S* facias *Char.* manu tua *Keil* numerum tuum *S* **2** antiquae — memoriae *om. M* **3** crepitare fragilis *Keil* credulari fragius *S* | memoria *Char.* **4** candor animi tui *Char. om. M* candore nimio tui *S* **5** *an* subtilius agit? cf. *Cic. epist. IX 21, 1* | sum parato animo *om. M* sui parato animo *S* suppurato animo *Char.* | prosilit lucerna *Char.* **6** suspensus animus *Char.* **7** favore *Char.* fabone *M S* | columen curiae *om. M* curiae *Char.* curia *S* | scolae *M S* scholae *Char.* **8** ludit *Char.* rudit *M S* ridet *Keil* | abstitentiam *M* absentiam *Char.* **9** inaccessibiles litterae *om. M* inaccessibili littera *Char.* inaccessibilia littora *Goetz* | amiticia *M* | barbali *S* **11** finali habitu *om. M* | post *numerus* antique uetustatis instar *M cf. § 12* **12** aut actiuum est quod greci pragmaticon aut imitatiuum qnod micticon. appellaut *M* | aut imatiuum *S* **13** vel imitativum *Diom.* drammaticon uel micticon *S* dramaticon vel mimeticon *Diom.* **14** introducuntur ut in bucolicis et tragoediis *M* in introducuntur uti habent *S* ut se habent *Diom.* **15** fabulae uto de prima *S corr. Keil* fabulae quo genere scripta est prima bucolicon *Diom.* **16** aut *M* uel *S*

p. 428 K.

ticon appellant, in quo poeta ipse loquitur sine ullius
personae interlocutione, ut se habent tres libri georgici
et pars prima quarti, item Lucretii carmina; aut commune 3
vel mixtum, quod graece κοινόν vel μικτόν dicitur, in quo
poeta ipse loquitur et personae loquentes introducuntur,
ut ⟨est⟩ scripta Ilias et Odyssia Homeri et Aeneis Vergilii.

LXX. Distinctio est silentii nota cum sensu terminato.
huius autem signum est punctum supra versum
positum. subdistinctio est diuturnitas quaedam temporis 2
differens orationem ad sententiae qualitatem. huius autem 3
⟨signum⟩ est punctum sub versu positum, ut est illud,

et si fata deum, si mens non laeva fuisset,
impulerat ferro Argolicas foedare latebras;
Troiaque nunc staret, Priamique arx alta maneret.

non enim similiter ut in distinctione silentium interpositum
tacere permisit. media vel mora est silentium legitimae 4
distinctionis ⟨subdistinctionis⟩que medium obtinens locum,
quae hoc solum servat officium, ut legentis spiritum levissima
respiratione refoveat et nutriat. sic enim pronun- 5
tiando reticere quis debet, quoad spirat, ⟨quia spiritus⟩

LXX. *Diom. 437, 20—439, 8 cf. Comin. 127*

13 *Verg. Aen. II 54*

2 georgici et lucreti carmina *M* 4 mixtum appellant *S* | μιστον *S* μικτόν *Diom.* 5 ipse *om. M* introducuntur ut odissia homeri aeneida uirgilii *M* 6 est *add. e Diom. Keil* | Odissia homo *S* Odyssia tota Homeri *Diom.* Virgilii *S* 7 silentio *S* silentii *Diom.* | terminata *S* terminato *Diom.* 9 impositum *S* positum *Diom.* 10 huic autem est punctum subuersum impositum *S corr. Keil* 12 fata diū si m̄ non leua *S* 16 media autem more silentium *S corr. Keil* | legitime dictionisque *S* legitimae distinctionis subdistinctionisque *Diom.* 17 optinens *S* 20 quod spiratur ipse *S corr. Keil* quia spiritus ipse quadam defectione vincatur, deinde resumatur *Diom.*

ipse a defectione vincatur, ⟨deinde⟩ vires resumat. mul-
6 tae autem causae mediae huius lectionis: primum ne con-
fundantur quae dicola vel tricola ponuntur; deinde ut
actus verborum emineat et luceat, qui ex aliquo venit
affectu vel indignatione seu miseratione conlata aut certe
quadam artatione sermonis quae emfaticos a poetis ⟨con-
7 geruntur⟩. siquis itaque sine media spiritus suspensione
pronuntiaverit

aut hoc inclusi in ligno occultantur Achivi
aut haec in nostros fabricata est machina muros
inspectura domos venturaque desuper urbi
aut aliquis latet error equi ne credite Teucri,

confunditur ratio compositionis generali nomine ligni ma-
8 chinae equi. et

lectumque iugalem,
quo perii, super imponam;

hoc enim voluit intellegi Dido non esse lectum iugalem,
quo perierit. immorandum est ergo et respirandum ⟨post⟩
'iugalem' et sic inferendum cum ὑποκρίσεως affectu 'quo
9 perii'. distinguere autem oportet ante similitudines, quas
Graeci parabolas vocant, et ante redditas ἀνταποδόσεις. et
siquando ⟨a persona⟩ ad personam transitus erit factus,

---

9 *Verg. Aen. II 45* 15 *Verg. Aen. IV 496*

---

1 deinde *add. Keil* 2 enim causae sunt *Diom.* | confundaturque tricola uel tricoma *S* confundantur quae dicola et tricola *Diom.* 4 actus *Diom.* tactus *S* | alico *S* 6 artatione *Diom.* captione *S* | cacenfaticos *S corr. Keil* ἐμφατικῶς *Diom.* | congeruntur *addidi e Diom.* 7 suspensio *S* suspensione *Diom.* 12 ne] nec *S* 13 confundetur *Diom.* ligni atque machinae *Diom.* 18 post *in Diom. add.* Caesarius 21 ανταποδοσις *S* antapodosis *Diom.* 22 a persona *e Diom. add. Keil* | transitus *Diom.* transit *S*

et ante 'aut' coniunctionem et ante casum vocativum et ante 'sed' et ante 'quoniam' et ante interrogativa, ut

quis deus, o Musae, qui nobis extudit artem,
unde nova <*in*> *gressus hominum experientia cepit?*

post interrogativa, ut

Musa, mihi causas memora. ||

LXXI. Verba quae passive tantum efferuntur, ex quibus quaedam etiam activa sunt, quae fere sunt primae coniugationis: κολακεύω adulor, ξενίζομαι aversor, ἐναντιοῦμαι ζημιῶ ἀντιδικῶ ἀποστρέφομαι adversor, ζηλῶ φθονῶ
aemulor, χαλκολογῶ aesculor, ἀλογοῦμαι alogior, διαμάχομαι 2
altercor, ὑδρεύομαι aquor, ὑπολαμβάνω arbitror, τεκμαίρομαι argumentor, ἀποστρέφομαι aspernor, οἰωνοσκοπῶ ὀρνεοσκοπῶ auspicor, ἰξεύω aucupor, ὀρνεοσκοπῶ auguror, ἡλιάζομαι apricor, ἀπάρτιον ποιῶ auctionor, συμμαχῶ auxilior, προσλαλῶ
affor, ἐργομωκεύομαι assentior, ἐργομωκεύομαι ancillor, προσ- 3
λαλῶ alloquor, διαβάλλω ἀμφιλογῶ διαμιλλῶμαι altercor, ἀποιωνίζομαι abominor, προσλαλῶ alloquor, ἀμφιβάλλω, ἀμφι-

LXXI—LXXIIII *cf. Comin. 128*

3 *Verg. Georg. IV 315* **6** *Verg. Aen. I 8*

2 sed *Diom.* sedet *S* | ante interrogatiuam *vel.* interrogatiuum *codd. Diom.* post interrogativa *edd. Diom.* **3** omose *S* **4** gressus *S* ingressus *Diom.* coepit *S cod. B Diom.* cepit *rell. codd. Diom.* **5** post interrogatiuam *codd. Diom.* ante interrogativam *edd. Diom.* **7** passiua *H* **8** quae fere sunt *om. H* quae fere uno atque primae S **10** ἀποστρέφομαι *ad* aversor *pertinere adnotavit Hagen* **11** κακολογω *H S* καλκολογω *cod. Char.* alugior *H S* alogior *Char.* | διαμάχομαι altercor *om. H* **12** υδρεουμαυ *H* υδρεουμαι *S corr. Keil* **13** οἰωνοσκοπῶ *Keil* οινοκονο *H* οινοκοπο *S* **14** auspicior *H S corr. Keil* auprior *H S corr. Keil* **16** εργομωκεουμαι *H S,* εργομοκεουμαι *H* εργομοκεομαι *S correxi* **17** αμφιλογωδιαμ *S* **18** abominor abhominor *Char.*

βαδίζω alternor, βακχεύω bacchor, ἀναστρέφομαι conversor,
ἐπηρεάζω calumnior, εἰρωνεύομαι cavillor, δικολογῶ causi-
4 dicor, προφασίζομαι causor, ὀχλαγωγῶ circulor, μεταπωλῶ
cauponor, ἐπικωμάζω comissor, συνοδεύω comitor, σοφίζομαι
commentor, ἐπιχειρῶ conor, στοχάζομαι coniector, δημηγορῶ
contionor, κατανοῶ ἐνατενίζω contemplor, συνεστιῶμαι con-
5 vivor, ὑπογογγύζω commurmuror, συναμιλλῶμαι conflictor,
καταβοῶ convicior, διαβάλλω αἰτιῶμαι criminor, ἀπορῶ δι-
στάζω cunctor, θεωρῶ conspicor, κενοῦμαι πτοοῦμαι con-
sternor, μεταβουλεύομαι concinnor, παραμυθοῦμαι consolor,
διαμαρτύρομαι contestor, [συνέρχομαι congredior], συνδιατρίβω
6 commoror, ἀρχαιρεσιάζω comitior, καταξιῶ dignor, ἀναξιο-
παθῶ dedignor, κυριεύω dominor, ξενίζομαι deversor, || νοσφί-
ζομαι depeculor, ἀπομαρτύρομαι detestor, ἀποκαταρῶμαι de-
precor, δωρῶ καὶ δωροῦμαι, εἰς δῶρον αἰρῶ καὶ εἰς δῶρον
7 αἰροῦμαι donor, ἀποτρέπομαι dehortor, εὐωχοῦμαι epulor,
καταρῶμαι execror, ἐκλαλῶ effor, ἀλλοτριοῦμαι externor,
ἐκπαλαίω eluctor, μυθολογῶ fabulor, λαλῶ for, συρίζω fistulor,
ἀπατῶ frustror, μωραίνω fatuor, κλέπτω furor, κατασκευάζω
fabricor, χαρίζομαι gratificor, χαίρω gratulor, συνήδομαι
8 συγχαίρω grator, λωποδυτῶ grassor, ἑωροῦμαι gestor, γονυ-

---

1 bachor *H S* 2 ειρωνεουμαι *H S* | capillor *corr.* cauillor *H* cauella *corr.* cauillor *S* | causidior *H S* 4 copinor *H S* cauconor *Char.* cauponor *Keil* coponor *Krumbacher* | ἐπικωμάζω *Keil* επιζομαζω *S* ειτιξομαξω *H* 5 δημεγογο *H S corr. Keil* 7 υπογογιυζω *H S corr. Keil* 8 convitior *H S* 9 conspicior *H S Char. corr. Keil* | πτοοῦμαι *Keil* προουμαι *H* πρτοουμαι *S* 10 μεταβολεουμαι *H S corr. Keil* | concinor *H S* concinnor *Keil* consilior *Hagen* | consulor *H S corr. Keil* συνέρχομαι congredior *secl. Keil* 12 αρχιερεσιαζω *H S corr. Keil* 13 dominor δεσποτευω *Char.* | devertor ἀποστρέφομαι *Char.* 15 δωρουμαι δωρουμαι *H* δωρουμαι δορουμαι *S corr. Keil* | και εις δωροηδιαλοιμαι *S* και εις δωροδιαλοιμαι *H corr. Keil* 17 εκκαλω *H S corr. Keil* 18 festulor *H S* fistulor πανδουρίζω *Char.* 20 χλιρομαι (i. e. χαίρομαι) *H S* χαρίζομαι *Char.* 21 grestor ευροιμαι *corr.* εωροιμαι *cod. Char.*

πετῶ geniculor, δοξάζομαι glorior, χασμῶμαι halucinor, προ-
τρέπομαι hortor, ξενίζομαι hospitor, μαντεύομαι hariolor,
ἀκοντίζω iaculor, μιμοῦμαι imitor, εἰκονίζω imaginor, ἀσθενῶ
inbecillor, ἀρνοῦμαι infitior, ἐνεδρεύω insidior, ἑρμηνεύω inter-
pretor, εὐτραπελεύομαι iocor, ἀγανακτῶ indignor, βραδύνω 9
ἐνδιατρίβω immoror, καταρῶμαι imprecor, μυοῦμαι initior,
πλημυρῶ inundor, ἀφιμαχῶ iurgor, εὐτραπελίζομαι iocor, χαίρω
laetor, θρηνῶ lamentor, λῃστεύω latrocinor, πορνοβοσκῶ le-
nocinor, ὑπερθεματίζω ἀναβιβάζω licitor, παλαίω luctor, ἐμ- 10
παίζω ludificor, ἀσωτεύομαι luxurior, ἐνθεάζομαι lumfor, κερ-
δαίνω lucror, ἱλαρεύομαι laetor, λούομαι lavor, νοσφίζομαι
manticulor, μηχανῶμαι machinor, ἐμπορεύομαι ὠνοῦμαι mer-
cor, σκέπτομαι ἀνατάσσομαι meditor, μεσημβριάζω meridior, 11
ἀπειλῶ minor, συμπάσχω miseror, θαυμάζω miror, μικρολογῶ
milingior, μετριοπαθῶ διοικῶ moderor, ῥυθμίζω modulor,
μοιχεύω moechor, πειθαρχῶ morigeror, παρέλκω διατρίβω
moror, δανίζομαι ἐπικίχρημι mutuor, ἐλεῶ miseror, χωρογραφῶ
καταμετρῶ metor, θεραπεύω medicor, [θεραπεύω medeor], 12
πραγματεύομαι negotior, ἀστειεύομαι nugor, ἀστειεύομαι ne-
potor, εἰκαιολογῶ nenior, ὀσφραίνομαι odoror, οἴομαι opinor,
οἰωνίζομαι ominor, || βοηθῶ opitulor, διαμαρτύρομαι obtestor,
ἐργάζομαι operor, καταφιλῶ osculor, καταπαλαίω obluctor,
χασμῶμαι oscitor, ῥέμβομαι πασσαλοκοπῶ palor, κροτῶ palpor, 13

---

1 χασμωμαι ιχεολογω (= εἰκαιολογῶ) *Char.* **2** μαντευμαι *H S* μαντεύομαι ἀποφοιβάζομαι ματαιολογῶ *Char.* **4** inficior *H* **5** ευτραπελεομαι *H* ευτραπελεουμαι *S* **7** αψιμιχω *H S* | lugor *H* iugor *S* locor *H* **8** ιδηστευο *H S* **10** ασωτεουμαι *H S* **11** ιδαρευομαι *H S* ἱλαροῦμαι *Keil* | λούομαι *Hagen* δοιομαι *H S ed. pr.* δεύομαι **13** μεσημεριαζω mendicior *H* menditior μεσημεριαζω *S* meridior diatus sum μεσημβρίζω *corr. Keil* **14** ἀπειλῶ *Keil* επιλω *H* επειλω *S* | σινβασχω *H S* **15** milinctor *Char.* **17** miseror *H* mesereor *S* misereor *Char.* **18** καταμετρω μετρω *H S* | θεραπεύω medeor *secl. Keil* mederor *S* **19** πραγματεουμαι *H S* αστομεουμαι *utroque loco H S corr. Keil* nugor ἀσωτεύομαι *Hagen* nepotor ἀστεύομαι *Char.*

p. 432 K.

νοσφίζομαι peculor, πυνθάνομαι percontor, ἀποδημῶ ξενίζομαι
peregrinor, κινδυνεύω pericilitor, ἁλιεύω piscor, βοηθῶ prae-
sidior, λυμαίνομαι populor, ληλατῶ praedor, τίκτομαι pro-
creor, ἁμαξηλατῶ plostror, δέομαι precor, ψηφοπαικτῶ prae-
14 stigior, παρεδρεύω praestolor, πολεμῶ συμβάλλω λοχαγῶ
proelior, παιδεύομαι pubor, προίσταμαι patrocinor, προλέγω
praefor, ἐξετάζω percontor, ἀποψηφοποιῶ praefragor, τρο-
χεύομαι rotor, κοκκολογῶ racemor, διαλογίζομαι ratiocinor,
15 ἀναπολῶ recordor, παρέλκω remoror, κανονίζω regulor, ἐρευνῶ
ζητῶ rimor, μάχομαι rixor, ἀγροικεύομαι rusticor, ἀντιψηφί-
ζομαι ἀποδοκιμάζω refragor, ἐρευνῶ scrutor, μυκτηριάζω san-
nor, χαμαιτυπῶ scortor, ἀκολουθῶ sector, ὁμιλῶ sermocinor,
παρηγορῶ solor, διακινῶ spatior, κατοπτεύω speculor, στο-
16 μαχῶ stomachor, στατίζω stabulor, ἐπερωτῶ stipulor, βοηθῶ
subsidior, ὑποπτεύω suspicor, πυνθάνομαι sciscitor, στασιάζω
seditionor, ἐφεδρεύω βοηθῶ subsidior, φυγοδικῶ tergiversor,
ἀσφαλίζομαι tutor, μαρτύρομαι testor, συρίζω tibicinor, παίζω
tolutor, θορυβάζω tumultor, ἐγγυῶμαι vador, ῥέμβομαι vagor,
17 μαντεύομαι vaticinor, ματαιοῦμαι ληρῶ vanor, κυνηγῶ θηρο-
λετῶ venor, ἐντρέπομαι verecundor, στροφοῦμαι verticinor,
ἁρμενοποιῶ velificor, κραυγάζω vociferor, στρέφομαι versor,
προσκυνῶ veneror, τρέφομαι vescor vescatus sum.

---

2 κιναυνευω *H* κυανευω *S* 3 λεηλατῶ *Keil* λεαατω *H* λενδάτω *S* 4 prorstror *H S corr. Keil* | ψηφωνεκτω *H S* ψηφοπαικτῶ *Keil* 5 prestulor *H* 6 παιδιεουμαι *H S* | pubor *H* pupor *corr.* pubor *S* puror *Char.* 8 ratiotionor *H S* 9 αναπολα *H S corr. Keil* 10 αγροικεουμαι *H S* 13 διακονω *H S corr. Keil* 16 seditionor *Char.* seditinor *H S* | βοηθῶ *om. H* | subsidior *Char.* subdor *H S* 17 συρίζω *Keil* λιριζω *H* λυριζω *S* 18 tollutor *corr.* tolutor *Char.* toluccior *H* toluctior *S* | uador *Char.* uadior *H S* 19 μαντευομαι *H S* ματαιοῦμαι *Keil* ματαιεύομαι *Hagen* | uanor *superscr.* hauriolor *Char.* 20 uerecondor *H* 21 uertor *H S Char. corr. Keil* 22 σθεφομαι *H S corr. Keil*

LXXII. Coniugationis secundae: ἀναγράφομαι ὑπάρ-
χοντα censeor census ‖ sum, ὁμολογῶ confiteor, θεωρῶ συνα-
τενίζω contueor, ἀρνοῦμαι diffiteor, ὁμολογῶ fateor, ἐνατενίζω
intueor, ἀρνοῦμαι infitior, infitiatus sum, ὑπερθεματίζω liceor,
θεραπεύω medeor, medicatus sum, καταξιῶ ἄξιός εἰμι me-
reor, κλαίω misereor, ὁμολογῶ σοφιστεύω profiteor, ὑπισχνοῦμαι 2
polliceor, νομίζω reor, ἐντρέπομαι revereor reveritus sum,
ἐνατενίζω tueor tutus sum, εὐλαβοῦμαι vereor.

LXXIII. Coniugationis tertiae: περιπλέκομαι amplector,
ἐπιλαμβάνομαι ἐπιφύομαι aggredior, ἐπιτυγχάνω assequor, πα-
ραχρῶμαι abutor, ἀποστρέφομαι avertor, ἄγχομαι angor anxius
sum, [φλυαρῶ argutor, περιβάλλομαι amictor,] κατατυγχάνω
adipiscor, προσλαλῶ alloquor, συνεπερείδομαι conitor, συλλαλῶ 2
conloquor, κατατυγχάνω consequor, καταμέμφομαι conqueror,
συγκρούομαι εἰς μάχην συμβάλλω congredior, ἐπινοῶ commi-
niscor commentus sum, ἐπερείδομαι enitor et enixus sum,
ἐκβαίνω egredior, ἐξολισθαίνω elabor, ἐκλαλῶ eloquor, ἐξυ-
πνίζομαι expergiscor, ἐκβιβάζω exequor, ἀπολαύω fruor, λει- 3
τουργῶ fungor, βαίνω gradior, ἐπιβαίνω ingredior, ἐπολισθαίνω
inlabor, ἐπακολουθῶ ἐπιδιώκω insequor, ἐποχοῦμαι invehor,
ὀργίζομαι irascor, ὀλισθαίνω labor, λαλῶ loquor, τήκομαι
liquor, ἀποθνήσκω morior, ἐν φόβῳ ἐγώ, πρὸς φόβου σύ metior,
ἐπερείδομαι nitor, γεννῶμαι nascor, ἀντεπερείδομαι obnitor, 4
ἐπιλανθάνομαι obliviscor, πειθαρχῶ obsequor, συμφωνῶ pa-

3 *post* contueor *in H S exstant* συνεπερείδομαι conitor—commentus sum, *quae infra suo loco collocavit Keil* **4** infiteor *S* infiteor αρησυμαι inficiatus sum *H* **5** meditus sum *H S corr. Keil* **7** reueor reuertus sum *H S corr. Keil* **8** tueor ενᾱ tutus sum *(om. S) H S corr. Keil* **10** ἐπιφύομαι *Keil* επιφιμαι *H S* | επιτυγρανω *H S* | παραχρῶμαι *Keil* παραχομαι *H S* **12** sum *om. S* anxus sum *H* | φλυαρῶ—amictor *secl. Keil* | κατατυγρανω *H S post* alloquor *omissa sunt in H S quae supra post* contueor *scripta erant* **18** εκβαβιζω *H S corr. Keil* | ἀπολαγω *H S corr. Keil* **19** ἐπολισθαίνω *Keil* επολισθανω *H S* **22** ‘fortasse ἐμφοβῶ ἐγὼ πρὸς φόβον σου’ *Keil*

ciscor pactus <sum>, ἀποδημῶ proficiscor, ὑπομένω patior, κολάζομαι μαστίζομαι plector, μετέρχομαι persequor, προ- 5 πέμπω prosequor, ἀπολαύω perfruor, μέμφομαι queror, ἐπανέρχομαι revertor, τρύχομαι ringor, ἀναπολῶ reminiscor, ὑποστρέφω regredior, ἀναδέχομαι repetior, ἀκολουθῶ sequor, χρῶμαι utor, ἀμύνομαι ulciscor ultus <sum>, τρέφομαι vescor vestus sum.

LXXIIII. Coniugationis quartae: συγκατατίθεμαι assentior, ἐπιφύομαι adorior, κολακεύω blandior, καθαιρῶ demolior, ἀσωτεύομαι delargior, ἀποπειρῶμαι experior, καταψεύδομαι ementior, δαψιλεύομαι largior, μηχανῶμαι molior, 2 ψεύδομαι mentior, μετρῶ metior, ἀναμένω operior, ἀνατέλλω orior, διάζομαι ordior, μερίζομαι partior, [ὑπομένω patior, πάσχω perpetior], τιμωροῦμαι punior, ἀναμετρῶ remetior, κληροῦμαι sortior.

LXXV. Verba quae praepositionibus appositis aliam significationem faciunt: κινῶ moveo, συγκινῶ commoveo, ἀποκινῶ removeo, προσκινῶ admoveo, περικινῶ circummoveo. 2 ἀποκρούομαι transmoveo, καθαιρῶ demoveo. πράσσω ago, ἐλαύνω adigo, δέομαι exigo, τελίσκω perago, διακόπτω tran- 3 sigo. χέω fundo, διαχέω perfundo, ἀναχέω refundo, περιχέω circumfundo, προχέω defundo, perfundo, infundo, ἐκχέω

---

1 sum *add. Keil* 5 repetior *Keilio ex* perpetior *quod infra post* partior *scriptum est videbatur esse corruptum* 6 ulticor ulticus *H S corr. et add.* sum *Keil* 9 επιφουμαι *H S corr. Keil* | κολακεύω *Keil* κλακιω *H S* 10 delurgor ασωτεουμαι *H S corr. Keil* delurcor *Loewe* 11 δαψιλεουμαι *H S* 13 βιαζομαι *H S correxi* | ὑπομένω—perpetior *secl. Keil* 14 punicor τυμωρουμαι *H S corr. Keil* 18 admoneo *H* 19 αποκρουουμαι *H S* | καθαιρῶ *Keil* καταυρω *H S* 22 '*fortasse* defundo καταχέω, profundo προχέω' *Keil*

p. 434 K.

<effundo>, ἀναστατῶ surgo. γράφω scribo, προσγράφω ascribo, 4
ἀντιγράφω rescribo, διαγράφω perscribo, περιγράφω circum-
scribo, συγγράφω συντελίσκω transcribo, ὑπογράφω subscribo,
ἐγγράφω inscribo, περιγράφω praescribo, συγγράφω conscribo.
ἀναγινώσκω lego, ἀξιῶ anlego, δικαιολογοῦμαι allego, ἐπι- 5
λέγομαι adlego, περιέπω translego. λύω solvo, ἀναλύω re- 6
solvo, διαλύω ἀποδίδωμι persolvo, περιλύω circumsolvo, ἀπο-
λύω absolvo. ἁρπάζω rapio, πλανῶ abripio, διαρπάζω per- 7
ripio, συναρπάζω φθείρω corripio, ἐξαρπάζω deripio. φέρω 8
fero, ἐπιφέρω εἰσφέρω infero, προσφέρω affero, ἐκφέρω effero,
μεταφέρω transfero, συμφέρω confero, ἀναφέρω defero, περι-
φέρω circumfero, προφέρω profero, ὑποφέρω subfero. κλείω 9
cludo, ἀνοίγω recludo, ἐγκλείω includo, περικλείω circum-
cludo, συγκλείω concludo. τειχίζω munio, προστειχίζω ad- 10
munio, περιτειχίζω circummunio, ἐντειχίζω immunio, διατειχίζω
permunio, ἀνατειχίζω remunio, [διατειχίζω permunio]. ἀγο- 11
ράζω emo, συναγοράζω coemo, λυτροῦμαι redimo. βάλλω 12
πέμπω mitto, ἐμβάλλω inmitto, ἀπολύω dimitto, παραπέμ-
πομαι obmitto, περιβάλλω circummitto, παραπέμπομαι prae-
mitto, ἐπιτρέπω permitto, ὑποπέμπω submitto, ἁμαρτάνω com-
mitto, ἀντιπέμπω remitto, παραπέμπω transmitto. ῥήσσω 13
rumpo, ἀπορρήσσω disrumpo, εἰσορμῶ εἰσρήσσω irrumpo, διαρ-
ρήσσω perrumpo, περιρρήσσω circumrumpo, ἀπορρήσσω pro-

1 effundo *add. Keil* | surgo *in S alia manu superscr. secl. Keil* | a[s]scribo *H* ascribo *corr. al. m* asscribo *S* **3** transscribo συντραφω confinio συντελισκω *H* **4** περιγραφω *HS* προγράφω *Keil cf. Krumbacher Mus. rhen. XXXIX (1884), 355* **5** alligo *HS* **6** transligo *HS* **8** adsoluo απολιω *HS corr. Keil* **10** fero *post* infero *HS transposuit Keil* | afero *HS* effero συνφερω *HS corr. Keil* **11** '*fortasse* defero καταφέρω, refero ἀναφέρω' *Keil* **15** inmunio *H* **16** '*fortasse* permunio διατειχίζω, praemunio προτειχίζω, remunio ἀνατειχίζω' *Keil* ἀνατειχίζω remunio *om. H* **17** coemo *Keil* cumeno συνατειχίζω *H* cumemo *S* **18** demitto απολλυω *HS correxi* **19** '*fortasse* praemitto προπέμπω, praetermitto παραπέμπω' *Keil* **20** υποπεμπτιω *H* **21** αντιπεμπιω *H*

14 rumpo. <ἑτοιμάζω paro>, ἀγοράζω comparo, ἀποχωρίζω se-
15 paro, διαχωρίζω disparo. γίνομαι fio, ὀσφραίνομαι olfio, ἐκ-
πλήσσομαι stupefio, || βρέχομαι madefio, ἐξυπνίζομαι expergefio,
16 ἀπαντῶ obviam fio. ποιῶ facio, θερμαίνω calfacio, ὀσφραίνω
olfacio, ἐκπλήττω stupefacio, βρέχω madefacio, ἐξυπνίζω ex-
pergefacio.

LXXVI. Verba quae ex diversa interpretatione in eundem perfectum cadunt: ὀξύνω acuo, ὀξύνω aceo; φρύγω frigo, ψυχρός εἰμι frigeo; φαίνω luceo, πενθῶ lugeo; ἀστράπτω fulgeo, ὑποριθῶ fulcio; δογματίζω cerno, αὐξάνω cresco; πτοοῦμαι paveo, νέμω pasco; ἵστημι sisto, ἵσταμαι sto.

2 Item θέλω volo, ἵπταμαι volare, ἐντέλλομαι mandas, θεμελιῶ fundas; προσλαλῶ compellas, ἀναγκάζω compellis; καθοσιῶ dicas; νήχομαι no nas, ἀνδρίζομαι navo, δέρω caedo, πίπτω cado; τολμῶ audeo.

LXXVII. Φιλῶ amo, ἐφίλησα amavi, ἡλιάζω aprico, κατηγορῶ accuso, δεινοποιῶ acerbo, προσκυνῶ adoro, σωρεύω acervo, ἐπιτηδεύω affecto, [καλῶ accerso], ἰσῶ aequo, ἀκυρῶ abrogo, οἰκοδομῶ aedifico, ἡνιοχῶ agito, διατιμῶμαι aestimo, σωρεύω ἐνὶ χώματι aggero, ἀροτριῶ aro, ἀλλοτριῶ alieno,

LXXVI 1 Char. 247, 22—26 cf. Comin. 128
LXXVI 2 Char. 256, 12—17 cf. Comin. 129

1 paro ἑτοιμάζω *add. Keil* **2** γείνομαι *H S* | olficio *H S* | calefio *H* **3** medefio *H* | expergefio *Keil* expergiscor *H S* **5** βρέχω *Keil* βραχεω *H S* **8** aceo *Char.* acueo *H S* **9** frigo *Char.* friceo *H S* ψυχρός εἰμι *Keil* ψιχοσειμαι *H* ψιχοσεμαι *corr.* ψιχοσειμι *S* **10** αιξάνω (διξανω *H*) | sisto ιστημι pauo πτοουμαι pasco νεμιο (νενω *H*) sto ισταμαι *H S corr. Keil* **14** καθοσιον (καθοσσιον *videtur in H*) nouas νηχομαι nauo αναριζομαι cedo *H S corr. Keil* dicis *excidit* **15** τολμῶ *Keil* τολλαω *H S* **17** acuso *H* **18** acervo *Keil* acerbo *K S* | καλῶ accerso *secl. Keil* **20** ενιχωματι *bis H* agero *H S*

μοιχεύω adultero, θιγγάνω attamino, μεγαλύνω amplio, ἀπο- 2
συνιστῶ amando, δεσμῶ alligo, στενῶ angusto, προσαγορεύω
appello, ὁπλίζω armo, σφίγγω arto, λευκαίνω albo, βοηθῶ
adiuvo, βαστάζω baiulo, καταφιλῶ basio, πολεμῶ bello,
μακαρίζω beo, τυφλῶ caeco, ᾄδω κοκκύζω σαλπίζω canto, 3
θηρῶ capto, ἀμαυρῶ caligo, τορεύω caelo + cribro, ξυλοκοπῶ
νουθετῶ castigo, κοιλαίνω cavo cavavi, ὑποδέννω calcio, ἐναλ-
λάσσω commuto, γεραίρω ἑορτάζω celebro, συναγελάζω con-
grego, ταχύνω celero, κηρῶ cero, τρέφω cibo, πολλάκις ἄρ-
χομαι coepto, περινοστῶ circo, ἀναγορεύω καλῶ cito, σειρῶ 4
cimusso, ἡ σειρὰ τοῦ βίρρου cimussatio, ἡλοκοπῶ clavo,
φωνῶ κράζω clamo, συντρέφω coagulo, χρωματίζω coloro,
κιχρῶ commodo, εὐτρεπίζω ὠνοῦμαι comparo, δεσμεύω copulo,
στέφω corono, κραδαίνω corusco, φιλοποιῶ διαλλάσσω concilio, 5
πατῶ calco, συγκροτῶ conflo, καταπονῶ conflicto, συστρέφω
conglobo, συνδρωπακίζω compilo, στερροποιῶ corroboro, κατα-
μανθάνω considero, ἀπαρτίζω consummo, συνάπτω οἰκίαν
χωρίῳ continuo, μιαίνω contamino, λυπῶ στυγνῶ ποιῶ con-
tristo, || χειροτονῶ γεννῶ creo, αἱματῶ cruento, βασανίζω 6
crucio, κραδαίνω crispo, ψοφῶ crepo, καίω cremo, ψέγω
culpo, συνσωρεύω coacervo, κατακρίνω condemno, καλλωπίζω
decoro, ζημιῶ damno, ἐκλευκαίνω dealbo, πάρετον ποιῶ de-
bilito, καταισχύνω dehonesto, ἀπολεπίζω decortico, κλίνω
peclino, δεκατῶ decurio, δεκατῶ decumo, ἀποβυρσῶ decorio, 7

---

4 basio *Keil* basto *H S* | πολεμῶ—caeco *om. H* **5** κοκκιω *H* κοκκιζω *S corr. Keil* **6** cribro *Keil* κριω *H* κριβω *S* **7** νουτεθῶ *Hagen* νοθευω *H S* | cauo κοιλαινω Aui *H S correxi* **8** εορτιζω *H* **11** clavo *Keil* clabo *H S* **13** ὠνοῦμαι *Keil* σηομαι *H S* **14** κραδαίνω *Keil* κραδάνω *H S* **15** πατῶ *Keil* παζω *H S* συστρέφω *Keil* συντρεφω *H S* **16** συναρωπακιζω *H* συνδρωπακιζω *S* συλῶ μαδίζω *Keil* συνδροπακίζω *Georges* συναρπάζω ἀθροίζω *Krumbacher-Christ* **17** consummo *Keil* consumo *H S* | συναπτω οικιανχω χωριω *H S* συνάπτω, συνέχειαν ποιῶ *Keil correxi* **19** διματω *H* δειματω *S correxi* **20** καίω *Keil* κω *H S* **22** ζημιῶ *Keil* τημιω *H S* **23** καταισχύνω *Keil* καταχρυνω *H S* **24** decorio *Keil* decurio *H S*

p. 436 K.

ἀναγγέλλω denuntio, δηλῶ declaro, τραχηλοκοπῶ decollo, βουλεύομαι delibero, οἰκονομῶ dispenso, καταπονῶ defatigo, στρεβλῶ depravo, δυλίζω defaeco, καταπίνω devoro, ἀποφυλλίζω defolio, ψιλῶ deglabro, παραληρῶ deliro, διηθῶ
8 deliquo, τέρπω delecto, πυκνῶ denso, μονῶ desolo, διαπαρθενεύω devirgino, καθοσιῶ dico, ὑπαγορεύω dicto, πλουτίζω divito, πλατύνω dilato, καταστάζω destillo, μετοχετεύω dirivo, διαιρῶ διασκορπίζω discrimino, δίδωμι do, δαμάζω domo, ἀπατενίζω degenero, πελεκῶ dolo, νουθετῶ documento, ἀφορίζω destino, διπλασιάζω duplico, ἀφοσιῶ dedico.

2 dispensio *S* **3** στρεβλῶ *Keil* στεραβαω *H* στερεβλω *S* | defaeco *Keil* deficio *H S* **4** ψιλῶ *Keil* ψειχω *H S* | deliro *Keil* delibro *H S* **6** ὑπαγορεύω *Keil* υπαρθενω *H S* **7** distillo *H* **9** dolo *Keil* doto *H S* **10** destinato *H S corr. Keil*

I. Index rerum.

II. Index vocabulorum graecorum notabilium.

III. Index scriptorum.

Typis G. Kreysing Lipsiensis.

Merguet, H., Handlexikon zu Cicero. 1905. 816 S. Lex. 8°. M. 24.—, geb. M. 26.—.

Nöldeke, Th., Geschichte des Korāns. 2. vermehrte und verbesserte Auflage von Frie Schwally. I. Teil: Über den Ursprung des Korāns. 1909. VIII u. 262 S. gr. 8°. M

Ovidii Nasonis, P., de arte amatoria libri tres. Erklärt von P. Brandt. 1905. XXIII u. gr. 8°. M. 8.— geb. M. 10.—.

— „ —, amorum libri tres. Erklärt von P. Brandt, 2 Abteilungen in 1 Band. 239 S. 1911. M. 7.—, geb. 9.—.

— „ —, Fasti, Tristia, Epistulae ex Ponto. Für den Schulgebrauch ausgewählt u knappen Erläuterungen versehen von Paul Brandt. 1908. VIII u. 148 S. gr. 8°. Geb. I

— „ —, Metamorphoses, Für den Schulgebrauch ausgewählt und mit Anmerkung die häusliche Präparation versehen von Dr. Paul Brandt, Oberlehrer am König . Gymnasium in Leipzig. In zwei Teilen: 1912.
I. Teil: Text, Namenverzeichnis nebst einem Anhang: Lesestücke zum Extemporieren
II. Teil: Anmerkungen. In zwei Teilen gebunden M. 3.—.

Praechter, K., Hierokles der Stoiker. 1902. VIII u. 159 S. gr. 8°. M. 5.—, geb. M. 6.25

Riemann, Das 19. Jahrhundert der deutschen Literatur. 1912. 2. vermehrte ur besserte Auflage. 497 Seiten. gr 8°. Geh. M. 5.—, geb. in Leinen M. 6.—.

Rolandslied, das altfranzösische. Kritische Ausgabe besorgt von E. Stengel. Band I Variantenapparat und vollständiges Namenverzeichnis. 1900. X u. 404 S. gr. 8°. M geb. M. 14.—.

Schmid, W., Über den kulturgeschichtlichen Zusammenhang und die Bedeutung der griecl Renaissance in der Römerzeit. 1898. 48 S. gr. 8°. M. 1.20.

Schulten, A., Das römische Afrika. 1899. VI u. 116 S. gr. 8°. Mit 5 Tafeln. M. 2.—.

Schwally, F., Semetische Kriegsaltertümer. Heft 1. Der heilige Krieg im alten Israel. VIII u 111 S. gr. 8°. M 3.—.

König Ödipus, Tragödie von Seneca. In deutscher Nachdichtung eingeleitet und erkl Moritz Nächster. 130 S. gr. 8°. 1912. Geheftet M. 2.—, gebunden M. 3.—.

Soltau, Wilhelm, Livius Geschichtswerk, seine Komposition und seine Quellen. Ein Hi für Geschichtsforscher und Liviusleser. 1897. VIII u. 224 S. gr. 8°. M. 6.—.

Stech, Bruno, Senatores Romani qui fuerint inde a Vespasiano usque ad Traiani exitum. 205 S. Lex. 8°. kart. M. 12.—. (Zehntes Beiheft zu „Klio", Beiträge zur alten Ges herausgegeben von C. F. Lehmann-Haupt und E. Kornemann.)

Stengel, E., Das altfranzösische Rolandslied. Kritische Ausgabe. Band I. Variantenapparat und vollständiges Namensverzeichnis. X u. 400 S. gr. 8°. M geb. M. 14.—

Waltharii, Poesis. Das Waltharilied Ekkehards I. von St. Gallen, nach den Gerald schriften herausgegeben und erläutert von Hermann Althof.
Teil I: 1899. VIII u. 184 S. gr. 8°. M. 4.80.
Teil II: Kommentar 1905. XXIV u. 416 S. gr. 8°. M. 13.—.

Waltharilied, Das. Ein Heldensang aus dem 10. Jahrhundert im Versmaß der Urschri setzt und erläutert von Hermann Althof. VIII u. 226 S. 8°. M. 4.50, geb. M. 5.50.

Weber Hugo, Aristophanische Studien. 1908. VI u. 180 S. gr. 8°. M. 5.—, geb.

Weber, Leo, Im Banne Homers. Eindrücke und Erlebnisse einer Hellasfahrt. 1912. 291 S. und 29 ganzseitige Abbildungen. Geb. M. 5.—, geb. M. 7.—.

Wiclif's Joh., de veritate sacrae scripturae. Aus den Handschriften zum erstenmal herausg kritisch bearbeitet und sachlich erläutert von D. Dr. Rud. Buddensieg. 3 Bd (CXII. 408. 271 u. 377 S.) gr. 8°. M. 36.—.

Wolf, Eugen, Sentenz und Reflexion bei Sophokles. Ein Beitrag zu seiner po Technik. 1910. VI u. 177 S. gr. 8°. M. 4 50.

Wunderer, Carl, Polybios-Forschungen. Beiträge zur Sprach- und Kulturgeschichte.
Teil I: Sprichwörter und sprichwörtliche Redensarten. 1898. 124 S. gr. 8°. M. 2.80
„ II: Citate und geflügelte Worte bei Polybios. 1901. V u. 100 S. gr. 8°. M. 2.40
„ III: Gleichnisse und Metaphern bei Polybios. 1909. VIII u. 142 S. gr. 8°.

Zielinski, Th., Die Antike und wir. Übersetzung von E. Schoeler. 3. Aufl. 1911. IV u gr. 8°. M. 2.40, geb. M. 3.—.

— „ —, das Klauselgesetz in Ciceros Reden. Grundzüge einer oratorischen R (Sonderdruck aus Philologus.) VIII u. 254 S. gr. 8°. M. 8.40.

— „ —, Die Behandlung gleichzeitiger Ereignisse im antiken Epos. Er mit 12 Abbildungen und 3 Tafeln (Sonderdruck.) 45 S. gr. 8°. M. 1.50.

Zucker, Fr., Beiträge zur Kenntnis der Gerichtsorganisation im ptolemaeischen und ro Aegypten. 132 Seiten 8° 1911. M. 3.60. Sonderdruck aus „Philologus", Zeits das klassische Altertum, herausgegeben von O. Crusius, Supplementband XII erstes I

Druck von G. Kreysing in Leipzig.